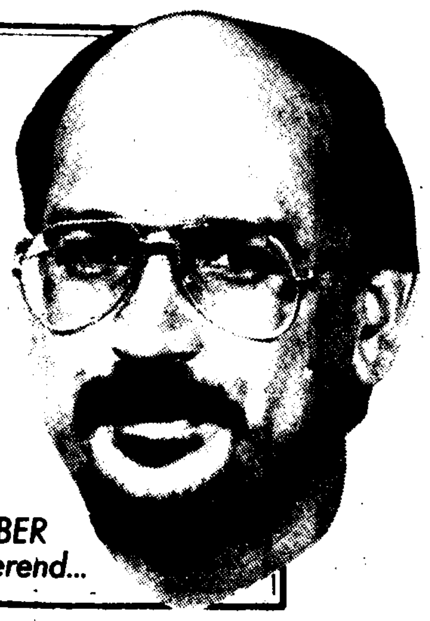
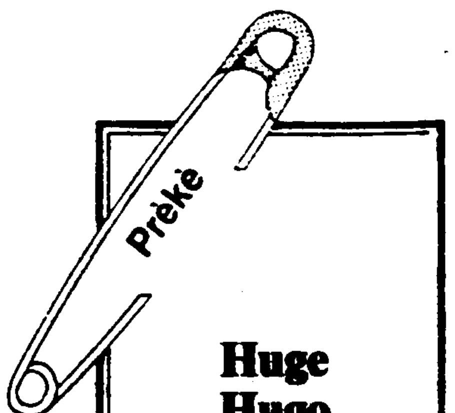
VANDAAG

ODUBER ...denigrerend...

106E JAARGANG — NO. 214 ZATERDAG 16 SEPTEMBER 1989

AMIGOE

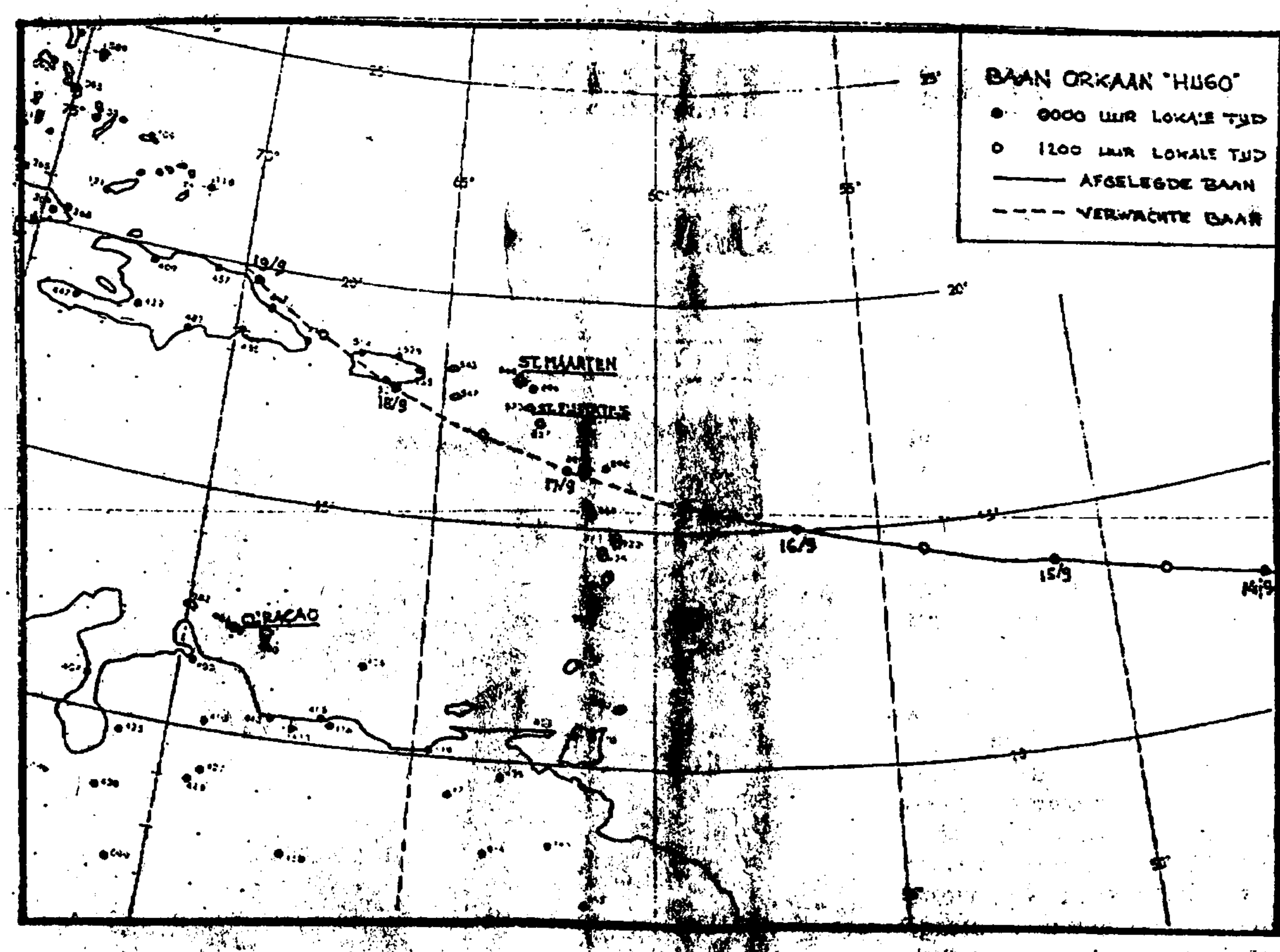
Huge Hugo

PANIEK OP SINT MAARTEN, SABA EN SINT EUSTATIUS

Orkaan trekt morgenochtend langs de eilanden

"Hugo" bedreigt Bovenwinden

WILLEMSTAD/PHILIPSBURG — Op de Bovenwindse [eil]anden wordt met spanning de komst van orkaan Hugo [ver]wacht, die morgenochtend tussen zes en acht uur naar [ver]wachting 100 kilometer ten zuiden van die eilanden [lan]gs trekt. Dit zou gepaard kunnen gaan met zeer [kra]chtige winden, die mogelijk stormkracht zullen bereiken [en] golven van vier meter of groter. Dat de orkaan alsnog van [ko]ers verandert, ligt niet voor de hand, omdat die tot nu toe [e]en vrij stabiele was, meldde vanmorgen directeur, Cees [Re]udink, van de Antiliaanse meteorologische dienst aan de [Am]igoe. 'Er kan aanzienlijke schade worden verwacht. Dit is [e]en orkaan met grote intensiteit,' zei Reudink, die ontkende [da]t het de krachtigste orkaan van de afgelopen tien jaar is. [Or]kaan Gilbert bijvoorbeeld, die vorig jaar heel veel schade [aa]nrichtte op onder andere Jamaica en de kust van Mexico, [wa]s er één die viel onder categorie vijf. Hugo valt onder [cate]gorie vier.

[Hu]go vormt, op dit moment, voor de Benedenwindse [eil]anden, Aruba, Curaçao en [Bon]aire geen enkel gevaar. [De] weersverwachting voor [de]ze eilanden tot morgen[mid]dag twaalf uur luidt dan [...] licht tot half bewolkt [...] de nacht en ochten[...] kans op een plaatse[lij]ke lichte bui. Overdag [...] oostelijke wind, gedu[ren]de de nacht en morgen [illegible] [illegible] veertien [...]. Misschien dat een [plaat]selijke bui tot ontwik[keli]ng komt.

[illegible] in de vooruitzichten veel [...]er gunstig en wordt met [...] macht voorberei[dingen] getroffen in verband [met] de verwachte bedreiging [va]n Hugo. De orkaan bevond [zi]ch vanmorgen om negen [uu]r lokale tijd nabij 15.4 [gr]aden noord en 58.7 graden [w]est, ofwel 565 kilometer [...] zuid-oost van Sint [Ma]arten. De orkaan trekt in [...] noordwestelijke rich[ting] met een voorwaartse [snel]heid van 25 kilopmeter [per] uur, terwijl de sterkste [wi]nden nabij het centrum ongeveer 225 kilometer per uur bedragen, zo blijkt uit het vanochtend gepubliceerde weerbericht van de meteorologische dienst op Mahuma. Die winden zijn iets in kracht afgenomen en bedroegen gisteren nog 140 kilometer per uur.

Directeur Reudink meldde vanochtend in gesprek met de Amigoe, dat de meteo continu in contact staat met [illegible] op Sint Maarten en het orkaancentrum in Miami en dat alles, voor zover mogelijk, op de eilanden onder controle is.

Men is goed voorbereid en de [illegible] de weer, aldus het meteohoofd.

Telefonisch contact met Saba en Statius verloopt stukken moeilijker. Die eilanden worden, aldus Reudink, toch goed op de hoogte gehouden, via de Sint Maartense autoriteiten en de radio.

Op Saba kreeg iedereen gistermiddag al vroeg vrijaf om de woningen 'af te grendelen.' Het eiland ziet er vandaag als een burcht uit, meldden ooggetuigen aan de Amigoe.

Ook op Sint Maarten is iedereen druk bezig de huizen en andere panden zo goed mogelijk te beschermen tegen de verwachte winden die, zo zei Reudink vanmorgen, in elk geval orkaankracht, maar mogelijk ook stormkracht zullen hebben. [illegible] het van de jachten en andere schepen. Dit heeft te maken met de hoge golven die verwacht worden. Die zouden best groter dan vier meter kunnen worden. Dat betekent dat grote delen van het eiland onbegaanbaar zullen worden. Ook zullen waarschijnlijk grote delen van de stranden weggeslagen worden.

'Wij bereiden ons zo goed mogelijk voor. Overal hoor je getimmer. Het is een vrij anstige situatie. Het is maar te hopen dat de orkaan niet meer van richting verandert en recht over ons [...]trekt. Dat zou desastreus [zijn],' verklaarde vanmorgen [...] Hellmund van de Sint Maartense krant The Chronicle aan de Amigoe.

Meteo directeur Reudink ontkende vandaag berichten van het Amerikaanse persbureau Associated Press, dat Hugo de hevigste orkaan van de afgelopen tien jaar is. Gilbert was nog intenser.

In het regeringscentrum in Willemstad, Fort Amsterdam, was het gistermiddag een drukte van belang in verband met de mogelijke komst van Hugo. Premier Liberia-Peters. die vandaag volgens plan naar Guatemala vertrekt, stelt deze reis uit, verklaarde ze vandaag aan de Amigoe. Zij werd gistermiddag continu middels fax- en andere berichten op de hoogte gesteld van laatste ontwikkelingen en staat regelmatig in contact met de meteo op Curaçao en autoriteiten in Philipsburg.

Premier Liberia:

'Campagne tot aan je dood ...'

WILLEMSTAD—Premier Maria Liberia-Peters verscheen gistermiddag tijdens de persconferentie in het Fort Amsterdam in een modieuze jurk met een overheersend groene kleur.

Of de verkiezingscampagne soms al begonnen was? Zo vroeg een van de immer alerte journalisten.

'Het is altijd campagne', zo antwoordde de minister-president, die er aan toevoegde: 'Deze week had ik Barend Biesheuvel aan de telefoon bij de opening van het Curaçao Inc. Nieuwsbureau in Nederland. Op een gegeven moment zei Biesheuvel tegen mij: 'Ik ben geen politieus meer'. Waarna ik blijk gaf van mijn verbazing over die uitspraak, want volgens mij blijf je altijd een politicus als je eenmaal voor dat vak hebt gekozen'.

'Tot aan je dood blijf je politicus', aldus de premier. 'En dat betekent ook dat je tot aan je dood campagne voert'.

Waarvan acte.

Wegens orkaandreiging

Liberia zegt Guatemala af

WILLEMSTAD — Minister President Maria Liberia Peters maakt bekend dat zij haar geplande reis naar Guatemala afzegt in verband met de orkaan Hugo die de Bovenwinden dreigt te treffen.

Inmiddels heeft de premier overleg gevoerd met gouverneur Römer en de marine. Ook de kring- commissaris van het Rode Kruis en de gezaghebber van Curaçao is gevraagd zich voor te bereiden op een noodsituatie.

Aan Wilsoe is verzocht rekening te houden met hulpverlening door diverse eilandelijke instellingen. De premier neemt als dat nodig mocht blijken de centrale coördinatie in handen. Als St Maarten steun vraagt, kan meteen met behulp van de beschikbare middelen gereageerd worden.

Liberia houdt belangrijke toespraak in VS

WILLEMSTAD — Op 26 oktober houdt premier Maria Liberia-Peters in Washington DC een lezing voor het selecte gezelschap van het Center for Strategic and International Studies. 'Misschien wel de belangrijkste toespraak in mijn leven', zo zei de minister-president. Zij voegde er aan toe: 'Daar ga ik mijn land verkopen. Zo goed mogelijk'.

Liberia-Peters zal spreken over de 'strategische waarde van de Nederlandse Antillen gezien in een economisch en politiek perspectief'.

Het Center is een uitgelezen gezelschap van topindustriëlen in de Verenigde Staten, die de president en de minister van Economische Zaken regelmatig adviezen verstrekken. Het is één van de machtigste 'clubs' waar het gaat om het bepalen van de economische politiek van de VS.

[...]ENWORDING IN 1992 • *Top-deskundige bij Europese Gemeenschap*

[G]evolmachtigde minister [v]an Antillen in Brussel

WILLEMSTAD — De regering van de Nederlandse [A]ntillen is voornemens om zo spoedig mogelijk een [de]skundige op economisch, fiscaal, monetair en finan[ci]eel terrein als vertegenwoordiger te plaatsen bij de [Eu]ropese Economische Gemeenschap in Brussel. Het [Mi]nisterie van Buitenlandse Zaken in Den Haag is [...] akkoord gegaan met de benoeming van een [...]elijke deskundige tot 'gevolmachtigde minister' [...] soortgelijke functie als Harold Henriquez in [Wa]shington D.C. vervult. Henriquez behartigt daar de [Ne]derlands-Antilliaanse belangen, in het bijzonder [o]p fiscaal gebied.

Dit verklaarde gistermiddag premier Maria [Lib]eria-Peters na afloop van [de] persconferentie naar aanleiding van een desbetreffende vraag van de Amigoe. [Ti]jdens de openbare vergadering van de Staten van de [N]ederlandse Antillen over [de] wijziging van het Wet[boe]k van Koophandel, op 31 augustus, had de minister-president al laten doorschemeren dat een door de Nederlandse Antillen te benoemen deskundige de ontwikkelingen rond 'Europa 1992' (de eenwording van Europa) rechtstreeks zou gaan volgen.

De deskundige zal dan de Antilliaanse regering gaan rapporteren en adviseren over de consequenties voor de Nederlandse Antillen. [Me]dio 1990 beginnen al de besprekingen en vallen reeds de beslissingen over eventuele wijzigingen, zo stelde Liberia-Peters tegenover de Amigoe: 'Dat betekent dat die onderhandelende landen zullen geven en nemen. Zo ook Nederland. En wat Nederland doet, heeft gevolgen voor ons, met name op het gebied van de financiële sector. Die sector is onze levensader, dus moeten we de ontwikkelingen en veranderingen van nabij volgen'.

De regering-Liberia besloot kort na het aantreden geen 'politieke vertegenwoordiging' in Brussel in te stellen, zoals wel in het voornemen lag van de voorgaande regering-Martina. Zoals de Amigoe eerder uitvoerig berichtte zou drs Harold ter Haar, die adjunct-directeur was van het Bureau Buitenlandse Betrekkingen (BBB), 'de Antilliaanse man' in Brussel worden, maar Liberia-Peters besliste anders.

BUREAU

'Wij hebben gezocht naar een alternatieve mogelijkheid om onze belangen in Brussel te laten behartigen. Dat zou ook kunnen middels een bureau, dat ingeschakeld kan worden door de zogenaamde ACP (Azië, Caribisch gebied en Pacific)-landen. Een dergelijk bureau doet dan het werk voor die landen die zich geen eigen vertegenwoordiger bij de EG kunnen veroorloven', ze lichtte Liberia-Peters toe.

'Er had ook veel gedaan kunnen worden via het Antillenhuis', aldus de premier, 'maar de commissie-Pourier (zo genoemd naar voorzitter Miguel Pourier van de Algemene Bank Nederland, red.) die de regering begeleidt waar het gaat om de éénwording van Europe, adviseerde ons een man in Brussel te benoemen op 'top level'. Iemand die internationaal recht heeft gestudeerd, maar die tevens zeer wel op de hoogte is van monetaire en financiële aangelegenheden. Beslist niet 'iemand van de straat'. Dus een geheel andere opdracht dan die aan de heer Ter Haar zou worden gegeven'.

MAN-VRAGEN

Minister-president Liberia-Peters toonde zich evenwel verrast door de vraagstelling van de Amigoe. Zij informeerde allereerst of deze krant soms op de hoogte was van vragen die het MAN-Statenlid ir Harold Anastatia aan haar had gericht met betrekking tot dit onderwerp. Die vragen bleek Anastatia op 12 september te hebben gericht aan de premier, naar aanleiding van haar uitlatingen tijdens de Staten-vergadering van 31 augustus.

Deze krant was niet op de hoogte van de vragen van Anastatia, die gisteravond bevestigde dat hij een brief aan de premier had gezonden. Het MAN-Statenlid wil onder meer zo spoedig mogelijk van een en ander op de hoogte worden gesteld in verband met het komende bezoek van de Staten-delegatie aan Nederland in het kader van het Contactplan.

Miljoenen-schat ontdekt

WASHINGTON - In het wrak van een schip dat 132 jaar geleden voor de kust van South Carolina in een wervelstorm verging, zijn gouden staven [illegible] ter waarde van miljoenen dollars gevonden.

[illegible] de Washington Post: Het is een schat als in een jongensboek. [illegible] onder [...]ing van Thomas Thompson, één van de directeurs van de Amerikaanse ontdekkingsgroep Colombus. De waarde van het goud wordt geschat tussen de 28 en 450 miljoen dollar.

■ ROCHESTER - *Oud-president Ronald Reagan van de Verenigde Staten zocht [...] een beschuit van Minnesota Twins voor de pers en andere belangstellenden bij het [...] in het particuliere vliegtuig dat hem naar huis [...] California, zou brengen. Zijn vrouw Nancy Reagan, [...] haar hoofd [illegible] de Amerikaanse oud-president [illegible] om een hoed aan recht uw te nemen.*

LONDEN - De regering Thatcher heeft toestemming voor de export van onderdelen voor Chinese gevechtsvliegtuigen. In de betrokken verklaring staat dat het wapenembargo tegen Peking van kracht blijft. Een woordvoerder van de oppositionele Labour party noemde de handelwijze van de regering hypocriet.

Premier naar CBI-overleg

[illegible] — Premier Maria Liberia-Peters zal van 1 tot en met [...] oktober in Washington DC verblijven, waar zij [...] leden van het Amerikaanse Congres zal ontmoeten en met hen overleg zal voeren.

Het gaat daarbij [...] om 'CBI Twee: het Caribbean Basin [...] overleg', zo deelde Liberia-Peters desgevraagd de Amigoe mee.

'De olie-heren [illegible] maar [illegible] te noemen, met name die uit Texas, zijn [illegible] het lobbyen [illegible] uit de [illegible] met de landen [...] Caribisch gebied [illegible] Juist die olie[illegible] zijn van [illegible] belang [illegible] wil ik in Washington gaan vechten', zo zei de minister-president.

Haar bezoek aan Washington is in hoofdzaak voorbereid door de Antilliaanse gevolmachtigde minister in de Amerikaanse hoofdstad, Harold Henriquez.

Bijouelle biedt ruime keus aan mode-accessoires

WILLEMSTAD — Sinds vrijdagmiddag is Curaçao een bijouteriezaak rijker. Bijouelle opende toen officieel haar deuren. De nieuwe winkel die te vinden is op Schottegatweg Oost 191B achter het notariskantoor van Van der Plank en vlakbij Boutique Liska, presenteert een keur aan bijouterie - mode

Oorbellerij, kettingen, armbanden, sierspelden, broches, sjaals en haarklemmen en -banden liggen of hangen overzichtelijk opgesteld. Dames, jongedames èn heren kunnen zich bijouterie aanschaffen naar eigen keus voor zowel sportieve als feestelijke gelegenheden. Elisabeth Waas, de eigenaresse van de zaak, geeft desgewenst advies.

Bijouelle heeft inkopers in Europa die de trends in Italië en in Parijs in de gaten houden.

De openingstijden zijn van half negen tot twaalf en van half drie tot half zeven. Van maandag tot en met zaterdag.

■ *Het echtpaar Waas poseert vóór de bijouterieën en achter de felicitatiebloemstukken.*

PIKA

Politieke verwarring

COFFIE NAAR PNP-congres stond er dinsdag in de krant. De tweede man van de MAN (die dus eigenlijk een vrouw is) gaat naar een congres op Jamaica, georganiseerd door de People's National Party. De PNP is de partij van de regerende premier Manley en bestaat 51 jaar. Nou betekent die Engelse naam niets anders dan de nationale partij van het volk. Juist ja: de Nationale Volks Partij. De NVP dus. Wat de MAN op een NVP-congres gaat doen terwijl de Curaçaose NVP niemand naar Jamaica stuurt om te kijken welk socialistisch clubje het waagt om achter de rug van Maria de partijnaam te misbruiken, is niet echt duidelijk. Maar ja, er is zoveel niet duidelijk in de politiek.

Ministers en monitors

In elke politiecel moet een monitor komen, zo moet de Arubaanse minister van Justitie mr Hendrik Croes voor de televisie uitgeroepen hebben naar aanleiding van zelfmoord van een verdachte in een politiewacht te Oranjestad. Nou zijn monitoren tv-schermen. Gevangenen zouden die misschien moeten krijgen om de bewakers in de gaten te houden. Opletten dat ze niet in slaap vallen en zo. Zoals laatst op Koraal Specht. Maar misschien kan de minister toch maar beter camera's laten plaatsen.

Met van links naar rechts

SOMS BEKIJK je de dag en merk je dingen op die niemand anders lijkt op te merken. Soms voel je je ineens losgerukt uit het midden van de werkelijkheid en kijk je naar 's mensen handelingen. En dan denk je: wat doen we eigenlijk gek. En plotseling voel je je als het kind dat hikkend van de lach ziet dat de keizer helemaal geen kleren aan heeft.

VOORBEELDJE. Ons landje is een landje van ceremoniële handelingen. Wij zijn dol op protocol. En eerbetoon. En mensen naar de ogen zien.

Dagelijks krijgt de redactie dan ook foto's van Papy, van Elmer, van Dito, van Maria en van René terwijl ze doodnormale handelingen verrichten als een boek in ontvangst nemen, een belangrijk persoon de hand schudden of een lint doorknippen.

De boeken- en rapport-uitreikingen zijn dan nog het leukst. Want als zo'n boek eenmaal klaar is wordt het niet alleen uitgereikt aan René, maar ook aan Maria, aan Ellis, aan Dito, aan Elmer en aan de plaatselijke bibliotheek. En elke keer ontvangen alle dagbladen een foto van het spannende moment van de overhandiging, met daarop van links naar rechts...

DE AFGELOPEN weken kregen we minstens twee keer een foto van de overhandiging van het boek Vijftig jaar Staten. Aan Betto Thomas en Carl Grüning de er om een exemplaar te overhandigen aan achtereenvolgens Elmer Joubert (zie Amigoe vrijdag 1 september) en Maria Liberia (Amigoe woensdag 6 september). Glunderend blikten ze op verzoek de camera in.

Nou moet Betto zo gul zijn geweest met de jubileumboeken dat hij geen exemplaar voor zichzelf heeft kunnen bewaren.

Maar daar is iets op gevonden, want dinsdag stond in de krant dat Statenlid Harold Anastatia van de commissie 'Viering 50 jaar Staten' een exemplaar speciaal uitreikte aan Betto. Compleet met foto van het moment van overhandiging. Met van links naar rechts...

HER-CLASSIFICATIE BIJ OVERHEID NOG NIET ROND

Premier verbaasd over protest Capriles kliniek

ABVO liet regering maandenlang wachten op vijf alternatieven

WILLEMSTAD — Minister-president Maria Liberia-Peters heeft gistermiddag tijdens een persconferentie in Fort Amsterdam haar verbazing uitgesproken over de houding van de Algemene Bond voor Overheidspersoneel, ABVO, in de kwestie rond de herclassificatie van het personeel dat werkzaam is in de Dr Capriles kliniek. Met name toonde zij zich verbaasd over het feit, dat op 7 september een 'protestmars' werd gehouden, 'omdat de regering niet tijdig geantwoord zou hebben' op verlangens van de vakbond.

De premier gaf een overzicht van de gebeurtenissen, die teruggaan tot 1978, het jaar waarin de toenmalige regering besloot tot herclassificatie van de functies bij de overheidsdiensten. Die her-classificatie zou binnen twee jaar worden afgerond.

'Nu, na elf jaar, is éénvierde tot één-vijfde deel van de functies bij de overheid nog niet geclassificeerd volgens nieuw vastgestelde normen', aldus de premier.

COMMISSIE

Voor wat betreft de Dr Capriles kliniek werd indertijd een commissie gevormd, bestaande uit vertegenwoordigers van de ABVO, van het personeel en van het ministerie van Financiën. 'Die commissie zou - binnen de financiële mogelijkheden - met een redelijk voorstel komen. Dat voorstel is gekomen, maar kort daarna ontvingen wij een telegram van de vakbond, waarin gesteld werd dat de ABVO met alternatieven zou komen. De regering werd verzocht een eventuele beslissing uit te stellen, om die alternatieven daarin te kunnen verwerken', aldus de premier.

Liberia-Peters zei, dat het telegram van de ABVO op 5 juli van dit jaar werd gestuurd. Op 14 juli meldde de premier in een telegram aan de ABVO, dat de regering het ingediende voorstel in studie had en dat het 'commentaar' van de vakbond met belangstelling tegemoet werd gezien.

'Op 1 september ontving de regering een brief van de vakbond met vijf alternatieven', verklaarde Liberia-Peters, die zei dat de brief onmiddellijk werd doorgestuurd naar het departement voor Personeelszaken. 'En op 7 september hoorde ik plotseling dat een protestmars werd gehouden, omdat de regering geen antwoord zou hebben gegeven'.

De minister-president: 'Ik vind het jammer dat de vakbond het verloop van het scenario niet heeft afgewacht maar direct tot actie is overgegaan'.

Het totale proces van herclassificatie is geraamd op een bedrag van twintig tot dertig miljoen gulden.

FORMATIEZAKEN

Liberia-Peters zei dat besloten is tot een andere aanpak van de her-classificatie. 'Personeelszaken heeft te kampen met een gebrek aan deskundige krachten. Per 1 oktober zullen vier mensen van Formatiezaken 'full time' worden ingeschakeld. Eind deze maand reist de minister naar Nederland om definitief een deskundige aan te trekken voor Formatiezaken'.

De werkzaamheden bij het departement voor Personeelszaken zullen worden gedecentraliseerd. De minister-president: 'Er wordt daar te veel werk gedaan dat door de overige departementen zelf kan worden verricht'.

MELBOURNE- De ASEAN (associatie van zuidoostaziatische landen) onderschrijft het voorstel van Australie voor een nauwere economische samenwerking in de regio rond de Stille Oceaan. Behalve de Asean-landen (Brunei, Indonesie, Malaysia, de Filipijnen, Singapore en Thailand) zouden Australie, Canada, Japan, Nieuwzeeland, Zuidkorea en de Verenigde Staten daaraan deelnemen.

Opleiding tot buschauffeur in Amsterdam

Nieuwe kansen voor werkloze Antillianen en Arubanen

- door Mike Willemse -

AMSTERDAM — In hun strijd om de grote werkloosheid onder Antillianen en Arubanen in Amsterdam aan te pakken heeft het steunpunt van het P.O.A. (platform van Antilliaanse en Arubaanse organisaties) in Amsterdam wederom een nieuw project gestart. Sinds december 1988 verzorgt de organisatie het blad 'Trabou' dat eens per twee maanden verschijnt. Doelstelling van 'Trabou' is informatie te geven om zodoende de arbeidskansen van werkelozen te vergroten.

Nu betreft het een specifiek vervoersproject waarbij geïnteresseerde werkzoekenden een kans wordt geboden om wagenbegeleider, VIC (Veiligheid, Informatie, Controle)-medewerker te worden in dienst van de verschillende openbaarvervoers-bedrijven in Amsterdam. Met de mogelijkheid na één jaar door te stromen naar de functie van buschauffeur.

Het project is een gezamenlijk initiatief van het P.O.A., de FNV (Federatie Nederlandse Vakbeweging)-Vervoersbond, het Gewestelijk Arbeidsbureau en het Noord-Zuid Hollandse Vervoersbedrijf.

FOLDER

Hiertoe is het POA begonnen met het verspreiden van informatiefolders over het werk in de vervoersector met behulp van een eigen adressenbestand van Antillianen en Arubanen in Amsterdam. Degenen die de folder thuis ontvangen worden vriendelijk verzocht het verder te verspreiden onder geïnteresseerde familieleden en kennissen.

In de folder staat vermeld dat men in het eerste jaar als VIC-medewerker aangesteld kan worden. Dat houdt in dat men informatie moet kunnen geven aan busreizigers, kaartjes controleren en ervoor zorg dragen dat de busritten rustig en veilig verlopen. Per week werkt men 32 uur. Daarnaast zijn er acht uur per week gereserveerd voor de bijbehorende opleiding.

Vereist wordt dat men tussen de 20 en 35 jaar oud is, dat men enkele jaren MAVO- of LBO-onderwijs heeft gehad, dat men minimaal twee jaar werkeloos is en dat men de Nederlandse taal voldoende beheerst. Het project houdt ook een sollicitatie-training in om de Antilliaanse en Arubaanse sollicitanten een grotere kans op die banen te bieden. 'En als alles goed gaat, kunt u in de maand november al beginnen met werken', luidt de laatste regel van de folder.

Hueck bij DOW

WILLEMSTAD — Gedeputeerde George Hueck belast met onder andere de Dienst Openbare Werken (DOW) heeft onlangs een bezoek afgelegd bij deze dienst. Daar ontmoette hij de diverse topfunctionarissen en kreeg hij uitleg over de werkzaamheden en het reilen en zeilen bij deze dienst. Aanwezig waren onder andere het nieuwe hoofd, Jose Simmons en het waarnemend hoofd Reno Pietersz. Bij de werkplaats werd Hueck ingelicht over de reparatiewerkzaamheden bij voertuigen (foto).

WILLEMSTAD — Agenten van Rio Canario moesten gisteren een zaak van auto-inbraak afhandelen. Bij een perceel aan de Guatemalaweg hadden onbekenden in een aldaar geparkeerde autobus ingebroken. Onderzoek wees uit dat 600 gulden gestolen was.

WILLEMSTAD — De nieuwe Amerikaanse consul in Willemstad, mevrouw Sharon Wilkinson, heeft afgelopen donderdag een bezoek afgelegd bij gezaghebber Elmer Wilsoe. Ze bevond zich toen in het gezelschap van Steven Muarer, Jim Foster en William Westman, die directeur is van de Amerikaanse ambassade in Caracas.

Nieuwe general manager KLM

WILLEMSTAD — Dinsdagmiddag hebben A.C.M. Oostdam, de nieuw-aangetreden general manager van de KLM in het Caribisch gebied, en A.H.M. van Es, marketing manager van de KLM een beleefdheidsbezoek gebracht aan gouverneur dr René Römer. Zo meldt de RVD. Bij deze gelegenheid heeft Oostdam aan de gouverneur een aandenken aan dit bezoek overhandigd.

Foto: Römer temidden van Van Es en Oostdam.

D.H.L. WORLDWIDE EXPRESS VIERT ZIJN 20e VERJAARDAG

D.H.L. Worldwide Express, de internationale leider in het verzenden van tijdgevoelige documenten en pakketten naar meer dan 54.000 bestemmingen over de gehele wereld, viert op 20 september het feit dat zij 20 jaar lang haar service over de gehele wereld heeft kunnen aanbieden. Over de gehele wereld zullen de D.H.L. kantoren, samen met personeelsleden, klanten en leveranciers, deze dag vieren.

A.H.M. Graauwmans, General Manager voor D.H.L. Nederlandse Antillen is trots op zijn medewerkers en op zijn klanten die het mogelijk hebben gemaakt D.H.L. s' werelds grootste express maatschappij te worden.

D.H.L. is 's werelds oudste en grootste internationale koeriers-maatschappij, gespecialiseerd in het huis/huis vervoer van tijdgevoelige commerciele en zakelijke documenten en pakketten.

Gedurende de twintig jaar van uitbreiding over de gehele wereld heeft D.H.L. met succes de kwaliteit van haar service verbeterd om haar klanten optimaal te kunnen helpen.

In ieder land waar D.H.L. haar kantoren heeft geopend, heeft het management team zich zo spoedig mogelijk aangepast aan de lokale douane- en zakelijke operationele voorwaarden. Deze handeling heeft geleid tot een zeer prettige samenwerking tussen D.H.L. klanten, douane en officiële instellingen.

Vanuit Curaçao biedt D.H.L.sinds 1988 zijn service aan het publiek met meer dan 54.000 bestemmingen worldwide.

Het personeel in Curaçao is onderdeel van een team van 20.000 medewerkers over de gehele wereld die zeer intensief samenwerken om aan de vraag van de klanten te voldoen. D.H.L. gelooft dat de ondersteuning door deze mensen het belangrijkste element is geweest in de laatste twintig jaar en ook zal blijven in de komende jaren.

Opgericht in 1969, bedient D.H.L. Worldwide Express dagelijks meer dan 1000 D.H.L. kantoren in 185 landen. Dit alles door middel van 1750 commerciële vluchten dagelijks naar meer dan 54.000 bestemmingen.

D.H.L. Worldwide Express is samengesteld uit D.H.L. Corporation, D.H.L. Internationaal en D.H.L. Airways. Hoofdkantoor D.H.L. Corporation is gevestigd in Redwood City, California.

Regionale kantoren van D.H.L. Internationaal zijn gevestigd in Londen, Hong Kong, Brussel, Singapore en Bahrain, terwijl Latijns Amerika en de Caribbean worden gecoördineerd door een regionaal kantoor in Fort Launderdale.

i.m.

NIEUW COLLEGE TREEDT OP 8 MEI 1990 AAN

Datum van Staten-verkiezingen stond vier jaar geleden al vast

WILLEMSTAD — De datum 16 maart 1990 voor de verkiezingen van de Staten van de Nederlandse Antillen is niet 'zo maar' gekozen, maar is 'dwingend' voorgeschreven in de wet. Uiterlijk hadden de verkiezingen voor 23 maart 1990 kunnen worden bepaald. Zo verklaarde gistermiddag premier Maria Liberia-Peters tijdens een persconferentie in Fort Amsterdam. Reeds vier jaar geleden, in de landsverordening van 7 augustus 1985 (Publicatieblad 1985, nummer 69) 'tot wijziging van de Staatsregeling van de Nederlandse Antillen houdende losmaking van Aruba uit het staatsverband van de Nederlandse Antillen, werd één en ander vastgelegd.

Daarmee ontzenuwde minister-president Liberia-Peters alle berichten in andere kranten als zou er sprake zijn van 'willekeur' en als zouden andere (oppositie) partijen redenen hebben om tegen deze datum te protesteren. Ook voor de leiding van het hoofdstembureau kon deze datum geen verrassing zijn, zo meende de premier, want ook die leiding wist al vier jaar geleden dat de verkiezingen rond die datum zouden worden gehouden.

'ZO MAAR'

'Organisatorisch kan die datum dus geen enkel probleem opleveren. Vier jaren geleden stond immers al vast dat op 8 mei de nieuwe Staten van de Nederlandse Antillen zouden moeten aantreden. U denkt toch niet dat wij 'zo maar' een datum hebben geprikt. Over de datum waarop de verkiezingen worden gehouden, vallen geen zaken te doen', aldus Liberia-Peters.

'Dat Sint Maarten, Saba en Sint Eustatius enigzins verrast waren, komt omdat de verbindingen deze dagen moeilijk zijn vanwege de omschakelingen die plaats vinden', weerlegde de premier de kritiek die met name door de leider van de Democratische (regerings)Partij, DP, Claude Wathey, werd geuit. Wathey was, zo meldde de Amigoe deze week 'een beetje boos' omdat hij niet betrokken was geweest bij het overleg dat de samenwerkende partijen deze week hebben gevoerd over de datum-bepaling van de Staten-verkiezingen.

De Regeringsvoorlichtingsdienst, RVD, verspreidde een uitvoerig persbericht waarin de technische gegevens staan vermeld met betrekking tot de Staten-verkiezingen.

Op 20 december zal het hoofdstembureau worden ingesteld en zullen de leden daarvan worden benoemd. Dat dient tenminste dertig dagen vóór de kandidaatstelling te gebeuren.

Op 29 december vindt de openbare kennisgeving door het hoofdstembureau met betrekking tot de inlevering van de kandidatenlijsten plaats. Tot en met 15 januari 1990 (uiterlijk achttien dagen na de indiening van een daartoe strekkend verzoek) kan de rechter een uitspraak doen op een beroep. Binnen drie maal vierentwintig uur na de uitspraak dient de griffier een kennisgeving uit te sturen naar het Bestuurscollege. Er dient duizend gulden te worden betaald voor elke lijst ten kantore van de Landsontvanger.

De kandidaatstelling dient tenminste 48 dagen vóór de dag van de verkiezingen plaats te vinden. De uiterste datum waarop dat mogelijk is: 19 januari 1990.

ONDERSTEUNING

Gedurende zeven dagen na de indiening kunnen de kandidatenlijsten worden ondersteund. Op 31 januari onderzoekt het hoofdstembureau de lijsten. Op 1 februari stuurt het hoofdstembureau een 'kennisgeving van verzuimen' aan de betrokkenen, die binnen drie dagen de verzuimen kunnen herstellen.

Uiterlijk op 6 februari valt de beslissing over de geldigheid van de lijsten. Gedurende twee dagen daarna bestaat de gelegenheid om beroep aan te tekenen tegen de geldigheid van de lijsten. Binnen veertien dagen (tot en met 22 februari) dient de rechter een eventueel beroep te behandelen. Uiterlijk op 26 februari dient de rechter uitspraak te doen: 'Op de derde dag na de termijn van de behandeling'.

NUMMERING

Onmiddellijk dient de griffier de betrokkenen en het hoofdstembureau van de uitspraak op de hoogte te stellen. Tevens dient dan de openbare kennisgeving van de nummering van de lijsten plaats te hebben.

Tijdens een zitting van het hoofdstembureau op 26 of 27 februari kan degene die een lijst heeft ingeleverd schriftelijk opgeven aan welke kleur hij voor die lijst de voorkeur geeft. Dan worden ook de lijsten openbaar gemaakt door het hoofdstembureau. De minister van Algemene Zaken maakt 'tijdig voor de verkiezingsdag' de benoeming van het stembureau bekend.

OPROEPING

Tenminste acht dagen voor de verkiezingsdag (dus uiterlijk op 8 maart) wordt de oproepingskaart naar de kiezers gezonden. Uiterlijk een week voor de verkiezing dienen de werkgevers de werknemers op de hoogte te stellen van het feit dat zij in de gelegenheid zullen worden gesteld om te stemmen. Op 13 maart vindt de openbare kennisgeving plaats van de dag en de uren van de verkiezing door de gezaghebber. Dat moet tenminste drie dagen vóór de verkiezingsdag geschieden.

Zo spoedig mogelijk, maar uiterlijk op 21 maart, dient de uitslag van de verkiezingen te worden vastgesteld. Dan wordt de uitslag ook openbaar gemaakt, terwijl onmiddellijk de stukken door het hoofdstembureau naar de Staten worden gestuurd.

GELOOFSBRIEVEN

Binnen drie weken na de dagtekening van de kennisgeving worden de geloofsbrieven ingediend bij de Staten. De toelating wordt direct gemeld aan de gouverneur, de voorzitter van het hoofdstembureau en de toegelatenen. Binnen vier weken daarna vindt de eedsaflegging plaats.

Op 8 mei 1990 treden de nieuwe Statenleden aan.

Dat betekent dat de huidige Staten van de Nederlandse Antillen uiterlijk tot en met 7 mei 1990 blijven bestaan.

Premier Liberia-Peters deelde gistermiddag tot slot mee, dat dinsdag de Raad van Ministers nog officieel akkoord dient te gaan met de datum van 16 maart 1990.

Rutsel Martha

WILLEMSTAD — Premier Maria Liberia-Peters heeft een felicitatie-telegram gestuurd naar dr Rutsel Martha, die van de International Fiscal Assocation (I.F.A) de Mitchell B. Prize heeft gekregen. Die prijs ontving hij voor zijn proefschrift, waarmee hij onlangs in Leiden is gepromoveerd.

Zijn prijs ontving hij gisteren tijdens de jaarlijkse conferentie van de I.F.A. in Rio. Op datzelfde tijdstip kwam een telegram van de Antilliaanse premier binnen: 'Ik kan u verzekeren, dat de mensen van de Nederlandse Antillen samen met mij trots zijn. De internationale erkenning bewijst wat we allang van u wisten, namelijk topprestatie. Namens de de regering en de bevolking hartelijke felicitaties.

Venezolaans bezoek voor MAN-jongeren

WILLEMSTAD — De jongerenvleugel van de politieke partij MAN heeft gisteren bezoek gekregen uit Venezuela: het gaat om professor Luis Caravallo, van de Alberto Carneval universiteit in Merida en prominent lid van de Accion Democratica en Joyselin Ponce. Zij is lid van de jongerenvleugel van de Accion Democratica en coordinatrice van de organisatie Venezuela 2000. Ponce heeft contact met jongeren uit de hele wereld inzake onderwijs- en sociale vraagstukken.

Vandaag heeft ze een hele dag uitgetrokken om met MAN-jongeren van gedachten te wisselen inzake het vraagstuk van mobilisatie van jongeren tot deelname in voor hen gunstige activiteten in de samenleving. Naast discussies werden, ook groepen gevormd en werd in een plenaire vergadering over dit onderwerp gesproken.

Morgenmiddag tussen drie en zes uur kunnen ook andere jonge mensen Ponce in Landhuis Morgenster ontmoeten om informatie te krijgen over haar werkzaamheden.

Professor Luis Caravallo had vanmorgen tussen negen en twaalf uur een ontmoeting met de partijraad van de MAN, aldus een communique van de p.r. man van de blauwe partij, Morris Isenia.

Ook huurhuizen en appartementen duur

Marktwaarde koophuizen op Curaçao in de lift

WILLEMSTAD — De marktwaarde van koophuizen op Curacao, hele dure en minder dure, is het afgelopen jaar fors omhoog gegaan. De beterende economie en toenemende belangstelling van buitenlanders op Curacao in een woning te investeren, zijn de twee belangrijkste aanleidingen, volgens directeur Elvin Joubert van het makelaarskantoor Rapid NV. Directeur Jaap Dicke van het andere grote makelaarskantoor, Caresto NV, deelt deze mening. Hij stelde in gesprek met de Amigoe, dat de grote koopkracht bij kapitaalkrachtige Hindustaanse zakenmensen evenzo heeft bijgedragen tot hogere prijzen.

Volgens Joubert is de verhoging van prijzen een fenomeen dat voor vrijwel alle buurten geldt.

DURE BUURTEN

Is het effect heel duidelijk in de 'goede buurten', als Mahaai, Francia, Rooi Catootje en Jan Sofat, ook in minder 'dure' buurten gingen de prijzen omhoog.

HERSTEL

Dat is overigens al zo'n drie jaar het geval. Het afgelopen jaar verliep de verhoging nog drastischer. Volgens de Rapid-directeur, heeft dat ongetwijfeld te maken met het feit dat er meer vertrouwen is in de economie: een economie die duidelijk teken [illegible] Het [illegible] beter, de [illegible] meer te [illegible] betalen, [illegible] omhoog [illegible]

RENTENIERS

Zowel Joubert als Dicke maakte ook melding van de steeds toenemende belangstelling van buitenlandse renteniers om op Curacao een woning te kopen. Hoewel de wettelijke rentiersregeling nog niet officieel in werking trad, hebben sommigen al wel daar van gebruik gemaakt, [illegible] kopen, hebben namelijk nogal wat geld en kunnen als de woning van hun smaak 'te goedkoop' is, er 20.000 bovenop doen. Het gevolg: ook andere woningen worden duurder.

DRIE TON

Opvallend is, als gevolg hiervan, de belangstelling voor duurdere woningen: die boven de drie ton.: De vraag naar die luxe huizen is blijkbaar veel groter dan het aanbod. Toch is het nog steeds niet lucratief dergelijke woningen te bouwen en die vervolgens te verkopen. Dat zal, verwacht Joubert als de economie blijft aantrekken, over circa een jaar wél het geval zijn. Tegen die tijd kunnen nogal wat activiteiten op die markt verwacht worden.

HINDUS

Een speciale groep vormt de Hindustaanse samenleving: diverse van hen hebben de laatste jaren in financieel opzicht goed geboerd en hebben het niet daarbij gelaten: in sommige gevallen worden hele series koophuizen in dezelfde buurt gekocht en worden daarvoor aardige prijzen betaald.

Terwijl Jaap Dicke liet weten dat voor zijn kantoor vooral de markt van huizen beneden de 100.000 en die boven de drie ton interessant is, verklaarde Joubert dat zijn kantoor over de hele linie 'heel druk' is. Dat kantoor zal, wegens de toegenomen actviteiten, zelfs moeten uitbreiden.

HUURWONINGEN

De huurwoningen- en appartementenmarkt kenmerkte Elvin Joubert in gesprek met de Amigoe als 'nog steeds zeer moeilijk.' Er is een groot tekort aan -degelijke- huurwoningen en die zijn daardoor, evenals de appartementen, vaak erg duur. Het gevolg is maar al te vaak: weinig comfortabele en kleine huizen tegen te hoge prijzen.

Opvallend is, volgens de Rapid-directeur, dat vele mensen, die geloven dat ze afgezet worden, niet naar de huurcommissie durven, uit angst dat het contract opgezegd wordt door de huisbaas. Dat kan echter niet, omdat inschakeling van de huurcommissie enkel tot gevolg kan hebben dat er iets aan de huurprijs gedaan wordt. Joubert erkende anderzijds dat zo'n stap vaak kwaad bloed zet en dat huisbazen die er op uit zullen zijn de huurder eruit te zetten dat dan wel op een andere manier doen.'

HUURCOMMISSIE

Het ziet er overigens niet naar uit, dat de situatie wat de huurhuizen betreft, op korte termijn verbetert: zo is er weinig animo om huizen te bouwen en die vervolgens te verhuren. Gebeurt dat toch, dan liggen de huurprijzen mede door de hoge bouw- en materiaalkosten, rond de 1000 gulden. En dat kan maar een kleine groep opbrengen, aldus Rapid-directeur Joubert in gesprek met de Amigoe.

Verkeerssituatie bij KAE verandert

WILLEMSTAD — In verband met noodzakelijke graafwerkzaamheden op de noordelijke rijbaan van de kruising KAE richting Rector Zwijsenstraat, zullen op maandag 18 september 1989 omstreeks 09.00 uur de navolgende wijzigingen in het verkeer plaats vinden:

De noordelijke rijbaan van de Rector Zwijsenstraat zal voor de duur van de werkzaamheden geheel worden afgesloten voor alle rijverkeer.

Op de zuidelijke rijbaan van de Rector Zwijsenstraat zal een tweerichtingverkeer worden ingesteld voor het verkeer komende vanuit westelijke richting en gaande in de richting van het Brionplein en voor het verkeer over de Pater Euwensweg en gaande in de richting van de hotels en het ITC.

Op de Van Eyck van Voorhuizenweg, ter hoogte van het Coromoto College zal in de middenberm een doorgang worden aangelegd bestemd voor het verkeer komende vanuit de richting Marchena en Santa Helena, vanwaar dit verkeer via de Van Leeuwenhoekstraat zijn verdere bestemming zal kunnen bereiken.

Het verkeer komende vanuit zuidelijke richting over de Kennedyboulevard, zal bij de kruising KAE uitsluitend rechtsaf kunnen slaan richting het Brionplein. In geen geval zal kruisend verkeer bij voornoemd kruispunt mogelijk zijn.

Handenarbeid in Brazilcentrum

BRAZIL — De jeugdcommissie van Centro di Barrio Brazil begint op zaterdag 16 september weer met handenarbeid-activiteiten voor de jeugd. Dit is van half vier tot vijf uur onder toezicht van vijf leiders. Deze week is al gestart met handenarbeid voor volwassenen. Deze lessen worden iedere tweede woensdag van de maand van negen tot half twaalf 's morgens gegeven. Deze twee activiteiten worden gegeven met steun van Unoca en Osticeban.

Lottowinnaar

ORANJESTAD — Slechts één inzender bleek bij de trekking van gisteravond van de Arubaanse lotto de vier nummers 1, 26, 17, 11 goed geraden te hebben en ontvangt daarvoor het beschikbare bedrag van 67.845.60 florin. Voor de tweede prijs -drie nummers met joker 28 -was er geen winnaar. De beschikbare prijs van 3654,30 florin blijft dus staan. Voor de derde prijs zijn er 58 inzenders, waarvan 31 lotto loco, die ieder 47,30 florin ontvangen. Volgende week vrijdag wordt meer met het garantiebedrag van twintig mille begonnen.

Combi-dienst met Evangelische Broedergemeente

SAN NICOLAS — In de protestantse kerk van San Nicolas wordt aanstaande zondag een gecombineerde kerkdienst gehouden met de Evangelische Broedergemeente. De aanvang is negen uur 's morgens en de voorgangers zijn ds H. Hessen van de Protestantse gemeente en ds R. Berggraaf van de Evangelische Broedergemeente. Voor de orgelbegeleiding zorgt de vlootpredikant ds J. Majoor. Na afloop van de dienst is er een gezellig samenzijn met koffiedrinken in het bijgebouw van de kerk. Men kan van gedachten wisselen en vooral de onderlinge band verstevigen.

ORANJESTAD — De recidivist F.L. 27 kreeg vrijdag zes maanden gevangenisstraf. Hij had, van diefstal afkomstige, goederen gegeven en verkocht aan prostituees. F.L. vond echter in een refresqueria een zak vol sieraden en parfums die afkomstig waren van diefstal bij 'La Linda'. Hij ging met de zak naar de huisjes waar prostituees zich ophouden en verkocht de goederen aan de prostituee en betaalde ermee voor bewezen sexuele diensten.

De man werd ten tenlastelegging verduistering ten laste gelegd en gelet op zijn lange lijst van gepleegde delicten eiste officier van justitie een gevangenisstraf van zes maanden. De rechter vonniste conform deze eis.

Gino Arends

SAVANETA — ... zaterdag 14 ... -Venezuela ... Hij kiest voor Aruba ...

AGENDA ARUBA

KANTOORUREN AMIGOE: 08.00-12.00 / 14.00-17.30 uur; zaterdag gesloten.

TELEFOON 24333. Voor spoedgevallen na kantoortijd: 21639, 22316 en 24508. Pageboy: 127-743

TELEFAX 22368.

BANKREK nr. 10 815.445 Banco di Caribe.

POLITIE 100.

ALARMCENTRALE 115.

ZOEKERTJES verschijnen op dinsdag en vrijdag en kunnen iedere dag tussen 08.00-12.00 14.00-17.00 uur worden opgegeven; behalve op zaterdag. Alleen zoekertjes, die op maandag en donderdag voor 10.00 uur binnen zijn, kunnen de dag daarop (dus dinsdag en vrijdag) verschijnen.

*****

BIOSCOPEN
PRINCIPAL 20.30 uur *The Seventh Sign* (thriller, 18 jr.)
DRIVE-IN 20.30 en 24.00 uur *License to kill* (Adventure, 14 jr.).

WACHTREGELING DOKTOREN
Oranjestad, Madiki, Tanki Flip, Noord, Tanki Leendert, Paradera en Sta. Cruz: dokter B.A.R. Heinze, Kaya Maguey 5, tel.: 24783.
Pos Chiquito, Savaneta en San Nicolas: dokter K. Vieira, via Centro Medico San Nicolas, tel.: 48833.
Kinderarts: dokter Bryson, tel.: 24254 / 24300 (hospitaal).

*****

DOKTER HART KINDER-POLIKLINIEK (Shakespearestraat 13, tel.: 27263/24300): spreekuren maandag t/m zaterdag van 08.30-11.30 uur; maandag, woensdag en vrijdag ook van 15.00-18.00 uur.

*****

CENTRO MEDICO CARABOBO (L.G. Smith Boulevard 34, tel.: 21777): dra L.G. Beke-Martinez, Engelandstraat 7, tel.: 24696.

*****

WIT GELE KRUIS: Oranjestad: tel.: 23168; Noord: tel. 23425, Santa Cruz en Paradera: tel.: 28288, 25543; Savaneta en Brazil: tel.: 47020, 48301. San Nicolas: tel.: 45906; Dakota: tel.: 29008 (wijkgebouw), 24444 (kantoor).
(voor brandgevallen, ongelukken of een of ander ongeluk gelieve Alarmcentrale op te bellen, tel.: 115)

*****

TELEARUBA
ZATERDAG 18.00 The Amazone met Jacques Cousteau; 19.00 Style with Elsa Klensch; 19.15 Big story; 19.30 Crossfire; 20.00 Testament; 21.00 CNN Int'l News; 21.45 Estreno; 23.30 Sports Tonight, 24.00 Sluiting.

ZONDAG: 17.00 Father Murphy; 18.00 Punky Brewster; 18.30 Musical extravaganza, 19.15 This week in Japan; 20.30 CNN Int'l News; 21.00 Quo Vadis?; 22.45 Week in review; 23.30 Sports tonight (CNN), 24.00 Sluiting.

*****

DIVERSEN
FLIGHT INFORMATION CENTER: dagelijks geopend van 07.00-20.00 uur; na 20.00 uur informaties via verkeerstoren.

ESSO SERVICE CENTER (Oranjestad): **24.00 uur per dag geopend** (alleen gesloten van zondag 20.00 uur tot maandagmorgen 07.00 uur).

STICHTING ZIEKENVERPLEGING ARUBA
DOKTER HORACIO E. ODUBER HOSPITAAL (tel.: 24300)
Bezoekuren:
Kinderafdelingen: doorlopend bezoek van 08.00-20.00 uur; andere afdelingen: van 11.00-12.00/15.00-15.45/18.30-19.30 uur.
Rookverbod:
Er is een algemeen rookverbod in het hospitaal. Slechts op enkele recreatieplaatsen in het hospitaal mag er gerookt worden.

KONINGIN WILHELMINA FONDS (tel.: 24652, 22817): informatiecentrum woensdag geopend van 08.30-12.00 uur - Paardenbaaistraat 8 (boven).

FADA (Paardenbaaistraat 8, tel.: 32999): voor inlichtingen omtrent preventie alcohol/drugsmisbruik.

ZONDAG
BIOSCOPEN
PRINCIPAL: 20.30 uur *The Seventh Sign* (thriller, 14 jr.).
DRIVE-IN: 21.00 uur *License to kill* (Adventure, 14 jr.).

MAANDAG
DIVERSEN
INDIAN ROCK GARDEN WATERSLIDE: maandag, dinsdag, woensdag en vrijdag geopend van 10.00-18.00 uur; donderdag de gehele dag gesloten.

MUSEO HISTORIKO ARUBANO: openingstijden maandag t/m vrijdag van 09.00-12.00/16.00-19.00 uur; zaterdag van 09.00-12.00 uur.

BUREAU LEVENS-, GEZINS- EN HUWELIJKS- MOEILIJKHEDEN (Layex Building, Wilhelminastraat 19): iedere werkdag van

07.30-12.00/13.00-16.30 uur (ook mogelijk afspraak te maken via tel.: 23145 of 25111).

CENTRO KIBRAHACHA (**dagverblijf voor bejaarden**): openingsuren dagverblijf: 08.00-12.00 uur; kantooruren: 07.30-12.30/14.00-17.00 uur - Piedra Plat 23 (tel.: 28159).

BEGELEIDINGSCENTRUM GEESTELIJK GEHANDICAPTEN «MAN NA OBRA»: elke maandag en donderdag van 09.00-12.30 uur gelegenheid om producten te kopen in het oude gebouw van «Bibito Pin», t/o Protestantse kerk, Piedra Plat.

*****

KERKDIENSTEN
BRAZIL: zon.: 09.00 en 19.00 uur.
DAKOTA: zat.: 19.00 uur; zon.: 08.00 uur.
EMANUELKAPEL: zat.: 19.00 uur.
NOORD: zat.: 19.00 uur; zon.: 07.30 en 18.00 uur.
ORANJESTAD: zat.: 19.00 uur; zon.: 06.30, 10.00 en 19.00 uur.
PARADERA: zat.: 19.00 uur; zon.: 10.00 en 17.30 uur.
POS CHIQUITO: zon.: 08.00 uur
SAN NICOLAS: zon.: 08.30 en 18.30 uur.
SANTA CRUZ: zat.: 19.00 uur; zon.: 06.30, 09.00 en 18.30 uur.
SAVANETA: zat.: 19.00 uur; zon.: 17.30 uur.
TANKI LEENDERT: zon.: 09.00 uur.

*****

PROTESTANTSE KERKDIENSTEN
ORANJESTAD: 10.00 uur ds A. van den Doel (crèche en zondagsschool).
SEROE COLORADO: 08.30 uur ds A. van den Doel.
PIEDRA PLAT: 10.30 uur ds Hessen; zondagsschool in het Jeugdcentrum.
SAN NICOLAS: 09.00 uur ds Hessen; zondagsschool op dezelfde tijd.

*****

DE NIEUW APOSTOLISCHE KERK (Schubertstraat 12): 09.30 uur kerkdienst.

*****

Van Antilliaanse Landsloterij

Hoofdprijs op Aruba gevallen

ORANJESTAD — De hoofdprijs van een half miljoen gulden van de Landsloterij Nederlandse Antillen is deze week op Aruba gevallen.
De nieuwe directeur op Aruba, de bekende zanger van trio Huesteca Etty Toppenberg die het onderwijs vaarwel zegde en de taak van zijn vader Betto Toppenberg overnam, kon als een van zijn eerste daden als vertegenwoordiger de half miljoen uitreiken aan de heer Jose Wever (60(beter bekend als Buchi Panama, die zich steeds weer inzet voor het jeugdvoetbal op Aruba. Hij zette zich ook in voor ASU en AVB en kreeg nog al wat onverdiende kritiek te incasseren voor de open wijze waarop hij de sportzaken behartigde.
Buchi Panama, die pas uit overheidsdienst met pensioen is gegaan, kan de eerste prijs goed gebruiken. 'Ik ben van plan het geld te investeren, waarin weet ik nog niet, maar wel krijgen mijn zeven kinderen een aandeel dat zij verdienen. Want zij staan natuurlijk nummer één. Wever kocht zijn winnende nummer van Torbio Limonier, die reeds enige malen de eerste prijs op Aruba verkocht.

Buchi Wever vertelde de pers dat een lang gekoesterde wens nu in vervulling zal gaan.
Reeds jaren tracht hij een jeugd-selectie voetbal te laten deelnemen aan 'mundialito', die volgend jaar in Venezuela wordt gehouden. 'Nu ik de half miljoen heb gewonnen kan ik deze wens werkelijkheid laten worden. Aruba zal deelnemen en Aruba zal de verrichtingen van de jeugd via de tv uitzendingen kunnen volgen'. Nu reeds begint Buchi Wever met het voorbereiden van een selectie om deel te nemen.

Vonnissen in drugszaak Acht en 2,5 jaar

ORANJESTAD — Conform de eis van de officier veroordeelde de rechter op vrijdag de dame R.L. tot 2½ jaar en de man J.K. tot acht jaar gevangenisstraf. Beiden waren betrokken bij drugshandel.

R.L. werd in maart op de luchthaven betrapt met drie kilo cocaïne aan haar lichaam vastgebonden. Zij stond klaar om aan boord van een vliegtuig te stappen en verklaarde dat het spul eigendom was van de man J.K., die zelf de cocaïne op haar lichaam had vastgebonden.

De man J.K. verklaarde ter terechtzitting dat hij de cocaïne naar Nederland liet vervoeren om daar te verhandelen. Als gevolg van deze zaak werd in Nederland een Mercedez-Benz auto in beslag genomen en in Aruba een BMW auto en een Corvette auto alsmede dure sieraden.
Deze goederen zouden aan J.K. toebehoren. Bij het uitspreken van het vonnis achtte de rechter dat niet wettelijk bewezen werd, dat de in beslag genomen auto's en sieraden aan J.K. toebehoren.
De rechter gaf opdracht deze goederen aan hun rechtmatige eigenaren terug te geven.

VELE TOERISTISCHE PLANNEN

Minister Eddy Briesen 'voldaan' uit Bahamas

ORANJESTAD. — Minister van toerisme Eddy Briesen keerde gisteren terug uit de Bahamas, waar hij de CTC-13 conferentie bijwoonde. Hij verklaarde dat Aruba's deelname aan de conferentie zeer belangrijk en noodzakelijk was. Hij maakte kennis met zijn collega's van andere Caribische landen, waarbij plannen besproken werden voor de toekomst van het Caribische toerisme.
De bewindsman hield op de Bahamas een persconferentie om zich bekend te maken bij vertegenwoordigers van meer dan 25 tijdschriften over toerisme en reizen. De aanwezigen kregen van hem te horen, dat het toerisme in korte tijd de belangrijkste industrie op Aruba werd die in 1987 een toename kende van 28.8 procent, in 1988 omhoog ging met 20.0 procent en dat 1989, zoals het zich laat aanzien, een 'groot jaar' zal worden. Hij wees ook op de uitbreiding en bouw van nieuwe hotels, de plannen voor de aanleg van een golfbaan en de verbetering van de winkel-faciliteiten.

PLANNEN
Met zijn Caribische collega's werden plannen besproken voor de ontwikkeling van agressieve promotie en marketing-programma's voor het openen van nieuwe commerciële mogelijkheden voor het Caribisch gebied.
De vele vragen die gelanceerd werden aan minister Briesen en Charlie Ibarra en Tim Werleman van het toeristenbureau, zullen schriftelijk worden beantwoord en naar alle internationale toeristenbladen worden gezonden.

*****

HONGKONG - Twee exmedewerkers van ex-partijleider Zhao Ziyang zijn er onlangs in geslaagd naar Hongkong te vluchten. Men weigerde de identiteit en de verblijfplaats van het tweetal bekend te maken.

ORANJESTAD — Van de organisatoren van het eerste dansfestival van Aruba wordt vernomen dat meer dan vijftig internationale dansers deel zullen uitmaken van de groepen die Aruba zullen bezoeken. De landen die komen zijn: Japan, Nederland, Venezuela (met twee groepen), Nederlandse Antillen en Aruba zelf. Uit Japan komt maestra 'Sanjo', uit Venezuela 'Ballet Nuevo Mundo de Caracas' en 'Taller de Danza de Caracas'. Uit Nederland 'Jazz Dance company', terwijl Aruba vertegenwoordigd wordt door Sandra Leonora, uit Curaçao, over Afro Caribische folklore. Het festival vindt eind oktober plaats.

COMMENTAAR

Nicolaas

DE HUIDIGE MINISTER van Verkeer en Vervoer, tevens waarnemer voor zijn collega van Justitie wanneer deze afwezig is, heeft weer eens duidelijk laten blijken dat hij op een ministerstoel zit, waarop hij niet thuishoort. Zijn uitlating dat Aruba's economie afhankelijk is van de handel in verdovende middelen, van het witwassen van drugsgelden en van toerisme, was niet op zijn plaats en heeft Aruba vooral ook in het buitenland - hetgeen blijkt uit reacties onder meer gisteravond voor de Venezolaanse televisie - zeker geen goed gedaan. In plaats van Aruba te besturen zoals het behoort, werd Aruba door haar bestuurder te kijk gezet.
Met welk excuus de bewindsman nu ook komt, het kwaad is geschied.
De regering Oduber kan niet blijven zwijgen over deze kwestie. Zij kan de oppositie nu niet beschuldigen van een poging haar in een slecht daglicht te stellen. Het is één van Oduber's collega's zelf die hiervoor verantwoordelijk is. Terwijl dezelfde regering - dankzij een initiatief van minister van Justitie mr Hendrik Croes - met veel tam-tam bekend maakte dat de straffen en boetes voor drugshandel stevig verhoogd werden staat zij nu toe dat één van haar bewindslieden al dit streven met één hand van de bestuurstafel veegt met zijn onverantwoordelijke uitspraken. Terecht heeft de directie van de Centrale bank gereageerd met een commentaar op het veronderstelde witwassen van drugsgelden, waarin dit ten stelligste ontkend werd.
Houdt het zwijgen van de regering Oduber in, wie zwijgt stemt toe? Met andere woorden: betekent dit dat men achter de uitlatingen van minister Nicolaas staat? Wij geloven niet dat men bang behoeft te zijn voor een coalitiepartner die op drie stemmen na geen zetel in de Staten had verkregen en uit 'nood' in de coalitie werd opgenomen.
De betrokken bewindsman kan ook de eer aan zich zelf houden en opstappen, waardoor hij plaats maakt voor een bestuurder, die wel op een ministerstoel thuis hoort.
Wij weten dat de regering het erg druk heeft met vele zaken, maar wij geloven ook dat de regering het best wel druk mag hebben met dergelijke onverantwoordelijke uitlatingen van een collega. Hier is alleen een duidelijk standpunt op zijn plaats of aarzelt men uit angst voor iets?

Statenlid Mito Croes in vragen aan regering

Circulaire van premier is denigrerend voor gouverneur

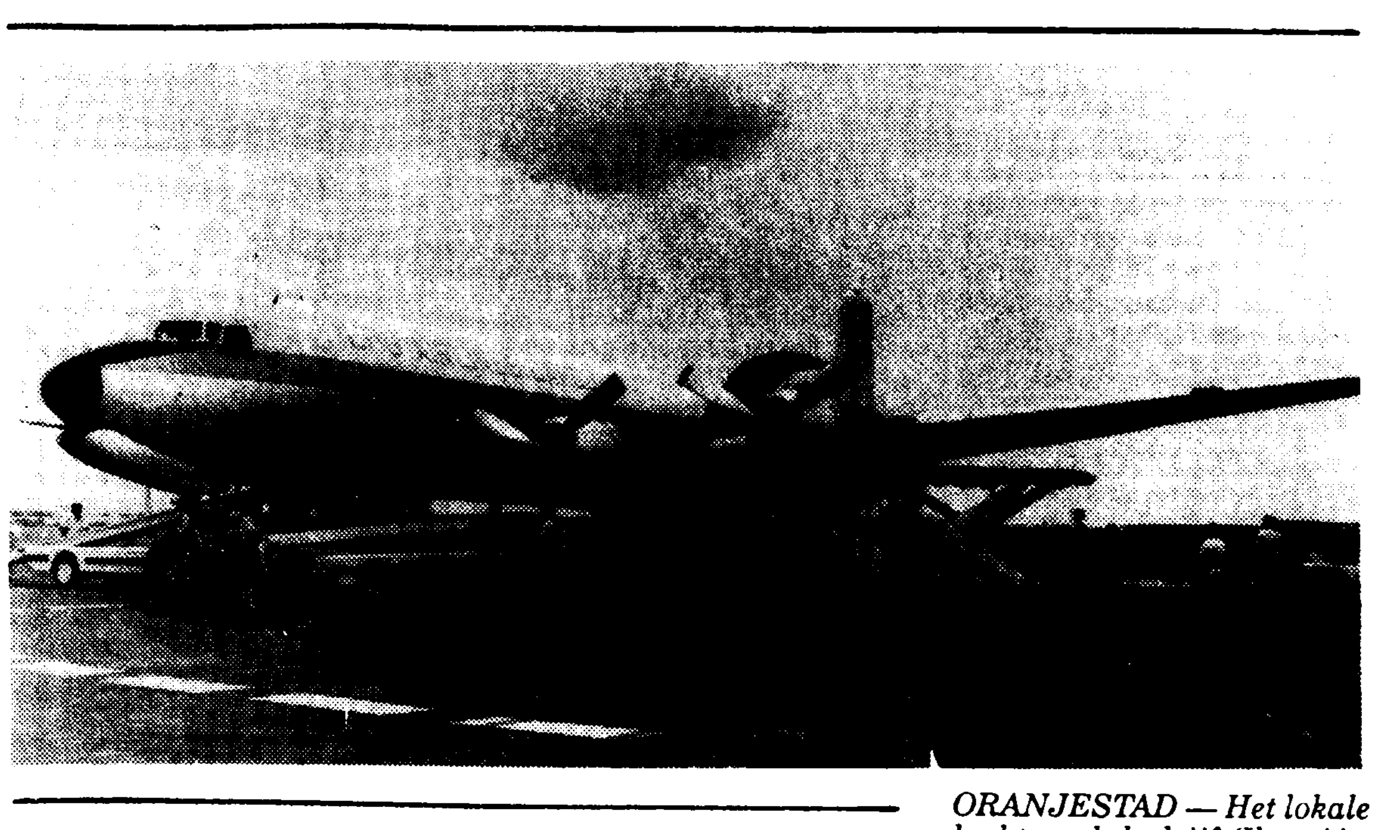
ORANJESTAD — Statenlid mr Mito Croes (AVP) heeft aan minister president Nelson Oduber schriftelijk vragen gesteld over een brief die volgens Croes denigrerend en beledigend is voor gouverneur Felipe Tromp.
Croes herinnert aan een circulaire (kenmerk S/20381) van 25 augustus 1989 die de minister president aan alle diensthoofden zond. In de brief wordt meegedeeld dat alle brieven die door de gouverneur gezonden worden mede ondertekend moeten zijn door een of meer ministers.
Mito Croes wenst van de premier te vernemen of alvorens de circulaire verzonden werd, contact werd opgenomen met het kabinet van de gouverneur over de inhoud van de circulaire. Indien het antwoord negatief is, wordt de premier uitgenodigd aan de Staten uit te leggen waarom dit niet gebeurd is.

UITLEG
De minister president wordt ook verzocht de Staten uit te leggen op grond van welk artikel in de grondwet de ministerraad denkt te kunnen eisen dat alle brieven van de gouverneur door een of meer ministers getekend moeten worden om geldig te zijn.
De premier wordt verzocht uit te leggen hoe de eis van de ministerraad strookt met de competentie en het gezag van de gouverneur zoals verankerd in het Reglement van de gouverneur (STB. 1985, 671; A.B. 1986, 3, zoals gewijzigd door de Rijkswet van 18 december 1985, STB. 672; A.B. 1986, 5).
Is de minister-president met ons van mening, dat zowel vorm als inhoud van voornoemde circulaire denigrerend en beledigend is voor zijne excellentie de gouverneur, een wettelijke basis mist en tegenstrijdig is met onze consitutionele wetten? Aldus Statenlid Mito Croes die nog vraagt of de minister president bereid is meergenoemde circulaire in te trekken en zijn excuses bieden aan de gouverneur voor het getoonde gebrek aan respect met het verzenden van de bewuste circulaire.

Overleg van Etiopië en verzet krijgt vervolg

ATLANTA - De verkennende vredesbesprekingen tussen het Etiopische bewind en de Eritrese rebellen in het Amerikaanse Atlanta krijgen een vervolg in Afrika. Waar precies en wanneer is nog niet bekend.

Naar de Amerikaanse oud-president Jimmy Carter bekendmaakte, komen Noord-jemen, Egypte, Sudan, Zimbabwe, Tanzania en Kenya in aanmerking als gastland voor de vervolgbesprekingen. Carter heeft bemiddeld bij de totstandkoming van het vredesoverleg tussen de Marxistische regering van Etiopie en het Eritrese volksbevrijdingsfront (EPLF), dat strijdt voor een onafhankelijk Eritrea. Carter meent dat bij beide partijen de politieke wil aanwezig is om hun geschillen tot een oplossing te brengen.

ORANJESTAD — Het lokale luchtvrachtbedrijf 'Ilpo Airlines cargo' heeft deze week zijn eigen DC-6 B vliegtuig in gebruik genomen. Het vliegtuig zal worden ingezet op de wekelijkse vluchten van Miami naar Curaçao, Aruba, Punto Fijo en andere Caribische bestemmingen. Het is de bedoeling dat binnenkort een tweede vliegtuig wordt ingezet en de vluchten twee keer per week zullen worden.

AVP wenst antwoord Statenvoorzitter

Blijft optreden van Richard Eman ongestraft

ORANJESTAD — Namens de AVP heeft mr Henny Eman gisteren de Statenvoorzitter urgent verzocht antwoord te geven op de AVP-brief van 13 september 1989, voordat de Statenvoorzitter vandaag naar Nederland vertrekt voor het Bi- en tripartite overleg.

In de AVP-brief van 13 september wordt gewezen op krantenberichten dat Statenlid ir Richard Eman (MEP) geen enkele Parlatino-vergadering in Londen bijwoonde maar in Nederland vakantie doorbracht. Als leider van de delegatie naar Londen - aldus AVP -weet U dat de bevolking meer dan tienduizend florin moet betalen voor de reiskosten van Richard Eman.
Een serieuze instelling als de Staten kan het zichzelf niet permitteren dat een lid zijn geloofwaardigheid en democratisch imago bevlekt zonder enige sanctie en zonder dat de betrokken persoon het volle bedrag terugbetaalt.
Ter bescherming van de reputatie en geloofwaardigheid van het parlement verzoekt de AVP de Statenvoorzitter urgent aandacht te schenken aan de brief van 13 september en antwoord te geven op de vragen voor de reis naar Nederland.

In Mexico

Arbeiders mede-eigenaar mijn

MEXICOSTAD - De grootste kopermijn van Mexico komt voor een deel in handen van de mijnwerkers.
Die worden mede-eigenaar van een nieuwe onderneming die de mijn gaat exploiteren. De vorige eigenaar, Cananea SA, ging de afgelopen maand failliet. Daardoor dreigden er 3.800 mijnwerkers op straat te komen staan.

Cliff (Gabriël), San-A-Jong blijft liever schilderen

'Een portret maken van Liberia? Natuurlijk, ik zou wel willen!'

WILLEMSTAD — Gabriël Goedbloed is niet meer onder ons. Hij ligt momenteel in het filmblik. Net als andere personages in de Ava en Gabriël-'movie'. Wachtend op de montage. Wachtend op de première.

Cliff San-A-Jong is nog wel onder ons. De Surinaamse hoofdrolspeler die feitelijk zichzelf speelde, alleen in een andere tijd. San-A-Jong en Goedbloed zijn beiden schilder. Het portret dat Gabriël in de film van Ava maakt heeft San-A-Jong zelf geschilderd. Dat moest, oordeelde regisseur Felix de Rooy. De hoofdrolspeler diende een acteur te zijn die kan schilderen, of een schilder die kan acteren. Het werd dus het laatste.

Erg happig op interviews is San-A-Jong niet. Hij hoeft niet zo nodig. De acteur uithangen vindt hij eigenlijk ook niet zo belangrijk. 't Was dat Felix de Rooy en hij goede vrienden zijn. 'Ik schilder het liefst gewoon, in alle rust.'

Het portret van Nashaira Desbarida is levensecht en in olieverf. Beide doet San-A-Jong graag: realistische portretten maken en met olieverf werken. Het één in opdracht, het andere in de stijl zoals de oude meesters het doen.

De oude meesters. De woorden keren regelmatig terug tijdens het korte interview. San-A-Jong werkt volgens de klassieke techniek waarin eerst een tempera onderschildering wordt gemaakt. Tempera is een waterverfmengsel waaraan lijm en ei als bindmiddelen zijn toegevoegd. Op deze grijze ondergrond komt de schildering in kleur. Het voordeel: het schilderij behoudt zijn helderheid.

'Hoe denk je dat de schilderijen van de oude meester zo goed bewaard zijn gebleven?'

'Ik heb alle technieken doorlopen die je leert op de kunstacademie. De hele santekraam van abstractionisme, expressionisme en wat al niet meer heb ik achter de rug. Elke techniek en elke stroming hebben zo hun eigen waarde, maar realistisch schilderen in olieverf is 'het' voor mij. Het is een vrij langdurige werkwijze en het is echt zwoegen, maar dat is wat ik wil.'

Cliff San-A-Jong legt zichzelf de strenge eis op technisch realistisch te schilderen. Dat houdt in dat elke scheve verhouding zijn werk veroordeeld. Een abstract schilderij kan daarentegen moeilijk mislukken. Hij beaamt dat natuurlijk, maar het lukt niet hem een scherpe veroordeling van de relatief 'makkelijke' moderne kunst in de mond te leggen. Wel heeft San-A-Jong zijn bedenkingen over de commerciële verlakkerij van de Nieuwe Wilden waaronder de Duitser Schnabel en de Jonge Italianen, waarvan Cutchi een vertegenwoordiger is.

SPELLETJE

'Moderne kunst is vaak een spelletje van museumdirecteuren en galeriehouders. Elk seizoen moeten ze iets nieuws hebben. Twee of drie kunstenaars pikken ze uit. Ze 'pushen' ze, maken promotie voor hen en in 'no time' verdienen deze jongens grote sommen geld met hun werk. Zo wil ik het dus niet.'

'Ik bewonder het menselijk lichaam. Daarom hou ik ook zo van de klassieke kunstenaars. Neem het beeld van de stervende slaaf van Michelangelo. Wie werkt nog zo tegenwoordig!'

Is bewonderen van ook streven naar?

San-A-Jong: 'Ja, in zekere zin wel. Je bewondert een stijl, je onderzoekt of je ook op die manier kunt werken. Je trekt je op, je streeft ernaar datzelfde niveau te bereiken. En als je daar eenmaal op beland bent, dan kun je zelf gaan spelen met de techniek. Mij heeft het zeker zes jaar geduurd voordat ik de klassieke werkwijze van de klassieke schilders onder de knie had.'

Uit twee houten platte kisten komen een schildering van het mythologische 'Leida en de zwaan' en een zelfportret van jaren geleden. Rastahaar droeg de Surinaamse schilder toen nog. 'The battle of the sexes' lijkt veel op werk van de schilder Rubens. Veel vrouwenlijven in een wirwar van mensen en paarden. Het beeldt de verhouding uit tussen de naar geweld neigende man en de vrede zoekende vrouw. Een kleine persoonlijke filosofie komt om de hoek kijken. Cliff: 'Het positieve, de vrede moet overwinnen. En dat zal gebeuren ook. De barensweeën van een nieuwe tijd zijn nu al merkbaar.'

Kunst wordt op Curaçao nog niet zo gewaardeerd als het zou moeten. San-A-Jong: 'Het valt me tegen van zo'n eiland. Misschien ligt het aan het kunstonderwijs, maar naar mijn gevoel léeft het hier gewoon niet. Je moet liefde voor kunst stimuleren: op school, via televisie. Het klimaat is er gunstig voor. Het gaat economisch goed met het eiland. Toch zit kunst in een uithoek. Over het algemeen willen kunstenaars niet veel geld uitgeven aan schilderijen. Men geeft meer geld uit aan een dure auto die over een paar jaar alweer afgedaan heeft dan aan de aanschaf van een waardevast kunstobject. Zo'n indruk heb ik tenminste gekregen.'

'Ook krijg ik het idee dat kunst pas uit de hoek wordt gehaald als er een staatshoofd op bezoek komt. Dan koopt men een typisch Curaçao's schilderijte om weg te geven. Dan is kunst wel belangrijk. Dat was in Suriname tot voor kort ook wel zo ja, maar aan de andere kant: ik merk dat in mijn land kunst zeker goed gewaardeerd wordt.'

'Ik steek het niet onder stoelen of banken: ook mijn werk wordt gewaardeerd. Ik leef er goed van. De laatste jaren word ik overstelpt met opdrachten voor portretten. Ik ga binnenkort ook weer terug naar Suriname om een paar schilderijen af te maken.'

'Ik heb inderdaad ook hier op het eiland een paar opdrachten gekregen. Van tamelijk belangrijke mensen ja, maar geen politici. Dus waar haal je het verhaal vandaan dat ik een portret moet maken van Maria Liberia-Peters. Haha, ik zou wel willen!'

■ *Een portret dat San-A-Jong in opdracht maakte enige tijd voor zijn vertrek naar Willemstad.*

■ *Een montagefoto van Cliff San-A-Jong aan het werk als de schilder Gabriël. Nashaira Desbarida als Ava staat model voor de onconventionele niet-blanke madonna.*

■ *The battle of the sexes: mannelijke agressiviteit tegenover de vrouwelijke hang naar vrede.*

Onderzoekscommissie

Papandreou betrokken bij groot bank- schandaal

ATHENE - Een onderzoekscommissie heeft het Griekse parlement geadviseerd de voormalige premier Andreas Papandreou te laten berechten voor zijn betrokkenheid bij een financieel schandaal rond de bankier Jorgos Koskotas.

Volgens de parlementaire commissie zijn er genoeg bewijzen gevonden om aan te tonen dat Papandreou enkele miljoenen dollars aan steekpenningen heeft geaccepteerd van Koskotas' Bank van Kreta. Ook vier andere leden van Papandreou's voormalige socialistische PASOK-regering zijn door de commissie beschuldigd van onoirbare praktijken en verwijtbare nalatigheden.

Een andere onderzoekscommissie beschuldigde Papandreou eerder van het aanzetten tot ongeoorloofd aftappen van telefoongesprekken door zijn regering.

WILLEMSTAD — Woensdag 27 september om half negen 's avonds organiseert de Alliance Française een klassiek concert door het Franse Trio d'Argent, in het auditorium van het International Trade Center.

Voor dit concert zijn kaarten à 15 gulden verkrijgbaar bij Salas, Fokkerweg en Zuikertuintje; Mensing's Caminada; Van Dorp / Eddine; Van Dorp Promenade; Van Dorp Otrobanda; V.G.K.S. en Muziekinstituut Landheer.

Het Trio d'Argent bestaat uit: Michel Boizot, Xavier Saint-Bonnet en François Daudin Clavaud, allen afgestudeerden van de Ecole Normale de Musique de Paris, die vanaf januari 1984 dit trio vormen en talloze concerten hebben gegeven in Frankrijk en daarbuiten, in het bijzonder voor de Yehudi Menuhin Foundation, waarvoor hen ook een prijs werd toegekend. Zij treden op in TV-shows en in radio-programma's en in 1986 kwam hun eerste album uit.

Dit unieke trio brengt een zeer gevarieerd programma met muziek vanaf de 15e t / m de 20e eeuw en bedient zich afwisselend van de gehele familie van de fluit: piccolo, sopraan-, alt- en basfluit.

Evenals de gehele Franse pers is de wereldberoemde Franse fluitist Jean-Pierre Rampal die in het verleden reeds op Curaçao optrad, vol lof over de kwaliteiten van dit virtuoze trio dat een perfecte harmonie en klank bereikt, gepaard gaande aan een diepe muzikale gevoeligheid.

Gedichten workshop

WILLEMSTAD — Op verzoek van de Sede di Papiamentu (de overheidsafdeling die zich bezig houdt met de ontwikkeling van de moedertaal) houdt de dichter dr Henry Habibe binnenkort workshops over het schrijven en lezen van gedichten. Eén en ander vindt plaats in het kader van het streven van de overheid meer mensen ertoe over te halen literaire werken in het Papiamentu te produceren. De workshops worden gegeven op zaterdag 23 en zaterdag 30 september en zaterdag 7 oktober bij de Pedagogische Academie. Voor meer informatie en inschrijvingen kan men terecht bij de Sede di Papiamentu telefoon 616471.

WILLEMSTAD —De eigenaar van Toko Fruteria Da Fonte heeft aangifte gedaan van diefstal met geweldpleging. Hij verklaarde dat een onbekende man goederen bij hem had besteld en in plaats dat deze betaalde had de man hem bedreigd en nam de goederen mee.

Agenten van de hoofdwacht hielden ter hoogte van de Rotterdamweg de man K.V. (30) aan die voldeed aan de omschreven signalementen. Hij werd naar het recherchebureau overgebracht.

Jazz-soep

WILLEMSTAD — Zondag 17 september is er een merkwaardige soepochtend in het Centro Pro Arte. Van 11.00 tot 13.00 uur kan men genieten van 'soppi cu pan sera' en luisteren naar John James Wilkekes en collega's. De jazz musicus timmert de laatste tijd regelmatig aan de weg met optredens her en der op het eiland. De saxofonist, fluitist, klarinetist heeft in zijn jazz team zitten: Johnny Wout (basgitaar), Gilbert Braaf (drums) en Walter Wout (piano). Ongebruikelijk in jazz is de aanwezigheid van steeldrums. Konky Halmeyer beheerst dit insturment en maakt deel uit van de band. Zondag is 'special guest': June Kerkhoven.

De toegangsprijs voor jazzminnaars is tien gulden.

Jamaican week uitgesteld

WILLEMSTAD — De Jamaicaanse week die volgende week op Curaçao gehouden zou worden, gaat om onvoorziene omstandigheden niet door, maar is tot nader order uitgesteld. Dit maakt de Air Jamaica vertegenwoordiger in Willemstad bekend. De Jamaican week zou dinsdag beginnen en doorgaan tot vrijdag, met optredens van een band en de komst van een kunstenaar.

BEVALLING KOSTTE 1,7 MILJOEN GULDEN

De Rooy over naweeën Ava en Gabriël:

'Sponsors betalen zoveel als je laatste succes waard is'

WILLEMSTAD — Als de pers een prijs zou moeten uitreiken voor de spreker met de meest opmerkelijke beeldspraak dan zou Felix de Rooy een goede kanshebber zijn.

Sprak de regisseur van Ava en Gabriel reeds eerder over de film als een kind dat geboren moet worden (Felix de Rooy en Norman de Palm waren al tien jaar 'zwanger' van het idee voor deze Antilliaanse produktie), De Rooy praat nog steeds in termen van moederschap. De filmopnamen zijn zoals bekend inmiddels afgerond. Een zware bevalling is achter de rug. Als hem gevraagd wordt welke film de trilogie van Almacita di Desolato en Ava en Gabriël moet afronden dan lacht hij in de trend van nu even niet.

'Vragen wat we nu gaan filmen is net als aan een vrouw die herstellende is van een inscheuring vragen of ze nog een kind wil.'

Op 1 oktober begint voor de Rooy de montageperiode. Alle shots, het geluid en de muziek worden gegroepeerd, gesynchroniseerd en gemonteerd. Musical director Roy Louis zorgt voor de 'orchestration', Rutsel Isidora en groep leveren de 'muzik di zumbi' en de 'theme song' is van Ced Ride'.

Zoals het financiële plaatje er nu uitziet gaat het om een 1,7 miljoen budgetfilm. Ondanks vele bijdragen uit de Antilliaanse samenleving bleken de fondsen niet voldoende om de begroting te dekken. Korpodeko verklaarde zich bereid een aanzienlijk bedrag te lenen aan de filmmakers in afwachting van verdere bijdragen van derden.

Filmmakers zijn altijd afhankelijk van sponsors. Een film maken en daarbij overdreven zuinig zijn om het budget maar niet te overschrijden, kan zich tegen een filmmaker keren. Zeker met het oog op toekomstige activiteiten.

De Rooy: "Sponsors betalen zoveel als je laatste succes waard is."

Van al te veel beknibbelen kon dan ook geen sprake zijn. Dat zou de kwaliteit van de film schaden.

Over zeven maanden op 10 maart is de première van Ava en Gabriël in het ITC.

Lola bij Woodley

WILLEMSTAD — *Mevrouw Lola Caledón de Amasia heeft afgelopen woensdag twee van haar nieuwste werken aangeboden aan minister Ellis Woodley van onderwijs en cultuur. De titels luiden 'Canto a la vida' en 'Homenahe na nos mayornan'. Op de foto: links de minister, rechts de dichteres.*

INTERPOLI-SCHAAKTOERNOOI GESTART

Alle partijen eindigen in winst voor wit

Jeroen Piket laat zich door Kasparov afbluffen

TILBURG - Jeroen Piket heeft zich door Gary Kasparov in de eerste ronde van het 13e Interpolis-schaaktoernooi laten afbluffen. De 20-jarige debutant uit Leiderdorp had vrijdag in Tilburg met zwart lange tijd uitzicht op remise, maar liet zich in de kritieke fase door de wereldkampioen beetnemen.

Met Kasparov wonnen alle witspelers in de openingsronde. Kortsjnoi profiteerde van een vroege zetverwisseling van Hjartarson, Ivantsjoek zadelde Sax met zoveel problemen op dat de Hongaar door de vlag ging en Agdestein improviseerde zoveel leuks bij elkaar dat Ljubojevic het zwart voor de ogen werd.

Kasparov is voor de tweede keer in Tilburg. Hij debuteerde in 1981, liep in de twaalfkamp nederlagen op tegen Petrosjan, Timman en Spasski en eindigde met vijftig procent als zesde. Het was meteen zijn laatste toernooi-nederlaag. Sindsdien werd hij overal winnaar of gedeeld winnaar.

Voor de 13e editie arriveerde hij donderdag geblesseerd in Brabant. Na aankomst nam hij direct contact met de toernooi-arts op. Een ontstoken teen, gevolg van een ingegroeide nagel, speelde pijnlijk op. Hij verhuisde van hotel, omdat hij geen trappen wilde lopen in de traditionele huisvesting in Oisterwijk en nam zijn intrek in het hartje van Tilburg.

EIS OMZEILD

Bovendien verlangde hij dat de partijen om drie uur, een uur later dan normaal, zouden aanvangen. De organisatie omzeilde die eis met de mededeling dat de invoering van de zomertijd debet was aan die verschuiving.

Piket was in 1981 een talentvolle jeugdspeler, net twaalf. Hij werd begin van dit jaar pas grootmeester. Anderhalf jaar geleden had Kasparov nog nooit van hem gehoord. Op de vraag in een Nederlands televisieprogramma wat hij van Piket in de toekomst verwachtte, antwoordde hij met opgetrokken wenkbrauwen: 'Who?'. Toch had diezelfde Piket vrijdag een verrassing in petto voor de wereldkampioen.

Met zwart bracht hij de scherpe drakenvariant van het Siciliaans op het bord. Kasparov had zich voorbereid op de Rauser. Hij had in partijen van Piket lacunes geconstateerd op de openingen met d4 en e4. Daarop had de Leiderdorper juist de afgelopen weken getraind met Sosonko, eregast-grootmeester in Tilburg. Gezamenlijk had het tweetal in de computer een Siciliaanse draak gevonden van twee zwakke Hongaarse spelers, die heel speelbaar bleek.

A TEMPO

Die partij kwam inderdaad op het bord. De eerste twintig zetten speelde Piket a tempo. Hij had de stelling tien dagen eerder met Sosonko uitvoerig geanalyseerd. Beiden kwamen tot de conclusie dat zwart met het vervolg h5 remise in handen had. De handen deden vrijdag niet wat het verstand ingaf. Piket besloot tot 21. ..lc6 en was direct in moeilijkheden.

Nog geen onoverkomelijke, maar wits aanvalskansen op de koningsvleugel werden een stuk rianter en aantrekkelijker. Toch was een winstvoering voor wit niet een-twee-drie te vinden. Kasparov manoeuvreerde agressief, maar Piket hield de vinger aan de pols. Op de 27e zet laste de wereldkampioen zelfs een pauze in door zetherhalingen toe te laten. Zijn afwijking op de 30e zet (df2) was pure bluf.

NARIGHEID

Timman zag in de perskamer het antwoord voor zwart in een oogopslag. Hij werd bijgevallen door zijn Zweedse secondant Andersson en Sosonko. Met dxc3 was zwart in een klap uit alle narigheid en was remise onafwendbaar.

Ook Kasparov bleef in de post-mortem het antwoord op die wending schuldig, al toverde hij wel enkele fraaie stukoffers uit de mouw. Piket overwoog de zet, maar wilde eerst zijn koning in veiligheid brengen en deed kg8. De zet betekende de inleiding tot de nederlaag.

Met 31.Te3 maakte Kasparov aan alle speculaties een einde. Piket was in het valletje getuind en stond compleet verloren. Een derde kans kreeg hij niet meer. Met een leuk ogende, maar niet bijzondere matcombinatie werd de Leiderdorper kurkdroog gezet.

Alle fraaie bespiegelingen over remise gingen in gruzelementen. Gebrek aan ervaring, aan lef en bravoure, braken Piket op in zijn eerste treffen met de wereldkampioen, die zondag in Tilburg assistentie krijgt van zijn trainer en secondant Nikitin.

TENNIS / NEW YORK - De komende drie jaar wordt de afsluiting van het tennisseizoen bij de mannen in Frankfurt gehouden. Dat maakte de ATP (associatie van tennis professionals) in New York bekend. De ATP denkt aan dezelfde formule als tot nu toe bij de Masters in New York (sinds 1977) gold.

Benefiet voor vliegramp Suriname

Tahamata alsnog in Kleurrijk elftal

ROTTERDAM - Simon Tahamata is alsnog opgenomen in de selectie van het Kleurrijk elftal, dat op woensdag 20 september in het Feijenoord stadion een benefietwedstrijd speelt tegen het Nederlands elftal. De opbrengst is bestemd voor de nabestaanden van de vliegramp, die in juni in Suriname plaatsvond. Van Ruud Gullit is inmiddels zeker dat hij niet mee zal kunnen doen, evenmin als Marco van Basten. Wel zal Frank Rijkaard aanwezig zijn.

Hij behoort met Gerald Vanenburg, Stanley Menzo, Aron Winter, Bryan Roy en Henk Fräser tot de internationals, die aan de zijde van het Kleurrijk elftal meedoen. De selectie van het Nederlands elftal bestaat uit vijftien spelers. Deze zal in het weekeinde nog worden uitgebreid.

De selecties:

Kleurrijk elftal:

Menzo, Vink, Winter en Roy (ajax), De Jong en Vanenburg (PSV), Wilson en Meijer (Groningen), Blinker en Nortan (Feyenoord), Liesdek (Fortuna Sittard), Monkou (Chelsea), Rijkaard (AC Milan), Fräser (Roda JC), Tahamata (Beerschot), Haatrecht (La Chaux de Fonds), Gorre (SVV) en Metgod (Haarlem).

Nederlands elftal:

Van Aerle, Van Breukelen, Ellerman en Kieft (PSV), Bosman, Hofkens en Rutjes (KV Mechelen), Van 't Schip en Wouters (Ajax), Van Tiggelen (Anderlecht), Van der Gijp (Aarau), Koeman (Barcelona), Hiele (Feyenoord), Been (Pisa) en Huistra (FC Twente).

■ *Gerald Vanenburg: in Kleurrijk elftal.*

Sport Agenda

SENTRO DEPORTIVO KORSOU
(zwembad)
geopend van 09.00-12.00/14.00-17.00 uur; dinsdag- en donderdagmorgen gesloten.

BOWLEN
(Damacor Bowling Club, Chuchubiweg)
openingstijden: maandag t/m donderdag van 17.00- 02.00 uur; vrijdag en zaterdag van 16.00 uur tot na 02.00 uur; zondag vanaf 13.00 uur.

SCHAAKVERENIGING CURAÇAO
(Rust & Burgh)
iedere maandagavond om 20.00 uur gelegenheid tot schaken.

SCHAAKVERENIGING JANWE
(Sentro di Bario Janwé)
elke zaterdag van 09.00-13.00 uur uur schaakles en -training voor de jeugd vanaf 7 tot 23 jaar.

BASEBALL
20.00 uur Sta Maria vs Sta Rosa Indians - SDK.

LIGA UNI TUR
10.00-11.30 uur Bow di Palu vs Family Island Fin.; 12.00-13.30 uur Chez Susenne vs Sure Lottery; 14.00-15.30 uur Pepina vs Isla Rangers; 16.00-17.30 uur Sigi Gosa vs Terremoto - Post 6.

ZONDAG
VOLIBOL
dames: 17.00 uur Green Socks vs Sta. Rosa Nos Strea; 18.30 uur Xaverianen vs Hurricane.
heren: 17.00 uur Xaverianen Noticiero vs Stakamakchie Banco Caribe; 18.30 uur Birds Olympia vs Silver Blasters - SDK.

BASEBALL
10.30 uur Groot Kwartier Stars vs Blue Hawks - SDK.

LIGA UNI TUR
10.00-11.30 uur Sure Lottery vs Warda D; 12.00-13.30 uur Isla Rangers vs Terremoto; 14.00-15.30 uur Chez Susenne vs Casa Leon; 16.00-17.30 uur Family Island Fin. vs Gasora Giants - Post 6.

*****

Neemt voorsprong in damtweekamp

Eerste winst partij voor Sijbrands tegen Gantwarg

DEVENTER - Ton Sijbrands heeft de leiding genomen in de damtweekamp tegen Anatoli Gantwarg (Sov).

Na vijf uur en een kwartier spelen won hij vrijdag de derde partij op de 66ste zet. De Nederlander leidt thans met 4-2. De winnaar van de tweekamp, die over ten hoogste twaalf partijen gaat, mag om de wereldtitel spelen tegen titelverdediger Tsjisjov uit de Sovjetunie.

De partij welke voor Ton Sybrands winst opleverde had het volgende zettenverloop:

Wit: Ton Sijbrands
Zwart: Anatoli Gantwarg

1. 33-28 17-21, 2. 39-33 21-26, 3. 44-39 11-17, 4. 50-44 18-23, 5. 31-27 6-11, 6. 34-29 23x34, 7. 40x29 20-25, 8. 44-40 14-20, 9. 39-34 10-14, 10. 37-31 26x37, 11. 42x31 5-10, 12. 43-39 19-24, 13. 47-42 14-19, 14. 41-37 10-14, 15. 49-44 17-21, 16. 31-26 1-6, 17. 26x17 11x31, 18. 36x27 7-11, 19. 48-43 11-17, 20. 27-22 13-18, 21. 22x13 9x18, 22. 28-23 19x28, 23. 33x13 8x19, 24. 46-41 24x33, 25. 39x28 3-9, 26. 44-39 9-13, 27. 38-33 4-9, 28. 42-38 2-8, 29. 34-29 19-24, 30. 40-34 17-22, 31. 28x17 12x21, 32. 32-28 13-19, 33. 38-32 9-13, 34. 37-31 6-11, 35. 41-37 8-12, 36. 43-38 21-26, 37. 31-27 24-30, 38. 35x24 19x30, 39. 45-40 11-17, 40. 28-23 30-35, 41. 32-28 35x44, 42. 39x50 17-21, 43. 27-22 12-17, 44. 22x11 16x7, 45. 28-22 14-19, 46. 23x14 20x9, 47. 29-24 9-14, 48. 34-29 21-27, 49. 22x31 14-19, 50. 33-28 19x30, 51. 28-22 15-20, 52. 29-23 7-12, 53. 23-18 12x23, 54. 22-17 30-34, 55. 17-11 34-39, 56. 11-7 23-29, 57. 7-2 39-43, 58. 2x48 29-34, 59. 48x30 25x34, 60. 31-27 34-39, 61. 27-22 20-24, 62. 22-18 24-19, 63. 18-13 29-33, 64. 38x29 39-43, 65. 13-9 43-49 66. 29-23

Zwart geeft op.

Lichamelijke activiteit en lange afstandlopen weldaad voor mens

PAPENDAL - Lichamelijke activiteit en in het bijzonder lange afstandlopen zijn een weldaad voor de mens.

Die conclusie werd vrijdag opnieuw getrokken tijdens het seminar "Medische aspecten van het lange afstandlopen", dat de Vereniging van Trimmende Artsen (VTA) op het nationaal sportcentrum Papendal hield.

Artsen en fysiotherapeuten uit veertien landen werden geconfronteerd met de opvattingen en conclusies uit onderzoeken van de Amerikaanse professoren Costill en Morris alsmede de Engelse cardioloog Tunstall-Pedoe. Van Nederlandse zijde droegen de artsen Kuipers, Keizer, Molendijk, Heere en Netelenbos hun deel bij.

Allen kwamen tot de conclusie dat lange afstandlopen uitstekend is voor het lichamelijk en geestelijk welzijn van de mens. Oud-wereldkampioen schaatsenrijden Harm Kuipers vertelde zijn gehoor in zijn loopbaan als topsporter vaak overtraind te zijn geweest, maar nu eigenlijk pas te weten wat de problemen waren.

Kuipers noemde vier vormen van overtraining: de mechanische (blessures), metabolische (onder andere microscopische beschadigingen in de spieren) en het overtrainings-syndroom, dat allerlei oorzaken kan hebben. Hij wees bij dat laatste ondermeer op een te veel aan wedstrijden, training, mentale stress, bloedarmoede, slechte voeding en jet lag.

Kuipers stelde dat het moeilijk is overtraindheid vast te stellen. Hij vindt het lichaam van de sporter nog steeds de voornaamste graadmeter. De oud-wereldkampioen besloot zijn voordracht met de vaststelling dat training meer een kunst is dan een wetenschap.

Costill en Keyzer behandelen uit andere gezichtspunten het fenomeen overtraining. De Amerikaan Morris hield twee voordrachten. In de eerste benadrukte hij het belang van een goede voeding en in de tweede uiteenzetting ging hij in op de grote psychologische waarde van het lange afstandlopen voor de bestrijding van depressies en angsten in de moderne maatschappij.

Molendijk beschouwde het fenomeen lange afstandlopen als waarde voor het immuumsysteem van het lichaam. Hij kwam echter tot de conclusie dat op dit gebied nog veel onderzoek zal moeten worden gedaan.

Leo Heere, het hoofd van de medische afdeling van de Nederlandse Sport Federatie concludeerde dat veel blessures bij het lopen optreden doordat men te snel te lang wil lopen. Hij benadrukte ook het dragen van goed schoeisel.

De Amsterdamse professor Netelenbos ging in op het verschijnsel dat botten naarmate de mens ouder wordt brozer worden. Hij wees er op dat het gebruik van voldoende calcium en regelmatige lichamelijke activiteit dit proces weliswaar niet kunnen tegenhouden maar wel vertragen.

Cardioloog Tunstall-Pedoe, ondermeer medisch directeur van de Marathon van Londen wees, in een betoog vol humor, op de effecten op korte en lange termijn die het lange afstandlopen kan hebben. De Brit verhulde bepaalde risico's niet, maar concludeerde dat de voordelen van verstandig gedoseerd lange afstand lopen veel groter zijn.

Resultaat GS telt voor OS

BUENOS AIRES - De grandslam-toernooien zullen voortaan meetellen voor de kwalificatie van de Olympische Spelen.

De internationale tennis federatie (ITF) heeft dat in Buenos Aires beslist. Voor Seoul golden uitsluitend de resultaten, die waren behaald in de Daviscup (mannen) en Federation Cup (vrouwen).

Voor 1992 tellen ook de resultaten van Melbourne, Parijs, Wimbledon en Flushing Meadow mee. Het maximum-aantal deelnemers per land blijft vier: twee spelers en twee speelsters.

TENNIS / TOKYO - Chris Evert maakt tijdens het toernooi om de Federatie-beker, dat vanaf 1 oktober in Tokyo wordt gehouden, deel uit van de Amerikaanse tennisploeg. Dat hebben de organisatoren woensdag bekend gemaakt. Evert, die afscheid heeft genomen van de Grand Slam-toernooien en alleen nog demonstraties geeft, speelt met Navratilova, Garrison en Shriver. Over het uitkomen in het Masterstoernooi heeft Evert nog geen beslissing genomen.

Overwinning onnodig uit handen gegeven

Scherpenheuvel faalt tegen Jong Colombia: 1-2

WILLEMSTAD — Scherpenheuvel/Setel faalde gisteravond zowel in strategische zin als qua fysieke conditie in het consolideren van een voorsprong. Het kwam halverwege de eerste helft met 1-0 aan de leiding maar bleek geen verweer te hebben tegen de verhoogde agressiviteit van tegenstander Jong Colombia/Winkel & Zonen in de tweede helft. Een 1-0 voorsprong veranderde aldus in een 1-2 nederlaag.

Jong Colombia miste in de eerste periode de inspiratie om daden te stellen waardoor Scherpenheuvel over veel speelruimte kon beschikken. De formatie van trainer Lito Rozal was dan ook frequenter in de aanval, echter zonder dat dit tot voldoende doelkansen leidde. De Scherpenheuvelspitsen losten namelijk welgeteld vier schoten op het doel waaronder het schot van Rudley Eisden die in de 23ste minuut zijn ploeg de leiding bezorgde. Een resultaat waarmee men beslist tevreden moest zijn en dat de basis had kunnen vormen voor een overwinning.

Het pakte echter anders uit. Overmoedig door het resultaat in de eerste helft bleef Scherpenheuvel in de hervatting voluit offensief voetbal spelen voorbijgaand aan de noodzaak de voorsprong te consolideren. Met name de middenvelders vergaten dat ze ook een defensieve taak hadden waardoor er openingen ontstonden waardoor het aanvalstrio van Jong Colombia, bestaande uit Erwin Emerencia, Siegfried Constancia en Raymond Martina door konden breken.

In de negende minuut leverde zo'n defensieve fout een schietkans op voor Emerencia die tegen het lichaam van keeper Michael Eleonora op schoot. De bal belandde echter voor de voeten van Raymond Martina die met een positie gespeelde doelman geen fout maakte: 1-1. Uit een soortgelijke situatie scoorde Siegfried Constancia later het winnende doelpunt voor Jong Colombia. Lionel Koeiman lanceerde hem met een mooie pass.

HEKKESLUITER

De overwinning is de vierde van het seizoen voor de Bocaploeg die daarmee opklom naar de derde plaats met 11 punten uit 10 wedstrijden. Sithoc is tweede met eveneens 11 punten maar met één wedstrijd minder gespeeld. Scherpenheuvel leed zijn zesde nederlaag van het seizoen. Zijn situatie als hekkesluiter werd er uiteraard niet beter op. Zat het verschil met Jong Holland dat eveneens 6 punten heeft tot gisteravond alleen in een ongunstiger doelsaldo, met de wedstrijd van gisteravond heeft het thans ook één wedstrijd meer gespeeld.

In de eerste divisie ging Canisius Boys gisteravond met de zege strijken. Indekor werd met 3-1 verslagen.

De competitie wordt morgenavond voortgezet met de volgende wedstrijd: De Koning - Eleven Brother; SUBT - Victory Boys.

WIELRENNEN / WINGENE - Ad Wijnands heeft in Wingene (Bel) een profwedstrijd over 192 kilometer gewonnen in 4 uur en 31 minuten. De Belg Edwin van Hooydonck werd tweede in dezelfde tijd. De derde plaats ging naar Michel Cornelisse (Ned), die 21 seconden achterstand had.

Klassieker afgelast

Paarderenbaan met valkuilen

DONCASTER - De St. Leger, een van de klassieke rennen in Engeland, is vrijdag, minder dan 24 uur voor de start, afgelast. De renbaan van Doncaster bleek kuilen te bevatten, waardoor de veiligheid van ruiters en paarden in het geding kwam.

Vrijdag werd door de baancommissarissen de beslissing tot afgelasting genomen nadat de gaten in de baan tot een tweede valpartij in drie dagen hadden geleid.

De wedstrijden, die verder nog voor de vierdaagse ontmoeting op het programma stond, werden alle afgelast. De baancommissarissen veronderstelden dat het slechte drainagesysteem de oorzaak van het ontstaan van de "valkuilen" is.

De twee-jarige hengst Abie Player was de aanleiding tot de voor Engeland ongekende stap een van de klassieke rennen af te gelasten wegens de toestand van de baan. Abie Player viel terwijl hij op kop van het veld lag. Het paard kwam met de schrik vrij, ruiter Billy Newnes met een licht beschadigde neus.

Woensdag, op de openingsdag was dat anders. Het paard Madraco viel in de eindsprint en hij sleepte in zijn val twee andere paarden mee. De drie berijders raakten gewond, twee van hen werden opgenomen in een ziekenhuis, Paul Cook met de ernstigste verwondingen, namelijk breuken in een voet, duim, ribben en sleutelbeen.

Onmiddellijk na het incident stelde Madraco's trainer Liam Codd dat de baan niet geschikt voor wedstrijden was en dat zijn paard in een gat van meer dan vijftien centimeter diep had getrapt. Pas vrijdag na een nieuwe valpartij waren de baancommissarissen overtuigd.

Regel oneerlijk voor Canadese atleten

Canadese kritiek op IAAF-beslissing record Johnson

TORONTO - De beslissing van de IAAF Ben Johnson zijn wereldrecord op de honderd meter af te nemen, is in Toronto hevig bekritiseerd tijdens het regeringsonderzoek over het gebruik van dope. De kritiek aan het adres van de internationale amateur atletiek federatie is afkomstig van voorzitter Paul Dupré van de Canadese atletiekbond en onderzoeksadvocaat Robert Armstrong.

Dupré herhaalde zijn bezorgdheid over de nieuwe regel van de IAAF. Die maakt het mogelijk records van atleten die toegaven dope te hebben gebruikt, ongeldig te verklaren. Dat kan zelfs, als het gebruik van verboden middelen zes jaar voor de bekentenis plaats vond. Volgens Dupré is de regel oneerlijk ten opzichte van Canadese sportmensen. In dat land wordt immers een onderzoek gedaan, in andere niet.

Johnson, die tijdens de wereldtitelstrijd van 1987 in Rome het record op 9,83 seconden bracht, heeft voor de Canadese commissie toegegeven dat hij voor die tijd al een aantal jaren verboden stimulerende middelen tot zich nam.

CONSEQUENTIE

Tijdens een woordenwisseling met Dupré, gaf Armstrong de mogelijke consequentie van de IAAF-beslissing weer. Hij suggereerde dat in de toekomst alles gedaan zal worden om onthullingen zoals die van Johnson te voorkomen. Daarmee wordt geen bijdrage geleverd aan het probleem van dopegebruik in de sport.

Armstrong: "Was er tijdens het IAAF-congres in Barcelona enige erkenning voor het mogelijke effect van dit amendement...dat het een boodschap is aan atleten om in de toekomst hun mond te houden...dat het geen bijdrage aan de oplossing van het probleem is maar in feite een bijdrage aan het probleem zelf?"

"Volgens mij was die erkenning er niet", aldus Dupré, die in Barcelona tot de Canadese delegatie behoorde. Dupré vertelde dat veel aanwezigen tijdens het congres het werk van de onderzoekscommissie in Toronto aanvankelijk prezen. Later stemden ze voor de reglementswijziging, die in feite alleen Canadese atleten raakt, omdat geen enkel ander land een dergelijk diepgaand onderzoek heeft ingesteld.

De Canadese delegatie, getuigde Dupré, was tegen het idee van straffen met terugwerkende kracht. Voor het land zat er echter niets anders op dan zich van stemming te onthouden, omdat het voorstel als onderdeel van een pakket wel wenselijke wijzigingen werd gepresenteerd.

DODEN BIJ GEWELD IN COLOMBIA

Geruchten-campagne zaait paniek in Bogota

Luchtmacht schiet op verdachte vliegtuigen

BOGOTA - Bij gewelddaden in verschillende plaatsen in Colombia zijn vrijdag veertien mensen gedood en acht anderen, onder wie drie politieagenten, gedood. Dit hebben Colombiaanse politiewoordvoerders meegedeeld. Van officiele zijde is gewaarschuwd dat op verdachte vliegtuigen zal worden geschoten. De hoofdstad Bogota werd opgeschrikt door een serie aanslagen.

In Medellin zijn een onderofficier van politie en twee agenten gewond geraakt toen een bom in hun auto ontplofte. Het was de eerste bomaanslag in Medellin sinds de burgemeester de avondklok op 13 september ophief. Bij drie bomaanslagen tegen banken zijn in de Westcolombiaanse stad Cali vijf mensen ernstig gewond geraakt. Men vermoedt daar de hand van de drugsmaffia achter.

WRAAK

Bij Buenavista in de provincie Boyaca, 150 kilometer ten noorden van de hoofdstad Bogota, zijn tien handelaren in smaragden vermoord. Zij werden aangevallen door een vijftigtal niet-geidentificeerde mannen met geweren. Volgens de politie gaat het om een daad van wraak.

Vier guerrillastrijders van de linkse Revolutionaire strijdkrachten (FARC) zijn omgekomen bij een schermutseling met een legerpatrouille in de streek Ayapel, zevenhonderd kilometer ten noordoosten van de hoofdstad.

VLIEGTUIGEN

De Colombiaanse regering heeft vrijdag de luchtmacht bevolen elk vliegtuig neer te halen dat clandestien boven het land vliegt en niet aan een landingsbevel voldoet. Een grote hoeveelheid drugs bereikt vanuit Colombia de Verenigde Staten door de lucht.

Het generaal commando van de luchtmacht heeft de verschillende garnizoenen richtlijnen gegeven ter versterking van de luchtcontrole, zo meldde het privéradiostation Caracol. De luchtbases worden in hoogste staat van paraatheid gebracht. Twee gewapende vliegtuigen zullen voortdurend klaar staan om op te stijgen.

Volgens de richtlijnen zullen dezen toestellen mogen neerschieten die zich niet aan de vereiste controles onderwerpen, of geen toestemming hebben om in een bepaald gebied te vliegen, te landen of op te stijgen.

PANIEK

De bevolking van Bogota is in de nacht van donderdag op vrijdag opgeschrikt door een serie bomaanslagen. Drie bankgebouwen in het noorden van de stad werden gedeeltelijk verwoest. Er viel een gewonde. De politie van Bogota zei vrijdag dat er een telefonische campagne door terroristen aan de gang is die voor een ware paniekstemming onder de bevolking zorgt. Er wordt gedreigd met aanslagen op allerlei gebouwen, in het bijzonder op scholen, universiteiten, banken en ministeries.

In Bogota doen op het ogenblik de meest wilde geruchten de ronde over mogelijke acties van terroristen, variërend van het strooien van gif in de waterleiding tot het plaatsen van bommen in bioscopen, restaurants en winkelcentra.

MAATREGELEN

De autoriteiten hebben extra veiligheidsmaatregelen getroffen voor het weekeinde wanneer "het Feest van Liefde en verbroedering", een soort Valentijnsdag, wordt gevierd. Speciale patrouilles zijn ingezet, vooral ter bewaking van de gebouwen van radio, televisie en kranten.

Vrijdag werd de aanhouding gemeld van 28 personen die mogelijke banden onderhouden met de drugsbaronnen, tegen wie de Colombiaanse overheid op het ogenblik "oorlog" voert. De 24 mannen en vier vrouwen werden gepakt in de omgeving van de stad Medellin.

Suriname

PARAMARIBO - Leden van de actievoerende Tucajana-indianen hebben in west-Suriname een aantal agenten ontwapend. Dat meldde vrijdag het Surinaamse politiekorps.

Het gaat om zes agenten van wie karabijnen, machinegeweren en munitie afhandig werden gemaakt. Het incident deed zich donderdag voor op post Utrecht tegenover Wageningen aan de rivier de Nickerie. Een woordvoerder van de Tucajana zei het raadzaam te achten dat de politie zich niet meer in het dorp vertoont.

MEER TIJD

President Ramsewak Shankar zei vrijdag het te betreuren dat er nog steeds geen datum door de actievoerende indianen is bepaald voor het gesprek dat ze met de voorzitter van de Nationale assemblee Jaggernath Lachmon eisten. "Het is zaak dat er op zeer korte termijn duidelijkheid komt en dat er daadwerkelijk gewerkt kan worden aan de oplossing van problemen", aldus de presidentiele verklaring.

De Tucajana Amazonia-indianen vroegen eerder deze week meer tijd om het gesprek met Lachmon voor te bereiden en dorpshoofden in het hele land te raadplegen, zodat over een gefundeerd eisenpakket zou kunnen worden onderhandeld.

Fifa stelt zelf onderzoek in

Nigeriaans rapport vermeldt geen doden

LAGOS - Het rapport van het ministerie van sport van Nigeria vermeldt nergens dat tenminste vijf bezoekers bij de kwalificatiewedstrijd Nigeria - Angola, op 12 augustus om het leven zijn gekomen doordat er veel te veel toeschouwers in het stadion aanwezig waren.

Volgens de speciale commissie van onderzoek zijn drie toeschouwers om het leven gekomen door shock, een door verstikking en een doordat hij de druk van de mensenmassa niet kon weerstaan.

Het nieuwe stadion van Lagos, dat 70.000 toeschouwers kan bevatten, was vier uur voor het begin van de wedstrijd al bomvol voor de eerste interlandwedstrijd, die sinds twee jaar in de hoofdstad werd gespeeld. Het merendeel van de toeschouwers heeft zes uur in een moordende hitte moeten staan.

Volgens journalisten moest het aantal aanwezigen in het stadion geraamd worden op tenminste 100.000 mensen. Het rapport verwijst zijdelings naar het grote aantal toeschouwers door te vermelden dat er voldoende mensen aanwezig waren om eerste hulp te verlenen, maar dat het hen onmogelijk was de slachtoffers tijdig te bereiken. Medische hulp bleek pas mogelijk nadat de ernstigste gevallen uit de mensenmassa waren gedragen.

ONDERZOEK

Woordvoerder Gido Tonioni van de internationale voetbalfederatie heeft bekend gemaakt dat de Fifa een onderzoek zal instellen naar de gebeurtenissen in Lagos op 12 augustus en dat het er alle schijn van had dat Nigeria de nieuwe instructies over de beperking van het aantal toeschouwers bij wedstrijden naast zich had neergelegd.

Tijdens de wedstrijd kwam ook een van de Nigeriaanse spelers om het leven. Acht minuten voor tijd werd Sam Okwaraji, die in België bij Antwerp speelde, per draagbaar van het veld gevoerd, in het ziekenhuis werd geconstateerd dat acute hartstilstand de doodsoorzaak was.

Opmerkelijk is dat in 1982 onder vergelijkbare omstandigheden de Nigeriaanse international Benjamin Okorogu om het leven is gekomen.

Roda JC wint met 1-0

John van Loen vereffent oude rekening met Utrecht

KERKRADE - Met John van Loen als uitvoerder heeft Roda JC vrijdagavond plaats mogen nemen aan de kop van de eredivisie-ranglijst. Het treffen met zijn oude club FC Utrecht (1-0) had bij de lange spits kennelijk nogal wat gevoelens losgemaakt.

Zijn irritant gedoe werd door scheidsrechter Van Riel voor rust bestraft met een gele kaart. Het hadden er twee (dus rood) moeten zijn, maar dat werd hem bespaard. In plaats daarvan werd de Roda-spits matchwinnaar. Twee minuten na rust stond hij op de goede plaats om, na een actie van Diliberto, de via Van Ede van de lat terugstuitende bal in te koppen.

De 1-0 was nauwelijks in overeenstemming met de veldverhouding. FC Utrecht was voor rust zelfs gevaarlijker. Steinmann werd op het middenveld, door het veel te aanvallend ingestelde Roda-trio Van der Luer, Groenendijk en Van der Waart geen strobreed in de weg gelegd en in het centrum van de aanval was Willaarts de jonge international Fräser herhaaldelijk de baas.

Na de treffer van Van Loen werd het Utrechtse offensief nog heviger. In de 54ste minuut kon Roda-doelman Bolesta een schot van Steinmann ternauwernood keren, een kwartier later raakte De Kruyff de lat en weer vijf minuten later liet Alflen uit een vrije trap de buitenkant van de paal.

Een uitval van Roda bracht Van der Waart negen minuten voor tijd in kansrijke positie. Zijn schot trof de kruising.

WASHINGTON - Greg Lemond blijft beste maatjes met de presidenten van de Verenigde Staten. De Amerikaanse winnaar van de Tour de France wordt op 27 september in het Witte Huis ontvangen door president Bush, die bij die gelegenheid een van Lemonds gele truien krijgt.

Voor Lemond is het de tweede keer dat hij bij het staatshoofd in Washington op bezoek gaat. Drie jaar geleden ontmoette de wereldkampioen Bush' voorganger Ronald Reagan in het Witte Huis.

Ook toen had hij de Tour gewonnen.

Deng weer in openbaar verschenen

PEKING - Voor het eerst sinds meer dan drie maanden is de Chinese leider Deng Xiao Ping zaterdag weer in het openbaar verschenen. Hij had een onderhoud met een Amerikaanse fysicus, professor T.D. Lee, zo meldde het officiele persagentschap Nieuw China.

Deng was voor het laatst in het openbaar gezien op 9 juni, toen hij voor de televisie militaire commandanten feliciteerde met het neerslaan van de democratische beweging op het Tiananmenplein vijf dagen eerder. Sindsdien deden geruchten de ronde dat hij ernstig ziek is en een prostaatkanker lijdt. De Chinese regering heeft die berichten steevast ontkend.

Jackson met drugsstaar

Satellite-foto AFP

■ *WASHINGTON -Dominee Jesse Jackson (links) had een onderonsje met de Amerikaanse 'drugstsaar' William Bennett (rechts). Dit gebeurde voordat Jackson een verklaring aflegde voor de congrescommissie voor Drugszaken. Jackson acht het door de regering beschikbaar gestelde bedrag voor de bestrijding van de drugsproblemen onvoldoende.*

PROJECT NIET OPERATIONEEL

Rechtbank bevestigt benoeming

Koos Sneek directeur Statia Fish Handling

SINT EUSTATIUS — De benoeming van Koos Sneek als directeur van de Statia Fish Handling N.V. werd vorige week tijdens een rechtszaak bevestigd. Het eilandgebied St. Eustatius werd veroordeeld de kosten van het geding te betalen.

Het één-jarig contract van Sneek met het eilandgebied liep per 1 augustus 1989 af, hij was hoofd van de afdeling L.V.V. (Landbouw, Veeteelt en Visserij).

Tijdens dit contract werd hij door het gouvernement benoemd tot directeur van de Statia Fish Handling N.V. Het gouvernement is voor honderd procent aandeelhouder en was in de veronderstelling dat na beëindiging van het contract Sneek zijn benoeming als directeur ook per 1 augustus afliep.

Sneek schreef het gouvernement in juli wat zijn arbeidsvoorwaarden waren voor dit visserijproject, dat tot op heden nog niet operationeel is. Hierop heeft hij nog steeds geen antwoord gekregen. Tijdens de rechtszaak kwam naar voren dat zijn benoeming als directeur van de Statia Fish Handling N.V. niet in verband staat met het één-jarig contract als hoofd van de L.V.V.

Alle activiteiten rond dit visserijproject liggen stil. Oorzaak is dat de meetbrief (1978) niet meer geldig is. Tijdens een interview vertelde Sneek dat de oprichtingsakte in februari was gepasseerd, maar doordat een benzine-station werd gebouwd op het terrein van het visserijproject is de meetbrief niet meer te gebruiken. Zoals bekend, is de grond de eigen inbreng van het eilandgebied St. Eustatius voor dit visserijproject. Nu zal er eerst een nieuwe meetbrief gemaakt moeten worden voordat het project operationeel kan worden.

AKKOORD VAN MEXICO BEREIKT

Elke maand overleg regering en verzet om oorlog te beëindigen

Vrede in zicht in El Salvador

MEXICOSTAD - Volgende maand voeren de Salvadoraanse regering en de guerrillabeweging FMLN in Costa Rica vredesbesprekingen. Dit is de uitkomst van voorbereidend overleg dat vertegenwoordigers van de regering in San Salvador en het Farabundi Martifront voor nationale bevrijding de afgelopen dagen in Mexicostad hebben gevoerd. Daarbij is de vrede in El Salvador i zicht gekomen.

Salvadoraans overleg in Mexico

■ *MEXICOSTAD- In de Mexicaanse hoofdstad zijn delegaties van het Salvadoraanse verzet en van de regering van president Alfredo Cristiani begonnen aan hun overleg dat ten doel heeft een einde te maken aan de burgeroorlog. Het verzet heeft een bestand afgekondigd gedurende de besprekingen. Links op de foto ziet men de delegatie van de regering met tegenover hen de guerrilla- delegatie.*

In een gezamenlijke communique staat dat men op 16 en 17 oktober in San Jose praat over "het staken van de vijandelijkheden op basis van voorstellen van de regering en het FMLN". Het ligt in de bedoeling dat men met tussenpozen van een maand bijeenkomt. In de verklaring die "Akkoord van Mexico" heet, staat dat de twee partijen het er over eens zijn "op zo kort mogelijke termijn langs politieke weg een eind te maken aan het gewapend conflict, de democratisering van het land te bevorderen en te werken aan de hereniging van de Salvadoraanse samenleving".

BURGEROORLOG

Namens de regering van president Alfredo Cristiani, die sinds 1 juni aan de macht is in het Middenamerikaanse land, tekenden minister van Justitie Oscar Santamaria en Juan Antonio Martinez, een gepensioneerde kolonel die een naaste medewerker van de president is. Voor het FMLN zetten de guerrillaleiders Joaquim Villalobos en Jorge Shaffik Handal hun handtekening onder het akkoord dat een eind moet maken aan de burgeroorlog, die in tien jaar tijd aan zeventigduizend mensen het leven gekost heeft.

De twee partijen hebben afgesproken dat twee vertegenwoordigers van de Roomskatholieke kerk als getuigen en bemiddelaars de besprekingen bijwonen. Verder kwamen zij overeen in oktober over "beeindiging van de vijandelijkheden" te spreken in aanwezigheid van vertegenwoordigers van de Verenigde Naties en de Organisatie van Amerikaanse Staten (OAS).

VERTREKPUNT

"Wij keren naar El Salvador terug met een optimistisch gevoel dat dit nog maar net begonnen proces het vertrekpunt is dat ons er toe in staat stelt vrede tot stand te brengen", zei de minister van Justitie die de regeringsdelegatie leidde.

"Het FMLN hoopt dat er met Kerst en Oud en Nieuw vrede in ons land is, en dat 1990 het jaar wordt waarin er definitief een eind komt aan de oorlog", zei opstandelingenleider Shafik Handal.

VOORAVOND

'We staan aan de vooravond van grote gebeurtenissen voor het lot van ons land", verklaarde president Cristiani in een toespraak ter gelegenheid van de nationale feestdag in San Salvador. Hij zei dat het Akkoord van Mexicostad voor een sfeer van vertrouwen tussen de regering en de opstandelingen zal zorgen die nodig is om de burgeroorlog te beeindigen.

Omroep pionier Roelands overleden

HILVERSUM - De omroeppionier Jan Roeland is vrijdag op 58-jarige leeftijd overleden. Roelands startte zijn omroepcarriere in 1948 bij de wereldomroep als omroeper, regisseur en programma-maker. In 1955 werkte hij mee aan de oprichting van de tv-afdeling van de Wereldomroep waar hij onder meer voorlichtingsfilms over Nederland voor Suriname en de Nederlandse Antillen maakte. Hij heeft tot 1980 als freelancer voor die tv-afdeling gewerkt.

Sinds 1977 was Roeland verbonden aan de NOS als chef van de afdeling Gesproken woord. Hij was verder de eindredacteur van het taalprogramma "wat een taal, v'heen de taalshow", werkte parttime als regisseur/producer en verrichtte veel werk als commentator en presentator voor onder meer de Vara, Teleac en de Nos.

Naast zijn omroepwerkzaamheden doceerde Roeland twintig jaar lang documentaire-en scenarioschrijven aan de Nederlandse film en televisieacademie. Hij haalde onlangs in binnen- en buitenland lovende publiciteit met een 14-delige radioserie over minderheidstalen binnen de EEG.

Door Washington

Invoer suiker versoepeld

WASHINGTON - De Verenigde Staten hebben de regels voor de invoer van suiker versoepeld.

De contingenten voor landen die uitvoeren naar de VS zijn met 76,4 procent vergroot en de periode waarin de invoer kan plaatsvinden is met negen maanden verlengd tot 30 september 1990. De maatregel is een gevolg van de uitspraak van de GATT (Algemene overeenkomst inzake Tarieven en handel) dat het contingenteringsstelsel van de VS niet strookt met de regels van de GATT. Aanpassing daaraan vindt in een later stadium plaats, aldus minister van Landbouw Clayton Yeutter. De suikerprijs op de termijnmarkten in Londen en New York is als gevolg van de maatregel gestegen.

Finland met Milieubelasting

HELSINKI - De Finse regering heeft haar begroting voor 1990 ingediend. De uitgaven nemen met twaalf procent toe tot 140 miljoen mark (35 miljoen dollar).

De begroting heeft een overschot van 13,3 miljard mark (3,3 miljard dollar). Nieuw is een milieubelasting op fossiele brandstoffen, kunstmest op basis van fosfaten en wegwerpflessen.

Vakbondsleider: mars voor vrede en gerechtigheid

Gemengde betoging tegen apartheid in Zuidafrika

JOHANNESBURG - Enige duizenden zwarte, Indische, "gekleurde" en blanke Zuidafrikanen zijn vrijdag naar het politiebureau van Johannesburg gemarcheerd, terwijl zij luidkeels de apartheid veroordeelden. De autoriteiten van de stad hebben enkele minuten voor de mars begon toestemming gegeven voor de protestdemonstratie. Het is de tweede grote legale protestmars binnen drie dagen.

Het besluit komt overeen met het nieuwe regeringsbeleid om vreedzame protestacties toe te staan. De nieuwe Zuidafrikaanse president Frederik de Klerk gaf woensdag toestemming voor de grootste protestmars in dertig jaar, na bloedige gevechten tussen politieagenten en betogers in de week van de parlementsverkiezingen. Bij die onlusten kwamen ten minste 23 mensen om het leven. Alle openbare demonstraties zijn in principe verboden op grond van de geldende noodtoestand.

De politie zette de straten rond de Anglicaanse kathedraal in Johannesburg af terwijl de mensen in bussen aankwamen, maar zij bleef op de achtergrond. "Nee tegen de apartheid-moorden. Marcheer tegen de wreedheden van de politie", zo stond op de pamfletten die werden uitgedeeld.

Na een kerkdienst gingen de demonstranten op weg naar het beruchte politiebureau op het John Vorster plein, waar in de jaren 70 verschillende mensen in politiecellen overleden. Zij boden daar een memorandum aan waarin zij protesteren tegen het optreden van de politie tijdens de verkiezingen onlangs.

BASISBEHOEFTEN

Veel betogers droegen T-shirts in de kleuren van het verboden African National congress of met teksten ter ondersteuning van het verboden Verenigd Democratisch front (UDF). "De regering van jullie president Frederik de Klerk zegt dat zij klaar is voor veranderingen. Als dat het geval is moet de regering zich richten op de basisbehoeften van de meerderheid van het Zuidafrikaanse volk", zei dominee Frank Chikane, een van de organisatoren van de protestactie.

Winnie Mandela liep mee met vlaggen van het ANC en van de verboden Communistische partij rond haar schouders. Vakbondsleider Jay Naidoo zei over de mars: "Wij zijn hier ... om te marcheren voor vrede en gerechtigheid. Wij vinden dat er niets verandert in dit land. Onze leiders zitten nog in de gevangenis, organisaties zijn nog steeds verboden. Wij moeten onze campagne om de apartheid onwerkbaar te maken versterken". Over het aantal betogers verschillen de meningen. Er werd gesproken over drieduizend betogers maar een ander persbureau sprak over twintigduizend demonstranten.

Over terugtrekking Indische soldaten

India en Sri Lanka bereiken akkoord

COLOMBO - Sri Lanka en India ondertekenen dezer dagen een akkoord over de terugtrekking van de Indische vredesmacht van het eiland voor het einde van dit jaar. "President Ranasinghe Premadasa zal het akkoord binnen een of twee dagen in Colombo bekendmaken", aldus een bron in regeringskringen.

Premier Rajiv Gandhi van India en de Srilankaanse minister van Buitenlandse zaken Ranjan Wijeratne bereikten tijdens onderhandelingen in de marge van de top van Niet-gebonden landen in Belgrado een akkoord over deze kwestie, zo is vernomen in Colombo.

POLITIEMACHT

In het akkoord zou zijn overeengekomen een speciale politiemacht op te richten, bestaande uit vooral Tamils, die de orde moet handhaven in het voornamelijk door Tamils bewoonde oosten en noorden van Sri Lanka na het vertrek van de Indische troepen. India stuurde in 1987 meer dan vijftigduizend militairen naar het eiland om kracht te zetten bij een overeenkomst tussen beide landen die een einde beoogde aan de gewapende opstand van de Tamilgemeenschap.

Premadasa zou nog gesprekken voeren met andere politieke groeperingen in een poging een einde te maken aan het voortdurende bloedige geweld op Sri Lanka dat met name wordt aangericht door het extremistische Singhalese Volksbevrijdingsfront JVP.

BOYCOT

De Vrijheidspartij van voormalig premier Sirima Bandaranaike, de grootste oppositiepartij op Sri Lanka, zal waarschijnlijk ook aan de gesprekken deelnemen. De overige oppositiepartijen beraden zich nog over de uitnodiging. De guerrillabeweging Bevrijdingstijgers van Tamil Eelam zei als waarnemer bij de gesprekken aanwezig te zullen zijn. Aangenomen wordt dat de JVP het beraad zal boycotten.

KABINETSFORMATIE NEDERLAND

CDA blijft gekant tegen deelname van D66 aan kabinet met PvdA

Volgens Kok en Van Mierlo: volgende week beslissend

DEN HAAG - De informatiegesprekken volgende week bieden mogelijk definitief uitsluitsel of D66 mag [illegible] de pogingen om te komen tot een centrum-links kabinet. In politiek Den Haag heerst na vrijdag de opvatting dat de tweede helft van volgende week beslissend kan zijn voor de vraag of er ruimte is voor een coalitie van CDA, PvdA en D66.

Kardinale vraag daarbij is of het CDA bereid is het verzet tegen deelname van D66 aan een nieuw kabinet op te geven. Maar tevens zo belangrijk is of in dat geval D66 genoegen neemt met een ministerpost in plaats van twee, die D66-onderhandelaar Van Mierlo van meet af aan als redelijke voorwaarde heeft gesteld om aan te treden in een nieuwe regeerploeg. PvdA-leider Kok meent dat die optie voor D66, gezien de krachtsverhoudingen, wel een erg forse afronding naar beven betekent.

CDA-onderhandelaar De Vries liet vrijdag na een opvallend kort onderhoud (een half uur) met informateur Lubbers weten dat zijn fractie niet van mening is veranderd wat betreft de deelname van D66 aan een nieuw kabinet. [illegible] De Vries liet [illegible] dat de liefde tegens D66 donderdag nog verder is bekoeld doordat de Democraten bij de verkiezing van de voorzitter van de Tweede Kamer PvdA'er Dolman steunden in plaats van CDA-tegenkandidaat Deetman, die uiteindelijk won.

PvdA-leider Kok sprak vrijdag bijna twee uur met Lubbers en blijft serieus streven naar een driepartijenkabinet met D66. Hij heeft de informateur die wens nog eens voorgelegd.

ENIGE HOOP

Van Mierlo had anderhalf uur nodig en putte daaruit enige hoop. De D66-onderhandelaar staat op het standpunt dat "hoe langer D66 aan tafel blijft zitten, hoe moeilijker het wordt ons weg te krijgen". Bovendien: "Het ontbreken van verlies kan in de huidige situatie winst betekenen", aldus Van Mierlo die doelde op de kans dat volgende week duidelijk wordt of zijn partij in de verdere besprekingen op weg naar centrum-links blijft betrokken.

Voor de formatiebesprekingen zijn zaterdag en zondag geen afspraken gemaakt. Maandag heeft informateur Lubbers het druk met bezigheden in de functie van demissionair premier ter voorbereiding van Prinsjesdag dinsdag. De dinsdag zelf gaat grotendeels ook op aan de plechtigheden in het kader van de jaarlijkse troonrede en aanbieding van de begroting.

PROBLEMEN

Van Mierlo zei na afloop van zijn onderhoud met Lubbers nog dat er vrijdag globaal gesproken was over problemen, waaronder de euthanasie, bij de vorming van een centrum-links kabinet. Ook de zetelverdeling is ter sprake gekomen, de bezetting van de ministersposten niet.

PvdA-fractieleider Kok wil volgende week met drie partijen rond de tafel gaan zitten om te onderhandelen over de vorming van een centrum-links kabinet. Hij wil af van de afzonderlijke gesprekken, die informateur Lubbers met CDA, PvdA en D66 houdt. Kok zei dat vrijdag na een bijna twee uur durend gesprek met de informateur. "Er is bezwaar tegen het te lang doorgaan met uitsluitend bilaterale gesprekken.

BESLISSEND

De oorzaak daarvan is gelegen in de houding van het CDA. Ik mag toch aannemen dat, nu we twee keer bilateraal hebben gesproken, er snel over het weekeinde heen een moment gaat komen waarop de informateur nadere voorstellen doet, ook ten aanzien van de te volgen procedure". Kok noemde de komende week beslissend voor de verdere voortgang. Hij zei Lubbers opnieuw te hebben gevraagd een serieuze poging te doen tot een driepartijenkabinet te komen.

De Nationale Ziekenhuisraad heeft bij informateur Lubbers gepleit voor verbetering van de gezondheidszorg. Volgens de NZR is de situatie de afgelopen jaren zo verslechterd dat op korte termijn maatregelen nodig zijn voor herstel en voor uitbreiding van capaciteit en kwaliteit. De NZR vraagt om een meerjarenbeleid met als uitgangspunt een groei van drie procent per jaar.

MENSEN

Isaac Saltz een arts en **oorlogsveteraan** die in de Tweede Wereldoorlog zijn leven op het spel zette om kameraden het leven te redden, heeft 45 jaar na z'n heldendaden de eer gekregen die hem toekomt. Hij werd officieel wel voorgedragen voor een onderscheiding, maar nooit werd hem door één of andere generaal de bijbehorende medaille opgespeld.

Dat is nu dus eindelijk gebeurd en na 45 jaar kan Isaac nu vrijuit praten over wát hij nou precies in de oorlog heeft gedaan. 'Wat moest ik aan mijn kinderen vertellen wanneer zij ernaar vroegen, het is al erg genoeg dat ik dat alles mee moest maken. En dan heldendaden vertelllen, waarvoor ik geen enkel bewijs had?'

De onderscheidingen kreeg hij echter niet op de meest originele manier, of misschien toch wel? Zijn 'speldje' werd hem via de post gestuurd. Enkele jaren terug begonnen Isaac en zijn vrouw met wie hij reeds 43 jaar is getrouwd een correspondentie met desbetreffende instanties, waarin zij vroegen om de onderscheiding. Naar Saltz zegt om geen enkele andere reden dan om ze aan zijn kinderen te geven. Hij heeft twee zoons en een dochter.

Soms kregen zij antwoord soms niet. Na alle 'redtape' omzeild te hebben is het dan eindelijk zover gekomen, na 45 jaar. Washington reageerde als volgt:

Het is niet ongebruikelijk dat oorlogsveteranen zo lang op hun onderscheidingen moeten wachten. Het belangrijkste is dat ze die krijgen.

Isaac Saltz hier afgebeeld met zijn langverwachte medailles die hij verdiende in de Tweede Wereldoorlog in een slag bij Alsace-Lorraine in Frankrijk.

Warren overleden

De Amerikaanse schrijver **Robert Penn Warren**, die drie keer de Pulitzerprijs kreeg, is op 84-jarige leeftijd overleden. Hij was al lange tijd ziek, zo heeft zijn uitgever vrijdag meegedeeld.

Warrens naam is verbonden aan de klassieke roman over politieke corruptie "All the king's men" (1946), waarvoor hij in 1947 werd onderscheiden met de Pulitzerprijs, de hoogste literaire en journalistieke onderscheiding in de Verenigde Staten. Model voor de hoofdpersoon van de roman stond een senator uit de staat Louisiana, Huey Long, die een machtige politieke machine opbouwde op basis van corruptie en de leus "Every man a king".

Andere romans van de hand van Warren zijn "World enough and time" over een moord in de 19e eeuw, en "Band of angels" over de dochter van een plantage-eigenaar die na haar vaders dood ontdekt dat zij zwart is.

In 1958 en 1979 kreeg Warren Pulitzerprijzen voor twee dichtbundels. Hij geldt als expert in verschillende literaire vormen. Naast proza en gedichten schreef de man uit Kentucky ook kritieken.

In 1986 werd hij als eerste dichter benoemd tot "Poeta Laureatus". Zijn belangrijkste taken in deze functie waren, de bibliotheek van het congres te adviseren bij haar literaire programma's en lezingen te organiseren.

Prins Willem-Alexander zal woensdag 20 september in het Feyenoord-stadion in Rotterdam de **benefietwedstrijd** tussen het Kleurrijk elftal en het Nederlands elftal bijwonen. De baten van deze voetbalwedstrijd komen ten goede aan de nabestaanden van de slachtoffers van de vliegramp met het SLM-toestel op de Surinaamse luchthaven Zanderij.

De Amerikaanse televisie-evangelist Oral Roberts zit diep in de **schulden**. Hij heeft aangekondigd zijn huis, het door hem opgerichte ziekenhuis en een school te verkopen om zijn schuldeisers 25 miljoen dollar terug te kunnen betalen.

Roberts slaagde er twee jaar geleden in 8 miljoen dollar ~~bijeen te brengen voor~~ een medische opleiding, nadat hij had aangekondigd dat God een eind aan zijn leven zou maken als het benodigde bedrag er niet zou komen. Hij hoopt nu op een wonder dat voorkomt dat ruim 4.000 leerlingen op straat komen te staan.

De televisieprediker wijt de daling van zijn inkomsten aan de sceptische houding die veel gelovigen hebben aangenomen na de schandalen rond andere evangelisten. Hij duidt ~~hiermee op zijn collega's~~ Jimmy Swaggart en Jim Bakker die zich respectievelijk op seksueel en financieel terrein in de nesten hebben gewerkt.

***

ZUIDAFRIKA begint een privatiserings- programma met de verkoop van aandelen in Iscor, een grote staalproducent. De onderneming moet 3,7 miljard rand (1,5 miljard dollar) opbrengen. De inschrijving opent 2 oktober.

***

GETROUWD
RANDOLPH SCHRILS
en
THIRZA HOYOS ABRIL
Venezuelo, 9 september 1989.

AMIGOE Fax: 674524 Tel: 672000

UITGEVERIJ AMIGOE N.V.
Scherpenheuvel z/n of P.O.B. 577
Curaçao N.A.
Giro 440.000
Bankrek. nr.: 11-07-313
Algemene Bank N.V.
Bankrek. nr.: 874.825.10
Maduro & Curiel's Bank N.V.

CURAÇAO
Centrale (alle afdelingen)
672000

Directie:
Ingrid de Maayer-Hollander
Leeward News Holding

Hoofdredactie:
Ard Horvers (hoofdredacteur)
Overige leden Redactie:

Toon van Dongen, Ana van Leeuwen, Joel Labadie, Sheila Rhodes (secretaresse), Izaan Moeniralam (sportredacteur), Chris van Grol (sportmedewerker), Solange Isselt (opmaak) en Ken Wong (fotograaf)

ADVERTENTIE-AFDELING
Acquisitie:
Viola Bernardus en Janny Naaldijk
Aanname advertenties:
Maandag t/m vrijdag van 07.30-16.00 uur
Alle advertenties voor de komende dag moeten 1 dag van tevoren vóór vier uur binnen zijn.

ZOEKERTJES verschijnen op dindag en vrijdag en kunnen iedere dag tussen 07.30-16.00 uur worden opgegeven, behalve op zaterdag.

Alleen zoekertjes die op maandag en donderdag vóór twaalf uur binnen zijn, kunnen de dag daarop (dus dinsdag en vrijdag) verschijnen.

UITGEVERIJ AMIGOE ARUBA
Nassaustraat 110
Tel: 24333 (drie lijnen)

Directeur-Hoofdredacteur:
Jos van der Schoot
Redactie: Ramiro Tromp, Anna Tromp-Van der Schoot, Dijsble Franken (fotograaf)
Advertentie-afdeling: Jos van der Schoot en Eileen Landsmark

BONAIRE
Correspondent:
Hubert Linkels, Kaya Gobernador N. Debrot 154 tel: 8627

SINT MAARTEN
Correspondent:
Eddie Williams, P.O Box 366, tel: 22580 / 22764
Faxnummer: 25868

Abonnementen en advertenties:
The Chronicle, Grounddove Road, Pointe Blanche, tel: 23919.

SABA:
Correspondente:
Esther Mommers, tel: 2265

ST. EUSTATIUS:
Vertegenwoordigster / Correspondente:
Mevrouw Peggy van de Horde, Whitewallweg 1

HILVERSUM
correspondenten:
B. Jos de Roo en Victor Halkamo: Radio Nederland Wereldomroep (tel: 035-16151, toestel 319)

Persagentschappen: ANP en AP
Samenwerkingsovereenkomst met The Miami Herald, De Haagsche Courant, De Brabantse Pers

DRUKKERIJ: Rotaprint N.V.

DISTRIBUTIE (abonnementen):
Curaçao: Districo N.V. Tel: 370503, 370504 en 370304

Voor klachten gelieve deze nummers op te bellen. Het abonnementsgeld kan ook betaald worden via Giro rek. nr: 208.000, Maduro Bank rek. nr: 286.330.03 en ABN rek. nr: 11.15.626
Aruba: Nassaustraat 110, tel. 24333
Bonaire (abonnementen en incasso): mv. A. Wong-Loi-Sing, Kaya Cacique 4

Losse nummers 60 cent:
Abonnementsprijs op alle eilanden van de Nederlandse Antillen **vijftien gulden per maand**

Buiten Antillen (Nederland):
NAf. 80,15 per maand (luchtpost) of NAf. 24,-- per maand (zeepost); jaarlijks vooruit te betalen

Tom Poes en de Dropslaven

door Marten Toonder

3894 — Toen er niemand op heer Bommels roepen verscheen begonnen de klanten ongeduldig te worden. 'Een slechte bediening', zei heer Ollie wrevelig. 'Geen wonder, dat deze dropnering slecht gaat. Kom aan, jonge vriend, we gaan weer eens verder' 'Maar hier achter deze deur is iemand', zei Tom Poes en zonder verder te aarzelen draaide hij de kruk om en stapte het vertrek binnen, dat achter de winkel gelegen was.

Het was een lage ruimte, die grillig verlicht werd door het vuur uit een open haard. Boven de vlammen hing een buitenmodel pot waarin een zwarte brij pruttelde. Een grijsaard was doende het brouwsel rond te roeren, waarbij hij van tijd tot tijd een dik receptenboek raadpleegde. Zware salmiak-wolken onttrokken hem grotendeels aan de waarneming maar het vuur deed zijn brokkelige glimlach goed uitkomen.

'Eh... verkoopt u ook drop?' vroeg Tom Poes. De oude keek geschrokken om. 'Wat moet dat?' snauwde hij. 'Alles walmt hier van de drop; mijn winkel kraakt van de drop; ik sta hier te plakken van de drop; de dropwalm komt mij de oren uit en meneer vraagt of ik drop verkoop! Smoesjes! Meneer wil zeker mijn recept afloeren, huh? Weg met jullie!'

'Bedaar, vriend', zei heer Ollie koel. 'Wij wilden slechts een rolletje zoute drop kopen. Maar u stelt geen prijs op eerlijke klandizie, dat is duidelijk'.

'Er uit!' kraste de grijsaard. 'Ik open pas om zes uur vanavond!' Met deze woorden trok hij de lepel uit de brij en sprong op zijn klanten af. Nu, die wachtten het druipende bestek niet af, doch verlieten ijlings de winkel.

AGENDA CURAÇAO

WEEKEINDEDIENST EILANDSGENEESKUNDIGEN
STADS- EN 2DE DISTRICT OOST
16 september 1989 vanaf 08.00 uur t/m 18 september 1989 om 07.00 uur.
Dokter Winklaar, spreekkamer: Sta. Rosa, tel.: 671101; spreekuren 11.00-12.00 / 17.00-18.00 uur; spoedgevallen: tel.: 371418 b.g.g. 89266/89337.
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Wilsoe, Da Costa Gomez, Nassy, Nassy-Tseng, Tseng, Winklaar, Braakman, Doran en Guerrero-Bakmeyer)

STADS- EN 2DE DISTRICT WEST
15 september 1989 vanaf 17.00 uur t/m 18 september 1989 om 07.00 uur
Dokter Dunker, Spreekkamer: Muizenberg, tel.: 44349; spreekuren 11.00-12.00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen: tel.: 371463 b.g.g. 89266/89337.
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Swart, Roose, Braakman-Bonder, Gerstenbluth, Goilo-Henry, Soliana-Tjin, Heerenveen, Nivillac, Rosales-Concession, Pablo, Elhage en Davelaar)

DERDE DISTRICT BANDABAO
15 september 1989 vanaf 17.00 uur t/m 18 september 1989 om 07.00 uur.
Dokter Tweed, Spreekkamer: Tera Corra, tel.: 648079; spreekuren: 10.00-11.00 / 17.00-18.00 uur; spoedgevallen: tel.: 86294 b.g.g. 89266/89337.
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Tweed, Vonhögen, Schellens, Lucacius en Spong).

TELECURAÇAO
ZATERDAG: 16.30 Telefiesta met Tante Irma en Tante Shirley; 18.30 Going great; 19.00 Purba ku keshi; 19.30 Moda ku Mylene; 20.00 Notisiero Tele-8; 20.30 21 Jump Street; 21.30 Songfestival; 22.00 Wega di Number Kòrsou; 22.10 vervolg Songfestival; 24.00 Sluiting.

ZONDAG: 14.00 Matinee; 16.00 Sena di Señor; 17.00 Sala di konsierto; 17.45 Wega di Number Kòrsou; 18.00 Telepatria met Chin Behilia; 19.00 Wil di suerte; 19.30 Noticiero Tele-8; 20.00 Emmy Award; 23.00 Sluiting.
(wijzigingen voorbehouden)

Optreden Charlie Chaplin op Curaçao

WILLEMSTAD —In de komende herfstvakantie vindt op Curacao een optreden plaats van de bekende reggae zanger Charlie Chaplin. Een een ander gaat gebeuren in het SUBT- stadion. De Curacaose groep MEX zal van de partij zijn, alsook de finalisten van het laatste reggae-festival dat op Curacao gehouden werd, zo maakt de promotor van het Charlie Chaplin concert, Morela Ignatius bekend.

■ Patiënten van hier niet genoemde artsen wordt aangeraden in spoedgevallen de eigen arts te bellen en te informeren wie voor deze de dienst waarneemt.
Het verdient te allen tijd aanbeveling een huisarts te kiezen die in avonden en weekeinden bereikbaarheid geregeld heeft. Vraag er naar bij uw eerstvolgend bezoek!
*****

NACHTDIENST ARTSEN: Patiënten van de artsen van Bandabao (3e distrikt) kunnen in spoedgevallen telefoon 641658 bellen en dan het antwoordapparaat afluisteren.
De patiënten van de andere medische distrikten kunnen voor spoedgevallen de artsenpraktijk van hun eigen huisarts bellen; het antwoordapparaat zal dan mededelen wie de dienstdoende arts is.
*****

THORAX CENTER (Jan Noorduynweg naast UNA, tel.: 85544): openingstijden van maandag t/m vrijdag van 08.00-17.00 uur; op zon- en feestdagen alsmede op werkdagen na 17.00 uur voor spoedgevallen tel.: 85917.
*****

WIT GELE KRUIS PRINSES MARGRIET (wijkverpleging): Kantoor Santa Maria 17, tel.: 82947/82344; geopend van maandag t/m vrijdag van 07.00-17.00 uur; zaterdag de gehele dag gesloten; na 17.00 uur kunt u de zuster van de wacht bellen: zuster Joë, tel.: 87550.

KLEUTERBUREAU: 14.00-16.00 uur alleen volgens afspraak.

ZUIGELINGENBUREAU: maandagmiddag van 12.30-15.30 uur; donderdagmiddag van 07.15-10.30 uur; alleen volgens afspraak.
*****

NEUTRALE WIJKVERPLEGING (voorheen Wijkverpleging Curaçao): Kantoor Rio Canario-/Gosieweg, tel.: 44231 44232; geopend van maandag t/m vrijdag van 07.00-18.00 uur; de wacht heeft zuster Antonia, tel.: 671064, pageboy 027-053 b.g.g. 43838.
*****

GEZINSVERZORGING (Kwido pa Famia): geopend van maandag t/m vrijdag van 07.00-12.30/13.30-17.00 uur, kantoor Sta. Maria 17, tel.: 80222.
*****

FUNDASHON LECHI DI MAMA KORSOU: voor meer informatie kunt u de volgende nummers bellen: 75628, 672289 en 55504.
*****

LUCHTPOSTSLUITING (Postkantoor Groot Kwartier)
Nederland: voor gewone stukken: maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag 11.30 uur; woensdag 10.15 uur. Voor aangetekende stukken één uur van tevoren.
Suriname: voor gewone stukken: dinsdag en vrijdag 17.30 uur en zaterdag 10.45 en 17.00 uur.

DIERENARTS (Veterinaire Dienst, Parera): bij spoedgevallen na 17.00 uur of in het weekeinde gelieve tel.: 614000 op te bellen voor de dienstdoende arts.

DIERENASIEL: dagelijks geopend van 08.00-12.00/14.00-18.00 uur; op zaterdag van 08.00-13.00 / 14.00-18.00 uur, tel.: 54300.
*****

BOTICA BANDABAO: dagelijks geopend van 08.00-19.00 uur.

BOTICA'S (weekeindedienst)
Zat.: Otrobanda Gr. Piscadera, Jan Noorduynweg z/n, tel.: 85022/85023.
Punda Plasa, De Ruyterkade 36, tel.: 615545.

Zon.: Otrobanda Muizenberg, Muizenberg z/n, tel.: 44390/44391.
Punda del Pueblo, Sha Caprileskade 7A, tel.: 612444.
*****

VERLOF BEGRAFENIS
~~16 sept.: R.J. Grüning, Parijsweg 9.~~
17 sept.: P.A.J. Scherptong, W. Churchillweg 157-E.
*****

DIVERSEN
ANTILLIAANSE GNOSTISCHE BEWEGING
Brievengat: iedere maandag- en woensdagavond om 19.30 uur te Jirajaraweg 8, Centrum Devi Kundalini.
iedere woensdag- en vrijdagavond om 19.30 uur te **Openbare Basisschool Brievengat.**
Bandabao: iedere donderdagavond om 19.30 uur gebouw Credit Union San Pedro
Kang... iedere woensdag- en zaterdagavond om 19.30 uur te Centrum Abraxac, achter Kooyman.
Santa Rosa: iedere maandag- en zaterdagavond om 19.30 uur te Aloëstraat 12

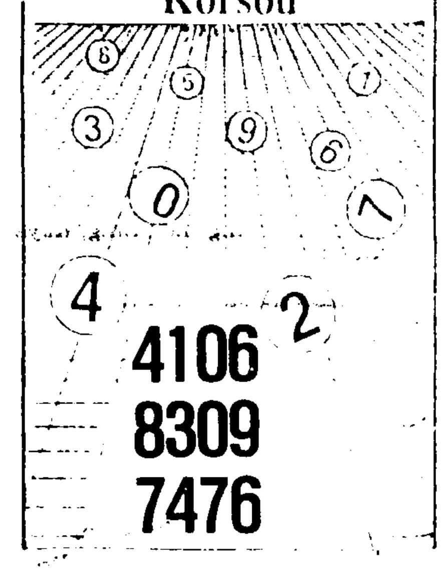
BIBLIOTEKA PUBLIKO KORSOU (A.M. Chumaceiro Bulevar, tel.: 617055) **t/m 16 september** gedurende openingsuren gelegenheid tot bezichtigen expositie 'Esaki ta May' (van May Henriquez) in de Expositiezaal.

SOSIEDAT ANTIANO DI BEIBEL **t/m 15 september** van 08.00-12.00 / 14.30-17.00 uur internationale bijbelvertaalworkshop - Koetsnuis, Avila Beach Hotel.

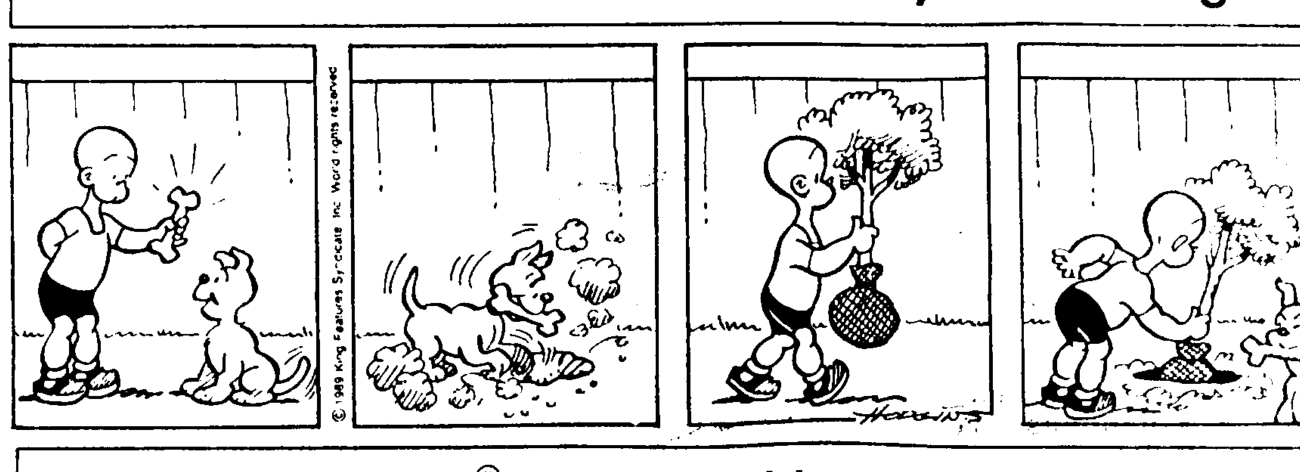
KERKDIENSTEN
KLOOSTER ALVERNA (Gouv. van Lansbergeweg): zon.: 10.00 uur hoogmis (Ned.) en 16.00 uur Papiamentu.
BARBER (H. Joseph): zat.: 19.00 uur; zon.: 06.00 en 09.00 uur.
BRIEVENGAT: zat.: 18.30 uur; zon.: 10.00 en 18.00 uur.
BUENA VISTA (Birgen Milagrosa): zat.: 19.00 uur; zon.: 09.00 en 19.00 uur.
CHARO (O.L. Vrouw van Coromoto): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.00, 11.00 en 17.00 uur (Spaans) en 19.00 uur.
GROOT KWARTIER (O.L. Vrouw van Berg Carmel): zat.; 19.30 uur; zon.: 09.00 (Ned.) en 18.00 uur.
JANDORET (O.L. Vrouw van Goede Raad): zon.: 10.00 en 19.00 uur.
HULPKERK BOCA SAMI: zat.: 18.00 uur; zon.: 08.00 uur.
JANWE (H. Hart van Jesus): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.30, 12.00 en 19.00 uur (Ned.).
KORAAL SPECHT (Goede Herder): zat.: 19.00 uur; zon.: 11.00 en 18.00 uur.
MONTANA (H. Dominicus): zon.: 05.15, 08.30 en 19.00 uur.
OTROBANDA:
(Santa Ana): zat.: 19.30 uur; zon.: 08.00 en 19.00 uur
(Santa Famia): zon.: 06.00, 09.00, 11.00 (Engels) en 19.00 uur.
PIETERMAAI (kathedraal): zat.: 19.00 uur; zon.: 06.00, 09.00 en 19.00 uur.
SANTA MARIA: zat.: 18.30 uur; zon.: 07.00, 09.00 en 18.30 uur.
SANTA ROSA: zat.: 18.30 uur; zon.: 07.30, 09.00 en 18.30 uur.
SAN WILLIBRORDO: zat.: 19.00 uur; zon.: 10.00 uur.
SERU GRANDI (Fuik): zon.: 17.00 uur.
SOTO: zat.: 19.00 uur; zon.: 09.00 uur
STEENRIJK (O.L. Vrouw van Altagracia): zat.: 07.00 en 19.00 uur; zon.: 08.00, 10.00 (charismatica) en 18.00 uur.
SUFFISANT (O.L. Vrouw van Fatima): zat.: 18.00 uur; zon.: 09.00 en 18.00 uur.
TERA KORA: zon.: 18.00 uur.
WESTPUNT: (H. Petrus): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.30 uur.
HULPKERK LAGOEN (H. Johannes): zon.: 10.00 uur.
WISHI (H. Teresita): zat.: 19.00 uur; zon.: 06.00 en 18.00 uur.
ZUID BONAM (H. Judas Thadeus): zat.: 18.30 uur; zon.: 08.30 en 17.30 uur.
*****

EVANGELISCHE BROEDERGEMEENTE MORAVIAN CHURCH
Goeroeboeroeweg, Mundo Nobo)
zaterdagavond 19.00 uur zangdienst
Emmy Berthold Kleuterschool, Suffisant)
zondagavond 10.00 uur dankdienst.
*****

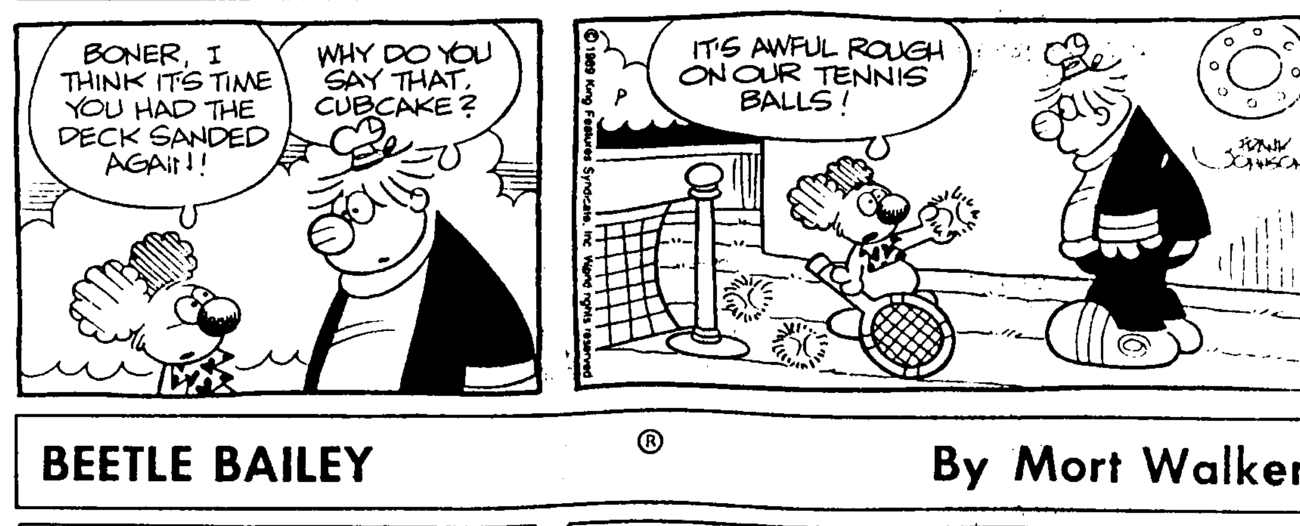
Wega di Number Kòrsou

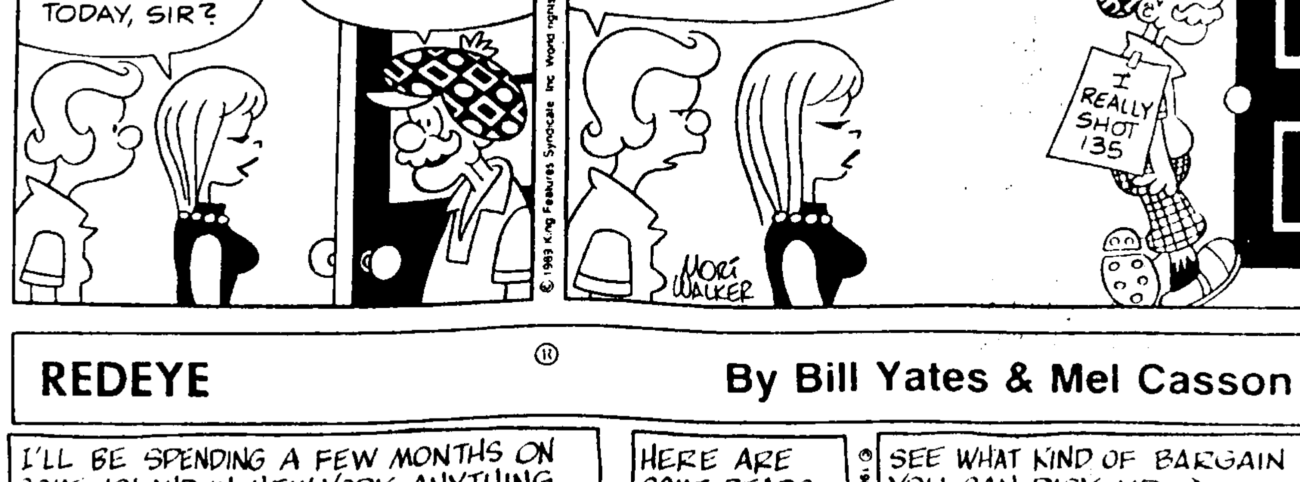
HENRY ® By Dick Hodgins

BONER'S ARK ® By Addison & Frank Johnson

BEETLE BAILEY ® By Mort Walker

REDEYE ® By Bill Yates & Mel Casson

AGENDA BONAIRE

POLITIE: 8000
BRANDWEER: 8222
TAXICENTRALE: 8845
HOSPITAAL: 8900

LANDFILL te Lagoen: maandag t/m vrijdag van 07.00-16.00 uur; zaterdag 08.00-12.00 uur; zondag gesloten.

OPENBARE BIBLIOTHEEK
(**openingstijden** voor het publiek) maandag en donderdag van 14.00-18.00 uur; dinsdag en vrijdag van 08.00-12.00 / 14.00-17.00 uur; zaterdag van 10.00-12.00 uur)
(**openingstijden** voor lezers) woensdag van 14.00-19.00 uur.

POSTSLUITING: maandag t m vrijdag aangetekende stukken 15.45 uur; gewone stukken 16.30 uur.

SERVICE CLUBS
Kiwanis: donderdagavond 19.30 uur - Hotel Bonaire.
Lions: informatie E. Felipa, tel.: 8546/8238.
Round Table: elke tweede maandag - Buurtcentrum Terra Corra.
Rotary: woensdag 12.00 uur - Restaurant Beefeater.

BESTUURSKANTOOR EN BEVOLKING: 08.00-12.00 / 14.00-15.30 uur loketten geopend.

MUZIEKBIBLIOTHEEK: voor bezichtiging hiervan gelieve contact op te nemen met de heer Rudy Bedacht, Noord Nikiboko 194.

POLITIECLUB (Weg naar Willemstoren): geopend op vrijdag van 20.00-24.00 uur; zaterdag van 12.00-24.00 uur.

SPREEKUUR (gezaghebber): elke donderdag van 09.00-11.00 uur op het Bestuurskantoor, Kralendijk; laatste donderdag van de maand van 10.00-12.00 uur te Rincon.

LVV: **openingstijden slachthuis** maandag t/m woensdag van 07.00-12.00/13.00-16.00 uur en donderdag en vrijdag van 06.00-11.00/11.30-14.30 uur.

KERKDIENSTEN
Sint Bernarduskerk Kralendijk: dagelijks 18.45 uur; zondag 08.30 en 19.00 uur.
Coromotokerk Antriol: dagelijks 19.30 uur; zondag 09.00 en 18.00 uur.
Ludovicuskerk Rincon: dagelijks, ook zondag, 19.30 uur.

KLACHTENBEZORGING doorgeven aan mevr. A. Wong- Loi- Sing, Kaya Cacique 4.

KRALENDIJK — Evenals andere jaren zal de Comishon Careda Bonaire (Comcabon) weer een hardloop wedstrijd organiseren. Ditmaal onder auspicien van Lac Bar Gibi Soleano. De wedstrijd begint op de parkeerplaats voor het stadion en eindigt te Lac Baai. In tegenstelling tot de gewoonlijke matineuze wedstrijden die de Comcabon organiseert, zal het nu - bij volle maan - een avondwedstrijd zijn, die om acht uur begint. Vrijdagavond 15 september, 20.00 uur start men voor het stadion van Kralendijk.

WILLEMSTAD — Het prijsindexcijfer van de consumptie van huishoudens voor Curaçao en Bonaire steeg in juli met 0,2 procent vergeleken met juni.
In deze periode van een maand stegen de prijzen het sterkst in de sektor 'Voeding'.
Daarentegen trad een prijsdaling op in de sector 'Gezondheidszorg'.
Gemeten over de periode juli 1988 - juli 1989 bedroeg de totale prijsstijging 4,2 procent.
Dit blijkt uit gegevens die door het Centraal Bureau voor de Statistiek zijn berekend.
Binnen de sektor 'Voeding' is de prijsontwikkeling in de laatste maand toe te schrijven aan de subgroepen Graanprodukten (waaronder stijging van de broodprijzen) en aardappelen, groenten en fruit.

WILLEMSTAD — De dirigent van het Curaçao Strijkorkest en de Curaçao Camerata verzoekt eventueel nieuw aangekomen strijkers en weer beschikbare oudleden zo spoedig mogelijk contact op te nemen.
Dit in verband met de samenstelling van een nieuw programma voor de gebruikelijke serie concerten in december en januari. Tentatief zijn reeds gepland werken voor strijkorkest van Vivaldi en Mendelssohn.
Voor informatie kan men bellen naar het secretariaat op telefoon 75075.

Fundashon Kresh Bon Kuido viert tweede lustrum

KRALENDIJK — Tijdens de viering van het tienjarig bestaan van de Fundashon Kresh Bon Kuido heeft vice voorzitster Ruthline Bernabela erop gewezen, dat de ontwikkeling van Bonaire eist, dat werknemers hun capaciteit en hun motivatie in dienst stellen van het eiland. Daarin kan geen onderscheid gemaakt worden tussen mannen en vrouwen.
Bovendien veroorzaakt de sociaal economische toestand, dat in vele gevallen beide ouders moeten werken. Zeker is dat het geval wanneer aan het hoofd van een gezin alleen een moeder staat. In die gevallen is de crèche natuurlijk een uitkomst.
Kresh Bon Kuido op Bonaire heeft zich in tien jaar tijds een duidelijke plaats veroverd. Momenteel werken er tien employees die verantwoordelijk zijn voor 125 kinderen. Volgens maatschappelijk werkster Ruth Bernabela bestaat een mogelijkheid om tegemoet te komen aan de sociale noodzaak die er voor een crèche bestaat in de gemeenschap.
Ruthline Bernabela: 'De maatschappij zal zich moeten realiseren wat het belang is van een goede opvang van de kinderen. Uiteindelijk zijn zij de basis waarop de gemeenschap binnen enkele jaren zal moeten steunen. In zijn eerste levensjaar legt de mens immers de basis voor zijn toekomstige ontwikkeling'.
Het werk van een kindercrèche heeft grote sociaal educatieve waarde, aldus Ruth Bernabela. Niet alleen voor het onderwijs en de gezondheid, maar ook om de kinderen te stimuleren om te praten, spelen, zingen en lopen. Maar ook om te luisteren en met anderen te leren spelen.
Bernabela: 'Daarom is het ook van zeer groot belang dat de overheid in het beleid zal opnemen dat voor nul tot vierjarigen ook een sociaal, educatief en onderwijsbeleid komt. Overigens mag geen enkel overheidsbeleid uitsluiten, dat ook de ouders een verantwoordelijkheid voor hun kinderen dragen'.
Volgens de maatschappelijk werkster, die uitlandige voorzitter Julio Angela verving, zal de gemeenschap de krachten moeten bundelen en vooral die gezinnen helpen, waar duidelijk minder ontwikkelingsmogelijkheden zijn.

KRALENDIJK — Afgelopen week heeft na dertig jaar dienst bij de politie Dolfi Vis als monteur afscheid genomen van het korps. Voor de eerste maal trad Vis op 28 januari 1959 in dienst van de overheid. Nu, na ruim dertig jaar, mag Dolfi Vis van zijn welverdiende pensioen gaan genieten. Bij zijn afscheid werd het woord gevoerd door sub inspecteur Ammerlaan en sub inspecteur Davelaar. Op de foto links de scheidende politieman en rechts brigadecommandant inspecteur Robert Anthonius.

STOCKHOLM - Pettersson, die eind juli tot levenslange gevangenisstraf werd veroordeeld wegens moord op de Zweedse premier Palme, heeft in hoger beroep erkend in de jaren '70 ongeveer 600 misdrijven te hebben gepleegd. Hij verklaarde echter opnieuw niet bij de moord op de premier in 1986 in Stockholm, betrokken te zijn geweest. Hij zei indertijd 2 mensen per week te hebben aangevallen om drugs te kunnen kopen.

KRALENDIJK — Afgelopen week waren de zestig plussers van de wijk Antriol te gast in Flamingo Beach club. Het was voor de eerste maal dat een aantal bejaarden het luxeuze hotel bezocht. In een casino waren ze zelfs nog nooit geweest. Op de foto de groep bejaarden samen met Celestino Melaan (SEF) en Eslie Pourier (tweede van links) van het Flamingo Beach hotel.

Fietstocht Trans World Radio

KRALENDIJK - Als onderdeel van de viering van het vijfde lustrum zal TWR op zaterdag 23 september een fietstocht organiseren. De start is voor de TWR studio en er wordt in drie categorieën gereden. Op een kaart zal worden aangegeven welke de drie parcoursen zijn die uitgezet worden.
De eerste groep van boven de zestien legt de langste route af. Dat zal in eerste instantie leiden naar Karpata waarna men naar Rincon gaat. Via Kaminda Sabana Piedra Krus komen zij dan weer uit op Kaya Amsterdam en vervolgens rijden de deelnemers naar de eindstreep voor de Activity building van TWR. Het totale parcours is 29 kilometer.
De tweede groep van 11 tot 15 jaar vertrekt van dezelfde plaats maar gaat via de Kaya Santa Barbara naar de Kaya Caribe. Door de Kaya Inca komen zij weer op de Kaya Amsterdam en eindigen eveneens bij de gebouwen van TWR.
Deze afstand bedraagt 10 kilometer. De groep onder de tien jaar leggen hetzelfde parcours af als de groep van 11 tot 15 jaar. Zij doen het tweemaal, terwijl de kleintjes de route maar eenmaal afleggen en dus precies vijf kilometer rijden.
Het ligt in de bedoeling dat alle rijders tussen half tien en tien uur arriveren.
Onderweg heeft TWR voor diverse stops gezorgd waar er iets gedronken kan worden, terwijl ook een ambulancewagen de fietsers zal volgen. Iedereen die over een fiets beschikt mag deelnemen maar moet zich wel inschrijven en daarvoor twee gulden betalen. De bijdrage is voor de bekers die de winnaars uitgereikt krijgen en de routekaart die elke deelnemer zal worden uitgereikt.

Computer Centrum geopend

KRALENDIJK — Hoewel het opleidingsinstituut RTI al geruime tijd werkzaam is op Bonaire, is er nimmer een officieel tintje gegeven aan de mogelijkheid om bij een particulier instituut een opleiding te volgen voor computers. Afgelopen week echter verrichtte de minister van Ontwikkelingssamenwerking Franklin Crestian de officiële opening.
Minister Crestian drukte zijn voldoening uit over het feit, dat er tenslotte een particulier initiatief was genomen om bij te dragen aan de educatieve ontwikkeling van de bevolking. 'Het is goed' aldus Crestian 'dat het initiatief nu eens niet van de overheid moet komen. Ik juich het van harte toe dat Marva Thielman deze mogelijkheid heeft geopend.
Minister Crestian beloofde eveneens, dat hij er bij de regering op aan zou dringen, dat het RTI ook aan de opleiding van overheidspersoneel zou kunnen meewerken. Overigens had minister Crestian ook kritiek op de totale afwezigheid van politici (een uur eerder was het BC gevallenred) en ook de vakbondsleiders kregen ten onrechte een veeg uit de pan van de minister.
Hij moest wel terstond zijn woorden terugnemen, aangezien hij enkele leiders van de vakbond wel degelijk over het hoofd had gezien. Tenslotte beloofde de bewindsman, dat hij pogingen in het werk zou stellen om de vakbonden ervan te overtuigen, dat vakbonden bij hun onderhandelingen voor vijf procent loonsverhoging een andere verdeelsleutel zouden toepassen. Volgens Crestian moet de werkelijke loonsverhoging slechts 2% zijn.
De overige drie procent moeten dan in een ontwikkelingsfonds gestort worden waarvan de werknemer de studie van zijn werknemers betaalt. Niet alleen zal de werknemer dan voor het bedrijf veel efficienter werken, maar bovendien zal hij zijn werk beter onderlegd kunnen verrichten, aldus minister Crestian tijdens de opening van het opleidingsinstituut.

Voor zestig miljoen gulden aan cocaine onderschept

TILBURG - De politie heeft bij een inval in een voormalige melkfabriek in Wouw (west-Brabant) een partij zeer zuivere cocaine in beslaggenomen. De cocaine heeft een geschatte straatwaarde van zestig miljoen gulden. De coordinator van het politieteam in deze zaak heeft dit vrijdag in Tilburg meegedeeld.
De cocaine was verpakt in vaten asfalt en komt vermoedelijk uit Colombia. Bij gelijktijdige invallen in panden in Amsterdam, Tilburg en Roosendaal hield de politie acht verdachten aan: drie Colombianen, vier Nederlanders en een Belg. De zaak kwam aan het rollen doordat de Tilburgse politie afgelopen voorjaar informatie kreeg over een aanstaand cocainetransport uit Zuid Amerika met als eindbestemming Wouw. Bekend was dat het transport per schip zou gaan en dat de lading in Antwerpen zou worden gelost.

SAFEHOUSE

Bij de drugshandel zouden de 54-jarige Tilburger A. H. en de 46-jarige T. A. uit Nieuwerkerken (Belgie) als hoofdpersoon betrokken zijn, alsmede een aantal Colombianen. Besloten werd het onderzoek te laten verrichten door een internationaal samenwerkingsverband van politie en douane, gecoordineerd door de politie van Tilburg. De aanpak hield in dat zowel de verdachten als de partij cocaine in het oog werden gehouden. Zo werden ontmoetingen gezien tussen de Belg en de Nederlander en drie Colombianen. Dat leidde naar een zogenaamd safehouse in Amsterdam, een pand dat gebruikt werd als opslagplaats voor goederen en schuilonderkomen.
De zaak kwam op 30 augustus in een stroomversnelling toen een douanier op Schiphol argwaan kreeg bij een routinecontrole van een Colombiaan uit de Amerikaanse stad Miami. De ambtenaar vond het vreemd dat er een partij asfalt van Zuid Amerika naar Wouw werd verscheept, waarvoor de Colombiaan een vrachtbrief bij zich droeg. Uit die vrachtbrief bleek dat het containerschip "Indian Express" vanuit Venezuela op 7 september zou afmeren in Antwerpen. Daar zou tachtig ton asfalt op de kade worden gezet met bestemming Wouw.

Expositie werken Carmen Rodriguez

WILLEMSTAD — Vrijdag 22 september is de officiële opening van de tentoonstelling van werk van Carmen Rodriguez in de Akademia di Arte. De expositie loopt tot en met vrijdag 27 september. De werken zijn te bezichtigen op werkdagen van 08.00 tot 12.00 uur en op dinsdag woensdag en donderdag ook van 19.00 tot 22.00 uur. De officiële opening is om 20.30 uur.
De tentoonstelling is mogelijk door samenwerking van Servisio di Asuntunan Kultural en de Akademia di Arte.

Op Bonaire

Hotelvakschool weer actief

KRALENDIJK — Hoewel er toch weer enige verwarring is ontstaan in het reactiverings-programma van de hotelvakschool en een crash programma dat op verzoek van de scheidend gedeputeerde van Toerisme Marelva Soliano Pourier door de afdeling BVO is opgezet, is er door de Servisio di Enseñansa i Formashon (SEF) toch geprobeerd om op korte termijn een basisopleiding voor kok en kelner in het leven te roepen.
In gesprek met Norwin Willem die als waarnemend hoofd van de SEF belast is met de hotelvakschool zegt deze dat de positieve ontwikkelingen in de toeristenindustrie het noodzakelijk maken, dat er op korte, middellang en lange termijn toch een strategisch plan opgezet dient te worden. Op korte termijn zal de basisopleiding in de horecasektor gereactiveerd en bevorderd moeten worden, aldus Willem. Daarnaast zal ook een actieplan ontwikkeld moeten worden voor de andere sectoren in het horecabedrijf zoals housekeeping, maintenance en frontoffice.

POSITIEF

Willem: 'Wil er van de basisopleiding iets terecht komen, dan zal er van alle kanten medewerking verleend moeten worden. Onze dienst heeft nu een leerplan opgesteld in nauwe samenwerking met professionele krachten uit de lokale hotels. Bovendien zijn er een aantal leerkrachten bereid de lessen aan de school te verzorgen. Tenslotte is er heel positief gereageerd op onze advertenties in de lokale pers door aspirant koks en kelners die de opleiding willen volgen'.
Overigens is het vakmanschap bij dit soort beroepen niet in de schoolbanken te leren. Heel belangrijk is dus de vakkunst te leren van een uit de praktijk geïmiteerd bedrijf.
Willem: 'Vandaar dat wij veel aandacht willen besteden aan ons kleine restaurantje dat aan de hotelvakschoolcursus verbonden is. Wij willen de studenten leren om met mensen om te gaan. Daarvoor hebben we mensen nodig die bereid zijn ons restaurant te bezoeken en op die wijze te helpen met de kwaliteitsverbetering van de studenten'.
Dat restaurantje is dagelijks open - behalve in de weekeinden - van zes tot negen uur en tegen een gering bedrag van negen gulden vijftig kan uit vijf menu's gekozen worden. Er is aan het restaurant ook een bar verbonden, waar een groot scala aan verschillende dranken verkrijgbaar is. Uiteraard is getracht om de praktijk zoveel mogelijk na te bootsen en dat gebeurt in elk opzicht. Behalve dan de prijzen die in de lokale restaurants gevraagd worden. Wie gebruik wil maken van deze gelegenheid, dient dat voor twaalf uur op te geven bij het Toeristenbureau.
Voor de hotelvakschool is het namelijk - financieel - van belang te weten wat er gekocht moet worden voor die avond.

Ook bij hoofdkwartier Noriega

Leger VS in Panama blijft in oefening

PANAMA — Het zuidelijke opperbevel van het Amerikaanse leger heeft bekendgemaakt donderdag opnieuw twee oefeningen te hebben gehouden in Panama.
Ongeveer 350 soldaten voerden een aanval uit op La Calzado de Amador, ten zuidoosten van de Panamese hoofdstad, waar zich een belangrijk hoofdkwartier bevindt van de leider van de defensiestrijdkrachten van Panama, generaal Antonio Noriega, aldus de woordvoerder.

TACTISCH

Zeven uur later voerden ongeveer vijftig mariniers gesteund door een tiental Cobra en Black Hawk helikopters, een 'tactische verkenningsoperatie' uit in de omgeving van Cabra en Arraijan, ruim twintig kilometer ten westen van de hoofdstad.
In totaal zijn ongeveer twaalfduizend Amerikaanse militairen gelegerd in de kanaalzone in Panama. Sinds mei hebben troepen van het zuidelijke commando ongeveer twintig oefeningen uitgevoerd, die door het Panamese bewind zijn veroordeeld als 'intimidatie'.

Stroomonderbreking

Voor werkzaamheden kunnen wij voor U uitvoeren zonder U te storen, doch dikwijls moeten wij de stroomvoorziening onderbreken op:

* Woensdag 18 september 1989 van 9 uur t/m 4 uur;
* Jan Otzenstraat - Dirkotterinckstraat - Jan van Erpecumstraat - W. Kerckerinckstraat - van Beuningenstraat - Jean Rodierstraat - Pierre Le Grandstraat - Jan van Campenstraat.

Tengevolge van een verhoging van de prijs van brandstof Marine Gasoil met Fl. 14.30 per 1000 liter, en een verlaging van Marine Fuel met Fl. 11.70 per 1000 Kg., is de Brandstoftoeslag per 15 september 1989 met 0.0595 per kWh verlaagd. De brandstoftoeslag bedraagt aldus per 15 september 1989 5.2765 cent per kWh, instede van 5.3360 cent per kWh.

OPENBARE VERKOOP

Op dinsdag 17 oktober 1989 des voormiddags om 10 uur zal ten kantore aan de Polarisweg 31-33 ten overstaan van één van de notarissen of diens plaatsvervanger van het kantoor Palm & Senior in het openbaar worden verkocht ex artikel 1203 van het Burgerlijk Wetboek:

het tot 18 april 2034 lopend recht van erfpacht op een perceel grond gelegen in het tweede district van Curaçao, groot ..., bekend als Blok A kavel 2 van het verkavelingsplan "MUIZENBERG/STENENKORAAL", nader omschreven in meetbrief nummer 39 van 3 februari 1971 met het daarop gebouwde plaatselijk bekend als Kaya Georgetown 1.

De veilingvoorwaarden liggen ter inzage ter Griffie van het Gerecht in Eerste Aanleg te Curacao en op voormeld notariskantoor vanaf 8 dagen voor de veiling en houden onder meer in dat iedere bieder gehouden is ...

NOTARISKANTOOR PALM & SENIOR
Polarisweg 31-33
Tel.: 613190 - 613655

UITNODIGING

... drs. Hannah van Buuren
een lezing, getiteld:
DAGERAAD VAN HERKENNING

Plaats: Aula - UNA
Voertaal: Nederlands
Tijdstip: 20.00 uur
Toegang: vrij

Stichting Scholing naar de Ziel - Nederland, Curaçao, België.

Onder druk werk

Man richt slachting aan in Louisville

LOUISVILLE - Een ontevreden werknemer van een drukkerij in de Amerikaanse stad Louisville in de staat Kentucky, heeft donderdag met een ... een slachting aangericht onder zijn collega's voordat hij zichzelf met een pistool van het leven beroofde. Dit heeft de politie van Louisville meegedeeld.

Een zegsman zei dat de schutter kennelijk in het wilde weg om zich heen heeft geschoten. Verdeeld over drie verdiepingen zijn zeven doden en veertien gewonden gevonden, aldus de zegsman. De toestand van vijf gewonden is kritiek. "Het leek wel een slagveld daarbinnen", voegde burgemeester Jerry Abramson van Louisville daaraan toe. Collega's verklaarden dat de dader langdurig met verlof was geweest wegens arbeidsongeschiktheid. Hij had een hekel aan werk waardoor hij naar eigen zeggen onder grote druk stond en zwoer wraak toen hij was opgeroepen tijdelijk weer aan het werk te gaan, ... een van hen.

*****

WASHINGTON - De VS geven de komende 12 maanden extra voedselhulp aan Polen tot een bedrag van ... 50 miljoen dollar. Aldus president Bush. Daarmee ... men de hervorming ... landbouw.

*****

OPENBARE VERKOOP

Op dinsdag ... september 1989 des voormiddags om 10 uur zal ten kantore aan de Polarisweg 31 - 33 ten overstaan van één van de notarissen of diens plaatsvervanger van het kantoor Palm & Senior in het openbaar worden verkocht ex artikel 1203 van het Burgerlijk Wetboek:

het tot 30 oktober 2012 lopend recht van erfpacht ... in het Tweede District ... "DOMEINGRONDEN TEN NOORDEN VAN DE PISCADERAWEG" groot ... omschreven in meetbrief nummer ... met het daarop gebouwde plaatselijk bekend als GOEROEBOEROEWEG ...

De veilingvoorwaarden liggen ter inzage op voormeld notariskantoor ...

NOTARISKANTOOR PALM & SENIOR
Polarisweg 31-33
Tel.: 613190 - 613655.

BEKENDMAKING

De Landsontvanger maakt hierbij bekend dat door de officiële overdracht door de Direkteur Generaal der Belastingen, de heer G. Boersma, van het "GOA-systeem Curaçao" aan de Eilandsontvanger, alle loketten van de Landsontvanger (incl. kas invoerrechten en Accijnzen Douane-gebouw Handelskade en de Nieuwe Haven) op ... september 1989 tot 11.30 uur
OPEN ZULLEN ZIJN VOOR HET PUBLIEK
De Landsontvanger.

ÑAPA
AMIGOE Weekend Bijlage
ZATERDAG 16 SEPTEMBER 1989
PAGINA 1

LOEKI BUTOT VAN DROV:

"Onze schaarse grond moet optimaal worden benut ..."

L.F.J.'Loeki'Butot MscUP, hoofd van de DROV heeft in de afgelopen tien jaren hard gewerkt om van deze dienst een waardvol adviesorgaan voor de overheid te maken op het gebied van ruimtelijke planning.

Foto: Ken Wong, AMIGOE

WILLEMSTAD.- Dienst Ruimtelijke Ontwikkeling en Volkshuisvesting staat er op het bordje bij de ingang van het fraaie historische pand aan de Plaza Horacio Hoyer. Maar iedereen heeft het over de DROV, je weet wel, waar je moet zijn voor bouwvergunningen en dat soort zaken. Is dat nu ruimtelijke ontwikkeling?

Hoofd van dienst Loeki Butot, afgestudeerd in Urban Planning en na een periode bij Openbare Werken nu al weer tien jaar bij de DROV : "voor wat betreft de taakuitvoering zitten wij op Curacao met een historisch gegroeide achterstandssituatie.Er is nog te weinig wetgeving en te weinig kader. De ruimtelijke ontwikkeling is om een of andere reden nooit echt helemaal van de grond gekomen.'

Wat de eigenlijke taak van DROV is ? In de eerste plaats het geven van adviezen aan de overheid om tot een zo gebalanceerd mogelijk gebruik van je grond te komen. Waarbij gelet moet worden op een evenwichtige relatie tussen wonen en werken, toerisme, recreatie, verkeerswegen en ga zo maar door. Daarnaast moet men ervoor zorgen dat er een zo effectief mogelijk gebruik wordt gemaakt van de - zeker op een eiland- schaarse grond. Evenals bij economische planning gaat het er bij de DROV om bepaalde zaken af te wegen om daarna een afgerond plan te kunnen voorleggen aan het Bestuurscollege die de politieke beslissingen moet nemen. Daarbij moet men niet vergeten dat je te maken hebt met allerlei mensen en groeperingen die hun eigen zaak het belangrijkste vinden. Zij zijn b.v. met industrie bezig en willen dat er zo snel mogelijk een industriepark komt. Maar het zou best zo kunnen zijn dat de grond die zij daarvoor willen bestemmen conflicteert met andere belangen. Het kan b.v. gaan om een gebied waar kleischalie is of waar de voorkeur moet worden gegeven aan natuurontwikkeling t.b.v. de recreatie.

NIET POPULAIR

Maar afwijzen is nooit zo populair. Wat dat betreft kan je nooit iedereen tevreden stellen. In een kleine gemeenschap zoals op Curacao, waar de afstand tussen de burger, de ontwikkelaar en het bestuur heel klein is, oefent iedereen natuurlijk direkte druk uit. Daarom is het belangrijk dat er in de gemeenschap voldoende besef is dat een zekere mate van pragmatische aanpak noodzakelijk is en in het belang van iedereen. Als je woont in een wijk waar het lekker rustig is en er komt opeens een bedrijf dat herrie veroorzaakt zodat je 's nachts niet kan slapen, dan voel je je als burger tekort gedaan. Immers het beinvloedt behalve je rust ook de waarde van je woning en je grond' Daarom kan Butot zich voorstellen dat wanneer er zich een toeristische groep aanmeldt en komt informeren omtrent de mogelijkheden van vestiging, een van de eerste dingen die gevraagd wordt een garantie is van de overheid dat er in de komende jaren binnen een straal van vijf à tien jaar geen industrie komt.

INFORMATIE

Begrip voor dit soort zaken hangt volgens het DROV-basisplan voor ruimtelijke ontwikkeling tot stand gekomen en is men eindelijk bezig aan een basis wetgeving om ruimtelijk gebied en dat zijn toch concrete dingen die er voorheen niet waren'. Voor wat betreft de dagelijkse gang van zaken is er volgens Butot niet veel veranderd. Als het gaat om afgifte van vergunningen heeft iedereen haast en wil niemand dwars gezeten worden door allerlei voorschriften en bepalingen. Dat moet naar elkaar gaan toegroeien en de overheid moet duidelijker gaan optreden in het algemeen belang voor wat betreft het hanteren van de regels.

KLACHTEN

Uiteraard hebben de klachten die je over de DROV hoort vooral te maken met die facetten die als hinderlijk worden ervaren. Een deel van de organisatie heeft te maken met controle, zoals bouw- en woningtoezicht, bouwvergunningen, verkavelen enz en zelfs wanneer het redelijk snel gaat zijn er nog altijd mensen die kankeren, want iedereen wil dat zijn vergunning gisteren

Wij hadden een belangrijke rol niet alleen bij de nieuwbouw, maar ook bij cascobouw, wijkverbetering, zelfbouwsysteem en dat soort dingen. Toen FKP begon waren er in dossier al zo'n 2000 woningen klaar. Er is al zeker meer dan 200 miljoen geinvesteerd in volkswoningen en gerelateerde projecten en bij de aanzet ervan hebben wij een belangrijke rol gespeeld. Je bouwt een programma op, voert het uit en ziet het groeien van niets naar projecten. Dat werkt ook voor anderen stimulerend. Kijk b.v. wat er in Otrabanda gebeurt waar particuliere organisaties ontstonden zoals Plataforma die zich met de problemen van hun wijk gingen bezighouden, toen er eenmaal wat gedaan werd.

MISSERS

Toch zijn er in het verleden bij de planning en uitvoering ook missers geweest. Neem de wijk Marie Pompoen, op zich een degelijk gebouwde volkswoningbuurt, maar gezien de toeristische ontwikkeling in dat gebied zou men daar nu graag iets anders hebben gezien. Ook bij de uitvoering van de wijk Seru Fortuna zijn er dingen misgegaan die ertoe hebben geleid dat er, behalve sociale ook enorme infrastructurele problemen zijn. Maar in de laatste 10 tot 15 jaren zijn een groot aantal van deze ' niet juiste keuzes' achterwege gebleven. Toen ik pas op het eiland was in dienst bij DOW, had de overheid het voornemen om het hele Waaigat dicht te gooien. Gelukkig heeft men tijdig ingezien dat dit niet de beste oplossing was voor de binnenstad en dat het binnenwater bepalend is voor de sfeer in dat stadsgedeelte. Niettemin zijn er ook fouten gemaakt, b.v. met de aanleg van de brugwegen die dwars door Otrabanda en Punda lopen en de afbraak van tal van historische panden hebben veroorzaakt.

Een van de aspecten bij volkswoningbouw waar terdege op moet worden gelet is de keuze welke er op een gegeven moment moet worden gemaakt tussen meer woningen bouwen volgens een lagere norm of minder woningen van betere kwali-

Vervolg op pag. 2

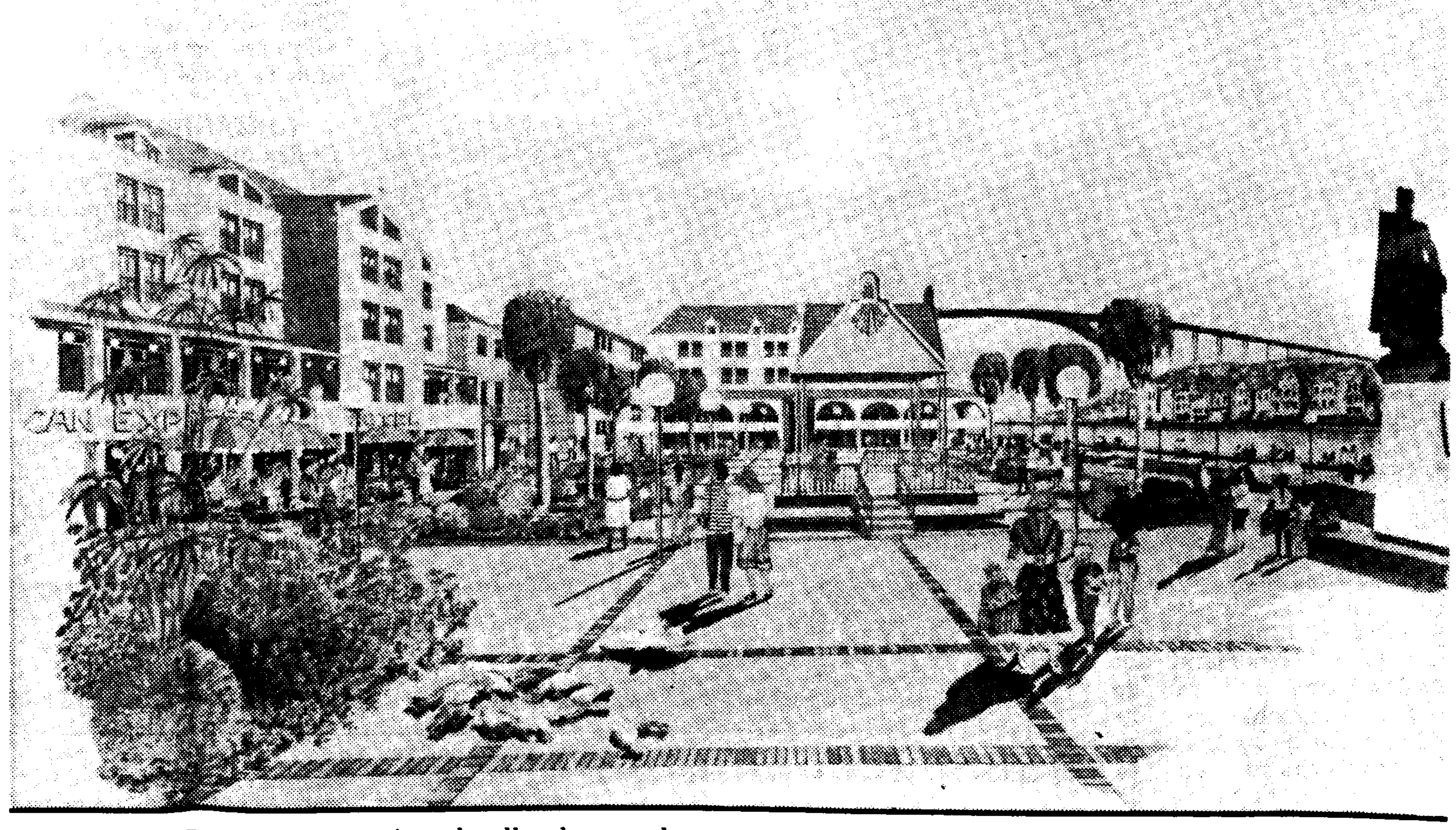

Foto: Ken Wong, AMIGOE

Zo moet het Brionplein te Otrabanda eruit komen te zien als alle plannen doorgaan.

Clusteren niet persé de beste oplossing

WILLEMSTAD.- Het modewoord is 'clusteren', het bijeenvoegen van diverse afdelingen of diensten terwille van de efficiency en uiteraard ter kostenbesparing. In het rapport van het Nederlandse bureau Beerenschot, een aantal jaren geleden opgesteld voor het eilandsbestuur, wordt o.m. voorgesteld DROV, Openbare Werken, Domeinbeheer en Kadaster samen te voegen. Wat vindt DROV-hoofd Loeki Butot hiervan ?

COöRDINATIE

'De organisatie van de overheid moet zijn aangepast aan het doel dat men wil bereiken. Aan de hand van planning en prioriteitsstelling kan vastgesteld worden hoe dat het beste kan gebeuren en een betere coördinatie tussen de genoemde diensten is zeker op zijn plaats. Maar het is niet het enige waarop gelet moet worden. Als je kijkt naar de taken van DROV dan heb je vooral te maken met ruimtelijke planning, economische planning, planning t.b.v. de volkshuisvesting met als doel voorstellen te doen aan het Bestuurscollege.Daarnaast heb je de technische poot. Als men het over de DROV heeft, denkt men vooral aan gronden en grondverdeling en ziet men niet zozeer andere belangrijke facetten zoals b.v. de economische.

ADVIEZEN

Aan de hand van economische projecties en bevolkingsprojecties moeten immers aan het BC adviezen worden gegeven voor het te voeren beleid. Met gegevens over verwachte toeristische groei, mogelijke vestiging van industrieën, behoefte aan woningen enz, moet je tenslotte komen tot prioriteitsstelling in je ruimtelijke vertaling. Er moet grond beschikbaar zijn en er moet infrastructuur komen en dan liefst op de meest daarvoor geschikte plaatsen. Daarbij moet men bedenken dat Domeinbeheer alleen te maken heeft met overheidsgronden, terwijl slechts eenderde van de totale oppervlakte van Curacao in handen is van de overheid. Een groot gedeelte van je beleid moet daarom geregeld worden via je wetgeving. Als de kwestie van grond eenmaal is geregeld, krijg je te maken met wegenaanleg, verkeerswegenstudies enz, waarbij er duidelijke lijnen lopen tussen DROV, DOW en Domeinbeheer. Kadaster is een heel ander beestje. Het is niet alleen een 'meetdienst' maar ook een 'rechtskadaster'. Het gaat om de zekerheid van mensen omtrent hun rechtspositie voor wat betreft grond.

GEEN GARANTIE

Er zijn uiteraard tal van manieren om een betere coördinatie tussen genoemde overheidsdiensten te bevorderen. Daarbij moet gelet worden op de bestaande organisaties. Als je organisaties niet goed functioneren en geen degelijke bezetting hebben en je gooit ze op één hoop, betekent dat nog niet dat ze ineens wel efficiënt gaan werken. Misschien schep je daardoor juist nieuwe problemen.' Butot besluit met de opmerking dat bij clustering in de economische kolom (b.v. tussen HIW en SEP) en in de onderwijssector (Onderwijs, Sedukal, Kultuur) de zaak veel eenvoudiger ligt omdat het gaat om logischer verbanden. Bij DROV, DOW en Domein ligt dat anders, want dit zijn complementaire diensten die eigenlijk elk op hun eien terrein met hetzelfde bezig zijn.

hoofd voor een groot deel af van voldoende informatie en voorlichting. En daarom is men nu ook bezig met een eilandsplan, hoorzittingen en commissies in de eilandsraad. Het voordeel van een integraal eilandsplan is dat er wanneer er zich een gegadigde aanmeldt vrij snel gereageerd kan worden op verzoeken naar mogelijke vestigingsplaatsen. Tot nu toe moet men geval voor geval bekijken, hetgeen uiteraard meer tijd vergt. Heeft Butot een positieve ontwikkeling kunnen waarnemen voor wat betreft het begrip in de gemeenschap voor de doelstellingen van zijn dienst en het werk van DROV?

' Daar is de tijd eigenlijk tekort voor geweest.Zelfs in landen met een hoger ontwikkelingsniveau zoals Nederland, is dat een proces dat twintig tot dertig jaar duurt. Maar in de tien jaren die ik bij DROV ben is het eerste klaar is.' Belangrijk vindt Butot de afdeling die zich bezighoudt met plannen maken en projectvoorstellen presenteren. 'Dat is meer onze katalyserende rol Die wordt door het publiek vaak onvoldoende gezien, omdat wanneer de dingen tot uitvoering komen onze fase allang achter de rug is. Dat is ook creatief werk dat de professionals meer aanspreekt en voldoening geeft.' Is het DROV-hoofd tevreden over hetgeen tot nu toe bereikt is ?

WONINGBOUW

Butot: 'Ik moet zeggen dat er zowel bij DROV als bij DOW er in de afgelopen jaren een aantal belangrijke zaken gerealiseerd zijn. Neem bijvoorbeeld de volkswoningbouw. Voordat Fundashon Kas Popular (FKP) werd opgericht hadden wij de programmas al klaar voor de bouw van 5000 woningen.

IN DIT NUMMER van Napa :

NAPA wordt wekelijks gratis bezorgd aan Amigoe-abonnees en is in de losse verkoop verkrijgbaar bij de boekhandels en andere verkooppunten ad f.0,75 per exemplaar.

EINDREDACTIE : Norbert Hendrikse
LAYOUT : Jan Linschoten

Openstellen grenzen schept talloze problemen

Oostduitsers zoeken hun heil in het vrije Westen

DDR-partijleider ERICH HONECKER hier in gesprek met de Sovjet-minister van Buitenlandse Zaken, Eduard Shervardnadze.

OOST-BERLIJN. Veel Oostduitsers zeggen dat de weigering van hun leiders om hervormingen in te voeren duizenden tot emigratie aanzet en tot ernstige moedeloosheid leidt bij hen die blijven.
Sinds de Berlijnse muur in 1961 gebouwd werd, is de sfeer niet zo gespannen geweest als nu en het pessimisme zo wijd verbreid, laten zij er op volgen.
Honderden Oostduitsers keren een veilig bestaan de rug toe om in het westen helemaal opnieuw te beginnen. Met tientallen tegelijk passeren zij de open grens tussen Hongarije en Oostenrijk.
In de DDR lijdt niemand honger; iedereen is verzekerd van huisvesting en van een baan. De misdaad ligt er laag en het gebruik van verdovende middelen is nauwelijks bekend. Vanwaar dan de uittocht?

Oostduitsers met de meest uiteenlopende achtergrond komen allen tot dezelfde conclusie: onder de bejaarde en ziekelijke communistische partijleider Erich Honecker valt er niet te denken aan hervormingen als welke men elders in Oost-Europa kan waarnemen. De keus aan mogelijke opvolgers biedt weinig hoop op een verandering van beleid, zeggen de mensen.

BUIK VOL

Zij geloven dat dit gebrek aan perspectief op vernieuwing Oostduitsers sterker naar het westen drijft dan materiële overwegingen. Oostduitsers zeggen dat zij de buik vol hebben van kritiekloze succesverhalen in de aan strakke banden liggende media, met koude-oorlogretoriek over psychologische aanvallen uit het westen. Wat hun vooral dwars zit is dat zij moeten zeggen wat de staat wil horen en niet wat zij denken. "Ik placht tegen mensen die weg wilden te zeggen dat zij vol moeten houden, omdat er verandering zou komen. Maar nu breng ik dat niet meer op, omdat hier, eerlijk gezegd, niets verandert, helemaal niets", meent een partijlid.

Hij en andere communisten verklaren dat de discussie op partijbijeenkomsten zeker opener is geworden, maar dat de boodschap van hervormingen hogerop genegeerd wordt, omdat men bang is van bovenaf in de hoek gezet te worden.

Deze Oostduitse vluchteling pakt haar bezittingen in een koffer, klaar voor de reis naar het Westen nadat bekend was geworden dat Hongarije de poorten naar het Westen zou openen voor zo'n 6500 Oostduitse emigranten.

Zowel partijleden als partijlozen menen dat het onvermogen om zich te realiseren dat er sprake is van een crisis en dat er behoefte is aan verandering in enigerlei vorm de kloof verbreed heeft tussen de autoriteiten en de 16,7 miljoen inwoners van de DDR.

SYSTEEM WERKT

Oost-Berlijn zegt dat het geen behoefte heeft aan hervormingen omdat het systeem werkt. Critici zeggen dat het bang is dat veranderingen zoals die in Hongarije en Polen aan de orde van de dag zijn de bestaansgrond kunnen wegslaan onder de aparte Duitse staat naast de Bondsrepubliek.

"De sfeer was sinds 1961 niet zo slecht als nu", zegt een vrouwelijke kantoorbediende in een verwijzing naar het jaar waarin de DDR de Berlijnse muur bouwde om een dam op te werpen tegen de stroom vluchtelingen naar het westen.

Terwijl de kinderen spelen staan hun ouders in de rij voor eten. Foto gemaakt in het vluchtelingekamp bij de Hongaarse hoofdstad Budapest.

Verscheidene factoren hebben elkaar kort geleden versterkt, waarbij ze menigeen tot het inzicht brachten dat de enige reëele optie was om te emigreren. Velen die blijven zijn terneergeslagen, boos en vastbesloten om niets meer te doen dan het absolute minimum om het land draaiende te houden.

GEMANIPULEERD

Onder die factoren was het feit dat 98 procent van de kiezers bij de gemeenteraadsverkiezingen in mei op de officiele kandidaten stemde, waarvan velen denken dat het percentage gemanipuleerd is.

De steun die de DDR uitsprak aan de onderdrukking van de democratiseringsbeweging in China in juni maakte velen woedend. "Daar stonden wij echt paf van", zegt een journalist. "De boodschap leek aan ons gericht te zijn -- probeer niet door middel van protesten veranderingen af te dwingen.

Toch zijn er geen directe aanwijzingen dat de normaliter passieve bevolking van het land voornemens is de straat op te gaan zoals sommige mensen deden tijdens een mislukte arbeidersopstand in 1953.

En er is ook geen sprake van een samenhangende oppositiebeweging zoals Solidariteit in Polen, dat nu bezig is in Warschau een regering te vormen. Een uiteenlopend aantal kleine groepjes heeft een schuilplaats gevonden onder de paraplu van de protestantse kerk van de DDR.

"Zodra een groep haar neus buiten de kerk steekt om een bredere beweging te vormen, wordt die dichtgeknepen door de staat", meent een westerse diplomaat in een verwijzing naar het ministerie voor staatsveiligheid.

Maar sommige Oostduitsers zeggen dat het gevoel van isolement ten opzichte van de ingrijpende hervormingen die zich in de buurlanden voordoen toeneemt en uiteindelijk uitdrukking kan krijgen in enige vorm van protest. "nog een duw, zoals bij voorbeeld het verder beperken van het reisverkeer, en wij raken over de rooie", zegt een partijlid van middelbare leeftijd.

De autoriteiten hebben met kracht ontkend dat zij van plan zijn het personenverkeer met Hongarije af te knijpen om hen te dwarsbomen die illegaal het land willen verlaten.

Velen aanvaarden deze verklaring voor het moment, maar zij zijn er van overtuigd dat Oost-Berlijn spoedig gedwongen zal zijn iets te doen om een eind te maken aan wat op een heuse exodus begint te lijken van bekwame jonge arbeiders uit een land dat toch al te lijden heeft van een tekort aan arbeidskrachten.

Velen zeggen dat het reizen en materiële voordelen, die vaak als redenen worden genomen om te emigreren, wel van belang zijn maar toch geen doorslaggevende betekenis hebben. Zij wijzen op het grotere aantal Oostduitsers dat het westen mag bezoeken en op de relatieve economische stabiliteit.

"Wij maken ons meer zorgen over de vraag of wij wel als volwassenen behandeld worden", zegt een jonge vrouw die niet van plan is te emigreren.

KIESKEURIG

Milieu chemie

DE STUDIE Milieuchemie aan de Rijkshogeschool IJsselland onderscheidt zich van andere milieustudies door een benadering vanuit vele vakgebieden. Naast de toegepaste natuurwetenschappen die bij andere Milieu-opleidingen centraal staan, nemen op Nieuw Rollecate de sociale, economische, juridische en bestuurlijke wetenschappen een volwaardige plaats in om milieuvraagstukken te beschrijven, te analyseren en te zoeken naar oplossingen.

Milieukunde is een wetenschap die zich bezighoudt met signaleren, beschrijven en voorspellen van milieuproblemen, het analyseren van hun oorzaken en het aangeven van wegen om deze problemen op te lossen of te voorkomen.

De opleiding duurt vier jaar, waarvan het eerste jaar, de propadeuse, een selectief en oriënterend karakter draagt. Dat betekent dat alleen die studenten die de propadeuse behaald hebben, toegelaten worden tot de hoofdfase die drie jaar duurt.
De basisvakken die gegeven worden zijn: biologie, toxicologie, informatica, chemische theorie en praktijk. In deze periode zit ook een project dat gericht is op het geïntegreerd gebruiken van kennis die men tijdens de opleiding heeft opgedaan.
De hoofdfase is gericht op verbreding en verdieping van het geleerde uit de propadeuse. De vele facetten van de milieu-problematiek zullen hierbij aan de orde komen. In de eindfase gaat de student zich door middel van keuzevakken specialiseren en vindt de stage plaats.
Toegelaten worden kandidaten met een MBO, HAVO of VWO-diploma. Voorwaarde om de studie met succes te kunnen volgen is een brede belangstelling en betrokkenheid bij het milieu.
Toekomstmogelijkheden voor afgestudeerden in deze richting zijn vooral te vinden bij instanties die zich bezig houden met milieu kwaliteitsbeheer. Dat kunnen zijn het bedrijfsleven, waterleiding en waterdistributiebedrijven, de gezondheidszorg, onderzoeksinstellingen of andere organisaties die zich bezig houden met de gevolgen van milieuverontreiniging.
Ook in de genot- en levensmiddelenindustrie zijn goede perspectieven aanwezig als kwaliteitsbeheerder of controleur.
Voor wie meer informatie wil: Rijkshogeschool IJsselland, Postbus 568, 7400 AN Deventer.

P. CASIMIRI

LOEKI BUTOT VAN DROV:

Vervolg van pag 1

teit. Het is een kwestie van guldens en centen. Tot nu toe heeft Nederland het belangrijkste deel van de volkswoningbouw gefinancierd, maar de pot begint zo langzamerhand op te raken. Dit betekent dat de overheid zuiniger en efficiënter moet gaan omspringen met de beschikbare middelen. Het blijft daarom een zaak van afwegen: meer mensen helpen met een lagere norm of minder met een hogere, al naar gelang het aspiratieniveau, waarbij ook de politiek een rol speelt.

KEUZE

Maar je moet wel kiezen en vaak is het een harde keuze: wij hebben tien miljoen. Wat doen wij ermee ? Je kan je beperken tot terreinen bouwrijp maken en de mensen zelf laten bouwen met subisidie, dus geen complete woningen meer financieren. Als adviserende dienst is het onze taak om de overheid concrete plannen voor te leggen die voor politici bruikbaar maar ook verkoopbaar zijn en dat valt niet altijd mee. Als voorbeeld van een van de stimulerende activiteiten die de DROV de laatste jaren heeft ontwikkeld geeft Butot het Aktieplan Binnenstad, gegroeid uit de dringende behoefte om iets aan het herstel en behoud van de binnenstad te doen. 'Het werd een koppeling van projecten, programmas en plannen, met het doel om in de eerstkomende jaren praktische projecten vooral van infrastructurele aard te realiseren. Daarbij hebben wij zelf bepaalde initiatieven genomen die als voorbeeld moesten dienen in bepaalde gebieden. Uiteindelijk is het gelukt vijftig miljoen bij elkaar te schrapen voor de uitvoering van het saneringsplan van de binnenstad en dat is toch heel wat'.

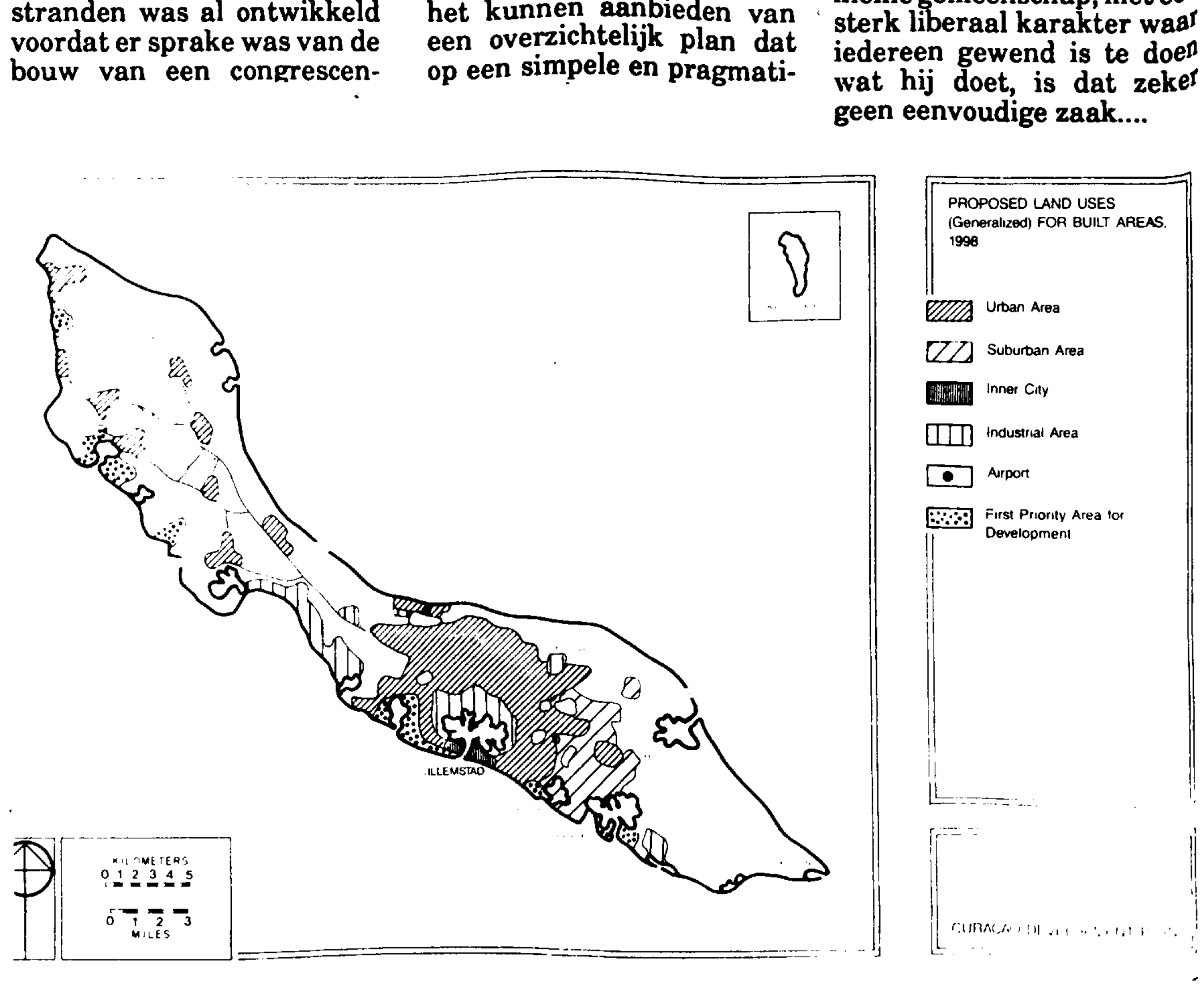
INGRIJPEN

Voor wat betreft de uitvoering gebeuren er soms dingen waarvan je achteraf denkt: moet dat nou ?, maar het heel moeilijk om in te grijpen wegens gebrek aan voorschriften en sancties. Er zullen in de toekomst wel meer regels komen met de nieuwe eilandsverordeningen die op stapel staan. De bouwverordening bevat trouwens nu al een aantal op het estetische gebaseerde richtlijnen, maarnog niet zo dat je dat hard kan maken zoals b.v. in Nederland waar je vooraf toestemming moet hebben voor het aanleggen van een dakterras of het timmeren van een simpel hek voor je huis.

De eilandsverordening ruimtelijke ontwikkeling die in de maak is bevat een hoofdstuk 'Binnenstad' met regels die gelden voor 'historische stads- en dorpsgezichten', ook voor de nieuwbouw, om zoveel mogelijk het historisch karakter te handhaven. Maar je hebt een monumentenwet nodig om echt de individuele gevallen te kunnen aanpakken. Dan zou je bepaalde gebouwen op een lijst van monumenten kunnen plaatsen. De Staten hebben onlangs een raamwet hiervoor aangenomen, hetgeen een basis verschaft voor een eilandsverordening ter vervanging van de oude zeer centralistische wetgeving. Aanvullend op de eilandsverordening, die hopelijk eind dit jaar gereed is, komt dan je ruimtelijke ontwikkelingsplanning, terwijl ook de bouwverordening aangepast moet worden met wellicht het introduceren van een 'schoonheidscommissie' ter beoordeling van diverse estetische facetten.

REGULERING

Men moet dit allemaal niet zien als over-regulering. Dat zou trouwens nooit lukken in onze uitgesproken liberale maatschappij. Maar je moet toch wat hebben, al leven wij in een tijd waar druk gepraat wordt over deregulering in het kader van het afschaffen van de red-tape. Maar je moet niet vergeten dat je eerst een regulering moet hebben voordat je kan gaan dereguleren en er zijn bij ons gebieden waar het een complete 'free for all' is. De hoofdtaak van DROV blijft het zoeken naar een zo goed mogelijke balans tussen hinderlijke regulering en noodzakelijke regels bij het gebruik van de grond en de bouw. Grond is schaars en daarom moet je wat je hebt maximaal benutten. En als je grond hebt om aan te bieden die aantrekkelijk is dan wordt het meteen al veel gemakkelijker om projecten aan te trekken. Het gebied van de ITC is daar een voorbeeld van. De infrastructuur met wegen en plannen voor stranden was al ontwikkeld voordat er sprake was van de bouw van een congrescentrum en hotels. Een van de uitdagingen van ons werk is het kunnen aanbieden van een overzichtelijk plan dat op een simpele en pragmatische manier vertaald kan worden naar projecten. Daarna kan men prioriteiten gaan stelln en programmas maken voor de uitvoering ervan. Op die manier kunnen er sneller beslissingen genomen worden t.b.v. de investeerders. Maar in een kleine gemeenschap, met een sterk liberaal karakter waar iedereen gewend is te doen wat hij doet, is dat zeker geen eenvoudige zaak....

HET BEGON in 1985. Ruim een dozijn boeren en boerinnen uit het Nederlandse Zuid Holland ontmoetten toen, veertien dagen lang, collega's uit Venezuela, Curaçao en Colombia. Dat was op een werkcongres over Landbouw en Voedsel in het Veluwse plaatsje Voorthuizen, georganiseerd door de stichting COZAC (= bevordering Contacten Zuidamerika, het Caribisch Gebied en Nederland). Met hulp van tolken werd informatie uitgewisseld, excursies gemaakt en onderlinge steun toegezegd. Afgesproken werd elkaar na enkele jaren weer te ontmoeten. Dat gebeurde vorige maand, in het zuidwesten van het buurland Colombia, in het departement Valle del Cauca.

"Je moet het land niet verdelen maar de mensen"

Veelbelovende initiatieven op Colombiaanse platteland

Behalve een veertiental deelnemers uit de Nederlandse Antillen (Curaçao, Bonaire en St. Maarten), Nederland, en Venezuela, was er een Arubaanse en Surinaamse delegatie te gast bij agrarische collega's in het zuidwesten van Colombia, het dichtbevolkte valleigebied ten noorden van de departementale hoofdstad Cali (twee miljoen inwoners). In een tiental rurale gemeen-schappen werkt een lokale groep van boeren- en barrioleiders, FUNDECA (Fundacion para el Desarollo Campesino, al enige jaren volhardend aan het verbeteren van de levensomstandigheden van de boerenbevolking. Op uitnodiging van deze organisatie discussieerden de zestal buitenlandse en lokale deelnemers in de verschillende veredas, buurtschappen over een zelfstandige en meer lokale gerichte voedselvoorziening, met oog voor de eigen cultuur en het milieu en een onafhankelijk ontwikkelingsbeleid).Dit artikel beschrijft hoe Fundeca werkt.....

Straattafereeltje uit het rurale Colombia: een boer draagt zijn vrachtje naar de markt....

Wie via de Panamerikaanse snelweg dwars door de vruchtbare vallei van de Cauca-rivier rijdt met aan weerskanten groene velden, soms onderbroken voor gele zonnebloemen houdt het niet, voor mogelijk dat er in deze regio, Valle del Cauca (een provincie die een oppervlakte van de helft van Nederland beslaat, met drie en een half miljoen inwoners), een serieus voedseltekort is. Gulle watersproeiers, reclameborden van Philips en Panasonic suggereren welvaart en de steden op de route naar het zuiden zoals de snelgroeiende handelsstad Tuluá, het wit gepleisterde bedevaartsoord van de zwarte Christus Buga en de meer dan een miljoen tellende provinciale hoofdstad Cali lijken meer op oases van overvloed. Toch werden het toevluchtsoorden van arme en van hun land verdreven boeren en van talrijke zwarte kustbewoners die van hun woonplaatsen aan Stille Oceaan op een beter bestaan hopen.

Eeuwenlang werd in deze veelbezongen vallei vee gehouden, tabak verbouwd en voorzien in eigen voedselvoorziening op haciendas, landgoederen, en na de afschaffing van de slavernij (1861), ook op kleine plotjes en langs de talrijke rivieren. Begin jaren veertig kwam er een kentering. Gestimuleerd door de komst van ondernemende buitenlanders, Noord-amerikaans kapitaal en de vraag op de wereldmarkt omarmde de plaatselijke elite het ontwikkelingsmodel van de modernisering. Men legde zich in een rap tempo toe en vaak met geweld op de suikerproductie, een proces dat versneld werd nadat Cuba, de voornaamste suikerleverancier van de VS, bij de westerse wereld in ongenade viel.

TIEN EIGENAREN

Hongerige landeigenaren slokten vele kleine zelfvoorzienende en voedselproducerende bedrijven op, totdat de 429.000 hectaren van de vallei in handen was van de huidige tien eigenaren. Momenteel is geen kwart van het vlakke vallei-land bestemd voor de suiker, dat op de koffie (en de coca) na, het belangrijkste exportproduct van Colombia is geworden. Op de rest worden katoen, ~~rijst~~ en oliehoudende producten (soya, sorghum, ~~sesamzaad~~, zonnebloemen) verbouwd.

Maar met veevoer, spijsolie of suiker voed je geen bevolking. Terwijl de agro-industriëlen al experimenteren om met hulp van de biotechnology vlees of koffie van suikerriet te maken, moet het grootste deel van het dagelijks voedsel, maïs, bonen, bakbananen, tarwe, melk en vlees van elders komen. Maar de kosten daarvan van de 1.4 miljoen ton voedsel die in 1988 werd ingevoerd zijn, mede door de gestegen prijs van de granen en door het aflossen van de buitenlandse schuld, niet meer op te brengen.

AKTIECENTRUM

Er staat een groepje mensen voor het grote gebouw, het voormalige ziekenhuis van Tuluá, een handelsstad van 200.000 inwoners aan de (vervuilde) rivier Tuluá. Twee vrouwen verkopen snoep en sigaretten; een kleine, magere man komt er bij staan met een houten karretje vol waterijsjes. Ze horen bij de bewoners van dit in de jaren zeventig veroverde leegstaande pand, het 'Huis van de Boer'. Het gigantische gebouw werd van een aktiecentrum en toevluchtsoord voor de leden van de strijdbare boerenorganisatie ANUC, een permanent verblijfsoord voor een veertigtal families zonder land en dak.

Onder hen is Alcidiador (26), die met zijn vader José uit het nabije plaatsje Trujillo komt, waar José werkte voor een koffieboer. Begin jaren tachtig vertrok het gezin vanwege het geweld. Alcidiador werkte enkele jaren als dagloner, hij plukte katoen of maakte met honderden anderen suikerrietvelden schoon. Iquazos heten die losse arbeiders, 'genoemd naar een mooi watervogeltje,' licht Alcidiador een lieflijke naam toe voor keihard werken in de hete zon en zonder zekerheid of je de volgende ochtend weer voor een dag werk van de weg opgepikt zal worden. Momenteel werkt hij in suikerfabriek voor 5 gulden per dag. Hij hoopt op een toekomst als chauffeur. 'Van de grond kan je niet leven. Ik wil wel boer zijn, maar alleen als ik zelf land heb'. Hij weet dat juist het, ongelijk verdeelde, landbezit in Colombia al decennia lang de gemoederen verhit.

MENSEN VERDELEN

Je moet het land niet verdelen maar de mensen, adviseerde de Internationale Amerikaanse Ontwikkelingsbank in 1949 de regering. De meerderheid van de bevolking woonde toen nog in de rurale gebieden. Vanaf die tijd is er meer geïnvesteerd in de stedelijke infra-structuur en industriële projecten dan in de landbouw-ontwikkeling. Nu woont minder dan 30% van de Colombiaanse bevolking en in Valle del Cauca nog slechts 17.9% op het 'platteland'.

Om de migratie tegen te gaan en de voedselproductie te verbeteren, lanceerde de provinciale overheid begin dit jaar, dertig jaar later, een vijfjarenplan. De situatie in de dorpen moet beter en veiliger worden en er zullen 40.000 nieuwe agrarische banen komen, staat er in het plan want, luidt het motief 'de problemen kunnen beter en goedkoper op het platteland opgelost worden'.

Een nobel streven, maar daarvoor zijn buitenlandse leningen nodig en aan het dumpen van buitenlandse producten moeten grenzen gesteld worden, melden Colombiaanse kranten. Als een van de mogelijkheden om de ongelijkheid en het geweld te bestrijden wordt er driftig gediscussieerd over de noodzaak van landhervormingen. Een eerdere poging voor landhervorming dateert uit de jaren zestig. Er kwamen voortvarende wetten om de middelgrote en kleine boerenbedrijven meer levenskansen te geven en (miljoenen hectares) onbenut grootgrondbezit te herverdelen. Om vaart achter de uitvoering te zetten werden de boeren gestimuleerd zich te verenigen in een eigen organisatie, de landelijke vereniging Colombiaanse boeren, ANUC.

Voor vele boeren, boerinnen, jongeren werd dit de kans om zich bewust te worden dat armoede niet de wil van God is. Er vonden massale landinvasies en protestakties plaats in het hele land, braakliggend land werd verdeeld, maar onder druk van de machtige grootgrondbezitters werd de bond vijf jaar later onwettig verklaard en landhervormings-wetten teruggeschroefd. In de huidige landhervormingsplannen zit niet veel schot ook al kondigde Carlos Ossa Escobar, directeur van het Instituut voor Landhervorming (INCORA) aan dat dit jaar 144 duizend hectares onder 6.500 families verdeeld zal worden. Niet veel in een land dat zo groot is als Spanje en Frankrijk samen. In Valle del Cauca zullen hooguit een paar honderd families er van profiteren.

AKTIE

Het uitblijven van daadwerkelijke verbeteringen voor de boeren en de voedselproductie was voor een tiental vrouwen en mannen die elkaar kenden van de ANUC-akties uit de jaren zeventig, aanleiding zich te hergroeperen. Ze troffen elkaar regelmatig in het 'Huis van de Boer', en richtten zes jaar geleden de Fundeca, Stichting voor de Ontwikkeling van de Boeren, op. Mede geïnspireerd door een werkcongres in Nederland over Landbouw en Voedsel (1985) waar twee leden aan deelnamen, besloten ze Fundecamensen de problemen lokaal, vanuit de buurtschappen en met de direkte inbreng van de betrokkenen, aan te pakken. Men kwam in het geweer tegen de Carton de Colombia, die op boerenland dennenbomen plantten, er werden cursussen gegeven voor vrouwen en op een erf achter het Huis van de Boer werd geëxperimenteerd met ecologische tuinbouw. Het contact met collega's uit Zuid-Holland was een stimulans om deze taak, naast het eigen werk om te overleven vol te houden.

Met een tweedehands, witte Toyota, die eind vorig jaar dank zij een lening van Zuid-Hollandse agrariërs aangeschaft kon worden, ga ik met Miriam Lopez, Gonzalo Wohlmeyer of Leonora Castaño (die onlangs ook gekozen is tot landelijk voorzitter van de Boerinnen en Indianenvrouwenbond), allen van de Fundeca op stap.

Eerst naar Quebrada Nueva, een buurtschap van nauwelijks 2000 mensen, ongeveer tachtig kilometer ten noordoosten van Tuluá. De jongeren trekken er weg en 30 tot 40% van de mensen is werkloos. Een houten barak, het gemeenschapsgebouwtje aan de snelweg, waar de bijeenkomst voor een lokaal initiatief plaatsvindt, stroomt vol. Er komen mannen, vrouwen, jonge echtparen. 'We wachten hier al jaren op de verdeling van het landgoed De Voorzienigheid. Het is ons al toegezegd door INCORA, voor veertig families, begint een van de aanwezigen. 'Er is hier veel honger, we willen land', vallen anderen bij. Het Instituut voor Landhervorming in de hoofdstad zal nog eens benaderd worden, maar wat gebeurt er met de andere werklozen? Dan neemt Don Rafael, een oude boerenleider, het woord: 'De landhervorming' is de grote oplossing voor het land. Zolang die er niet komt, moeten we gebruik maken van eigen moestuin.

IDEEEN

Er komen meer ideeën los, voor een eigen schoenenfabriekje, een naaicursus of een eigen atelier. Nog die avond wordt een eigen comité voor lokale ontwikkeling opgericht. Tien kilometer verder, aan een zandweg, verscholen in een klein dal ligt Vallejuelos. Bij onze aankomst in een schooltje worden we opgewacht door leden van een buurtcomité's, een onderwijzeres, enkele voormalige boerenleiders, de inspecteur van politie oftewel het bestuurlijk hoofd. 'Ons grote probleem', begint de inspecteur, 'is het gebrek aan water. Vele mensen hebben wel een stukje land, maar dat staat droog. Daarom is er veel werkloosheid. Er is ons door de provincie een waterleiding beloofd'. De voorzitter van het buurtcomité neemt het over: 'Die waterleiding is wel beloofd, maar wanneer zal die er zijn?' Mario Tulio, een lokaal leider concludeert dan fel en overtuigd: 'We zijn gewend geraakt aan hulp, we laten ons manipuleren door al die instellingen en wachten op beloftes die ik weet niet wie allemaal deed. Dat verhindert dat we ons zelf verenigen. We moeten een nieuw tijdperk ingaan'.

Veel valt er voor de Fundecamensen niet aan toe te voegen. Er wordt afgesproken om een vergeten waterput, die bijna droog staat, nieuw leven in te blazen en een project voor kleinvee met meer begeleiding te herorganiseren.

Om bij de Riofrio te komen, genoemd naar gelijknamige rivier, moet je de Caucarivier over. Aan de voet van de Andes ligt dit rustieke plaatsje (20.000 inwoners) van overwegend landbouwers en veehouders. Hier vindt in augustus een groot deel van de werkbesprekingen met de buitenlandse collega's plaats in de agrarische school, waar op de ochtend van onze aankomst een drukbezochte vergadering plaats vindt.

Met vertegenwoordigers van de plaatselijke bevolking en van lokale boerenleiders, Fundeca en van instituten als de Caja Agraria, de boerenleenbank, Incora, het Ministerie van Landbouw, onderwijs-en sociale organisaties wordt een gemeentelijk ontwikkelingsplan besproken. Sinds de nieuwe gemeentelijke wetgeving (1986) is dit een van de mogelijkheden om de plaatselijke bevolking meer te betrekken bij het beleid.

De burgemeester, Ernesto Rodriguez, een vriendelijke veehouder, die vorig jaar bij de eerste burgemeestersverkiezingen overtuigend won, maakte gretig gebruik van deze mogelijkheid voor meer lokale zeggenschap, 'zo weet men ook wat we werkelijk kunnen doen met een budget van nog geen 100.000 gulden voor dit jaar', zegt hij. De komst van Nederlandse boeren en collega's uit de regio is van belang om ideeën uit te wisselen over alternatieve voedselvoorziening en zorg voor het door erosie en ontbossing bedreigde milieu. Op mijn verzoek verzekert hij: 'Riofrio is een volk van vrede. Zoals het vandaag is, is het altijd. Rustig'.

Een beeld van het klasje bij het volgen van een cursus in de rurale bario Valle del Cauca.

BINGO'S

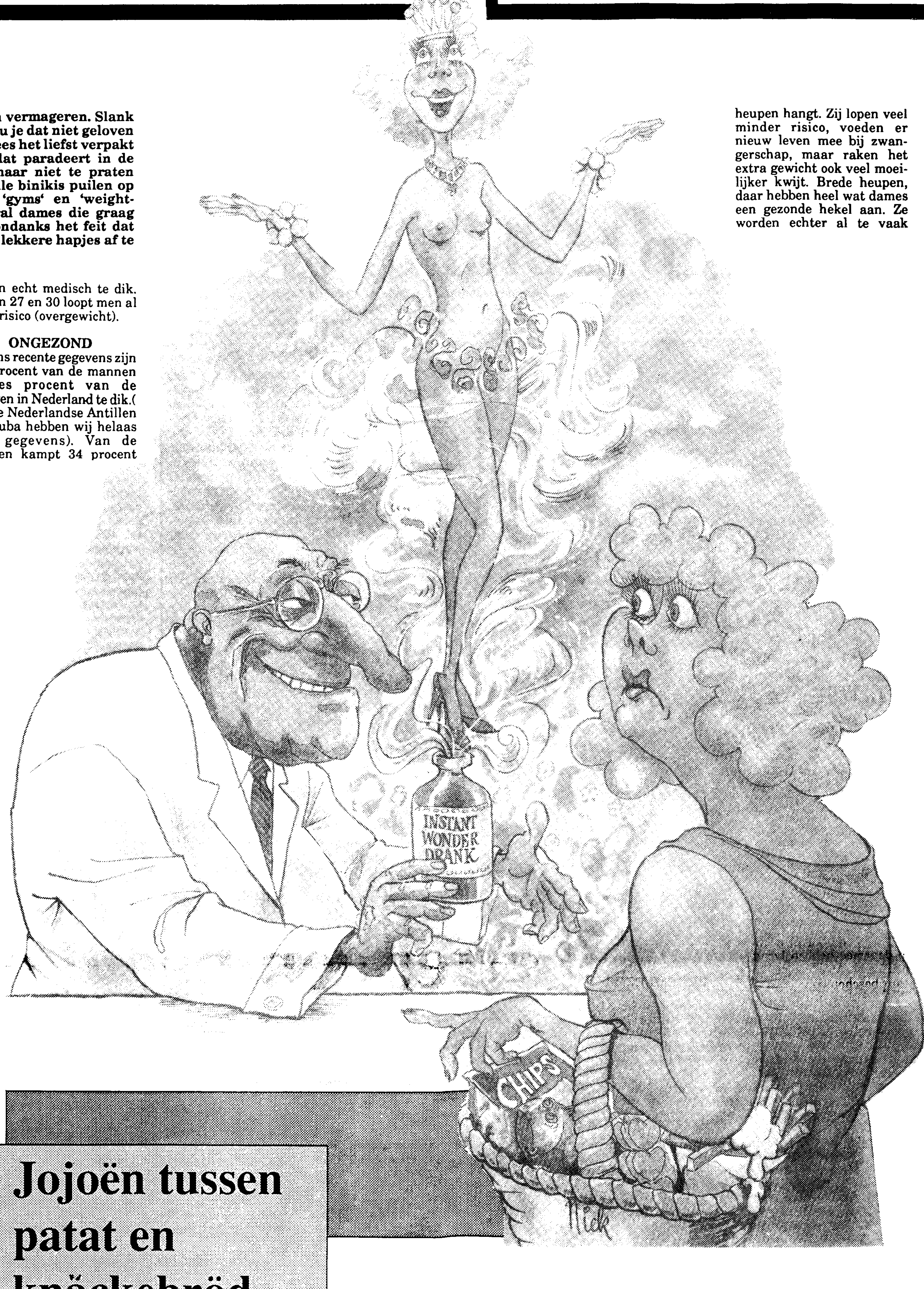
Een paar uur rijden, langs een bergpad omhoog, bezoeken we twee buurtschappen van Riofrio: El Corozal en El Rubi. In El Corozal beijvert het lokale comité, waarin [illegible] vrouwen aktief zijn, [illegible] een weg, irrigatie, [illegible] Vandaag gaat het [illegible] resultaten van een aktie [illegible] electriciteit waarvoor het comité's via bingos en feesten geld verzamelde. De economische hulp van de gemeente vlot niet erg, 'aan alleen politieke steun hebben we niets', zegt een ervaren aktieleidster doña Carmen. Een van de jongeren gaat het allemaal niet

Vervolg op pag. 10

Jojoën tussen patat en knäckebröd

Er wordt veel rommel geslikt om een paar Kilo's af te vallen...

WIJ LEVEN in het tijdperk van vermageren. Slank is in, Rubensfiguren zijn uit, al zou je dat niet geloven bij het zien van het weelderige vlees het liefst verpakt in zo strak mogelijke broeken dat paradeert in de winkelstraten van Punda, om maar niet te praten over de kwabbels die uit miniscule binikis puilen op onze stranden. En toch doen 'gyms' en 'weightwatchers' goede zaken met vooral dames die graag een paar kilo's willen afvallen, ondanks het feit dat het hun moeilijk valt van allerlei lekkere hapjes af te blijven.

Bovendien is er genoeg rommel op de markt, waarmee we- als we de reclame moeten geloven- moeiteloos mee kunnen vermageren. Pillen, poeders, thee, capsules, kruiden, koeken, druppers. Hap, slik, weg, want het is natuurlijk veel gemakkelijker een pilletje te slikken dan je op feestjes en barbecues in te houden. 'Erkende diëten', 'een weekje gemakkelijk afvallen', 'blijvend resultaat', 'niet goed geld terug' (mag je hopen). Zeewier, lecithine, vezels, vetsplitsende enzymen (wat een onzin), alles wordt geslikt voor een beter figuur. Preparaten die het liefst uit verre landen worden geimporteerd en onder klinkende namen op de markt gebracht. Van dr.Muhabi uit Guatemala b.v. die een en ander nog in Afrika heeft uitgeprobeerd. Exotische culturen ook. Natuurgenezers op handen gedragen door indianen in de wouden van Noord Amerika, die zich als 'maizenameisjes' presenteren. Nou, als dat nog niet helpt...

TROTS

Als je de foto's niet gelooft die laten zien hoe een dame er uitziet die in amper vijf maanden maar liefst zevenendertig kilo is afgevallen, schrijf dan maar gerust naar mevr.O.de W. uit Dokkum, die breedlachend in de damesbladen prijkt, met de belangwekkende mededeling : 'Ik ben een nieuw mens en ga weer met vetrouwen door het leven' Dat is natuurlijk fijn voor de slanke den uit Dokkum, die bij nauwkeurige bestudering van de foto sprekend blijkt te lijken op mrs.Blanchard uit Liverpool die wij eerder in een Brits damesblad hebben gezien en opvallend veel op ms.Hirschfelder uit Bochum die in Stern staat te pronken. Allemaal voor dezelfde fabriek... Toch blijft niet iedereen anoniem. Hans Boskamp, bekend acteur in Nederland, bloosde de lezers onlangs tegemoet in een paginavullende advertentie, met de mededeling dat hij ondanks zijn nog behoorlijk bolle toet toch nog 12 kilo was afgevallen. Boven zijn handtekening de discrete opmerking dat hij niet happig is op reclame , maar voor deze gelegenheid graag een uitzondering wil maken. Het is een produkt dat hem meer dan goed heeft geholpen.Hij viel er moeiteloos mee af.

TRAUMATISCH

Een professor uit Leiden heeft hem er persoonlijk van overtuigd dat het een goed middel is, bevestigt hij in een interview. Dat had hij nodig na jarenlang aanmodderen: kilootje erbij, kilootje eraf, een poosje geen alcohol.Traumatisch.

Er werd hem een aanbod gedaan. Een commericiële affaire geeft hij toe, maar niet om rijk van te worden. Geluksvogel.Niet iedereen krijgt moeiteloos het laatste knoopje dicht en nog geld toe. Weight Watchers, ook op Curaca[illegible] actief, beweert dat er in N[illegible]rland niet minder dan [illegible] mensen best wat zo[illegible]n kunnen afvallen, maar dat lang niet iedereen dat wil. Twee miljoen Hollandse vrouwen doen, zij het niet altijd even constant en fanatiek, aan de lijn. Van hen rekent Weight Watchers een miljoen tot de doelgroep: vijf kilo of meer te zwaar. Bij het voorlichtingsbureau voor de voeding in Den Haag komt men met andere cijfers. Diëtiste Madeleine Lim: 'wat is te dik en wanneer doe je er wat aan. Is een weekje een kuurtje uit de Libelle ook lijnen ?', Het bureau in Den Haag hanteert de zogeheten Quetelet index. Een eenvoudig rekensommetje: gewicht gedeeld door de lengte in het kwadraat. Is de uitkomst dertig of meer dan is men echt medisch te dik. Tussen 27 en 30 loopt men al meer risico (overgewicht).

ONGEZOND

Volgens recente gegevens zijn vier procent van de mannen en zes procent van de vrouwen in Nederland te dik.(van de Nederlandse Antillen en Aruba hebben wij helaas geen gegevens). Van de mannen kampt 34 procent met overgewicht, bij de vrouwen is dat 24 procent.Jongeren beneden de twintig zijn niet snel te dik, al eten scholieren zeker niet altijd gezond en gaan de limonades en pandushis er op school best in. Het gevecht tegen het gewicht wordt met de jaren grimmiger. Boven de twintig doen men al minder aan sport, gaat men meer eten en vaak ook meer drinken. Een onderzoek heeft aangetoond dat 760 duizend Nederlanders op medisch advies dieet houdt. Dertien procent daarvan doet het uitsluitend om te vermageren, de overigen kampen met andere medische problemen zoals b.v. suikerziekte, hart- en vaatziekten, hoge bloeddruk, darmklachten enz. Als het niet om levensverlengende vermagering gaat, lijnen de mensen om er appetijtelijker uit te zien. Rubens kon nog de schoonheid van het mollige schilderen; sindsdien is het maatje 36 tot het eind der dagen.

Dat overwicht loslaten ook gezond kan zijn is een motivatie die pas met de fitnessrage is gekomen. De Nederlandse cabaretier Wim Kan noemde al lang geleden de problemen van de welvaart: hoe raak ik mijn auto en mijn buikje kwijt. Het kost allebei veel geld, dat is zeker. Schattingen zeggen dat er zeker honderd middeltjes om slank te worden op de Nederlandse markt verkrijgbaar zijn en daarbij wordt geen rekening gehouden met de pillen en drankjes die in België em Duitsland worden gehaald omdat zij in Nederland niet verkocht mogen worden. Amfetamine b.v., die je in staat te blijven werken, dag en nacht, geen tijd om te eten. Maar wel verslavend en levensgevaarlijk.

GEEN KUNST

Toch trappen er nog genoeg mensen in en bij de Weight Watchers weten ze waarom. Tachtig procent van de cursisten heeft alles al een keer geprobeerd. De belofte aan jezelf, leke week weer : maandag ga ik afvallen. Een kwetsbare markt, in advertenties gelokt door mooie kreten als snel, lekker, eenvoudig, goedkoop en veilig. Zou dit het zijn, proberen maar.... Het wondermiddel bestaat echter niet. Vermageren dient twee doelen, je bent structureel te dik en daaraan moet wat gedaan worden of je krijgt die spijkerbroek, dat jurkje of dat badpak net even niet dicht.

Voor die twee kilo is alles goed wat je een of twee weken doet om af te vallen. Of je nou naar de sauna gaat, een paar dagen minder eet, geen suiker in je koffie doet of slankformules slikt, je verliest vocht en je doel wordt bereikt. Geen kunst, dat kan iedereen. Het is echter niet genoeg als je wezenlijk iets aan je figuur wilt doen. Na twee weken is het vochtverlies minimaal. Dan moet het vet worden aangepakt en dat is een veel langduriger proces. Dan kom je er niet met vezels die zwellen in je maag waardoor je een minder hongerig gevoel krijgt. Op dat moment is het over met al die onzin-preparaten, ze helpen niet meer. Iedereen ziet ze wel eens om zich heen, mensen die wanhopig slingeren van kuur naar kuur. Een, twee weken, succes. Hoera dit is het en dan gaat het weer mis. Dan ziet men geen resultaat meer, krijgt er de pest in, gaat snoepen uit nijd en wordt weer dikker. Het wordt een tocht van mokka naar radijs en van patat naar knäckebrod. Steeds weer teleurstelling en niet echt gezond. Ons lichaam is nu eenmaal niet geprogrammeerd op de welvaart die de gelegenheid biedt ons op elke straathoek bij een snack of 'fast food' restaurant vol te gooien. Het lichaam rekent ook op mindere tijden en daarvoor worden in periodes van overvloed reserves gekweekt om in de schaarste normaal te kunnen blijven functioneren. Minder calorieën in het lichaam, en stofwisseling die automatisch op een lager niveau overschakelt en zo houden wij het uit tot het beter gaat.

Wie lijnt met een verantwoord dieet en daarbij voldoende aan lichaamsbeweging doet, verlaagt kunstmatig de energie die wordt opgenomen. Het lichaam herkent hongersnood, de stofwisseling zakt een paar graden, men kan met minder toe, het gewicht daalt en het resultaat is blijvend. Zo hebben we met een almaar dalende stofwisseling steeds minder calorieën nodig, maar het effect is steeds moeilijker te meten.

RESERVES

Te dik worden we pas als wij meer eten dan het lichaaam aan energie verbruikt. De reserves die het lichaam opslaat herkennen wij allemaal in onze omgeving. Nadelig, zo hebben wetenschappers aangetoond, is de appelvorm, het bierbuikje dat bij zoveel mannen over de broekriem bolt. Ziektes en sterfte komen bij deze lichaamsbouw veel meer voor dan bij de peervorm, het overgewicht dat vooral bij vrouwen op de heupen hangt. Zij lopen veel minder risico, voeden er nieuw leven mee bij zwangerschap, maar raken het extra gewicht ook veel moeilijker kwijt. Brede heupen, daar hebben heel wat dames een gezonde hekel aan. Ze worden echter al te vaak ongezond bestreden met middeltjes die de huishouding in het lichaam volledig overhoop halen. Vochtverlies in plaats van vetverlies door een laxerende of diuretische werking (meer naar het toilet).

Niet zelden ziet men ook een tekort aan vitamines in het lichaam. Bloedend tandvlees of zelfs scheurbuik zal je er niet meteen van krijgen, maar lamlendigheid is troef. De verkeerde kuur die slap maakt, lusteloos, moe, prikkkelbaar, verlies aan concentratie, slapeloosheid, depressiviteit. In de Verenigde Staten zijn er al slachtoffers gevallen door de overmaakt van slankmatende preparaten die onverstandig worden gebruikt. De wildgroei aan wondermiddeltjes lijkt maar moeilijk te beteugelen in het schemergebied tussen geneesmiddel en voedingspreparaat.

UITKIJKEN

Optreden op basis van de bestaande wetgeving, b.v. door de Inspectie Volksgezondheid is moeilijk.Bij geneesmiddelen moet de fabrikant bewijzen dat het werkt. Producenten van onzin-preparaten kijken echter wel uit iets te claimen op de verpakking, want dan pas zou het een geneesmiddel zijn. Trouwens het is moeilijk aan te tonen dat een slankmakend middel geen effect sorteert, want mensen vallen altijd wel iets af, dus dat is nooit te bewijzen. Naast de neppreparaten bestaan er ook de zogeheten laag-energetische preparaten, de maaltijdvervangers. In Nederland moeten deze sinds 1 januari van dit jaar aan wettelijke voorschriften voldoen, vervat in de Warenwet.

De kuren moeten alle ingrediënten bevatten, die wij ook bij normale voeding naar binnen krijgen. Wordt slechts één maaltijd vervangen, dan moet worden aangegeven welke voedingsstoffen in het overige eten moeten voorkomen. Opgave van de samenstelling van het preparaat is verplicht en de kuur mag niet langer dan zes weken duren, tenzij de arts anders voorschrijft. In Nederland controleren specialisten bij de dertien keuringsdiensten geregeld de maaltijdvervangers. Monsters worden genomen van onzin-produkten.En als ook de consumten hun klachten doorgeven, zou de markt op den duur verschoond kunnen blijven van kwalijke preparaten.

Afvallen, en dat weet eigenlijk iedereen, is in wezen heel eenvoudig. Minder vet eten, minder alcohol dringen, minder suiker in de koffie en thee. Minder betekent matigen, je gedrag veranderen en dat doen wij niet gemakkelijk. Eten is immers meer dan alleen energie opdoen. Het is een sociale gebeurtenis, een rustpunt een knus halfuurtje of uurtje. Minder eten wordt als ongezellig ervaren en het hele sociale leven is eten (kijk maar naar het aantal restaurants en snacks die als paddestoelen uit de grond rijzen). Met roken kan je stoppen en alcohol idem, maar je moet blijven eten, elke dag weer.

Bij de Weight Watchers (één miljoen cursisten over vierentwintig landen (waaronder de Antillen) in de hele wereld, weten ze wat het is om die dagelijkse eetgewoonte te veranderen. Er zijn er bij die er op die manier zelfs veertig kilo aan lichaamsgewicht hebben afgehaald. Weight Watchers Worldwide, eigendom van de ketchupgigant Heinz, staat natuurlijk op andere voeding en andere receptuur, maar het gaat ook vooral om meer discipline, motivatie, begrip en steun En zelfs dat is niet altijd voldoende. Vermageren is al zo moeilijk, op gewicht blijven nog lastiger. Daarvoor kunnen wij, onontkoombare waarheid, alleen zelf zorgen. Middeltjes om blijvend af te vallen, vergeet dat maar. We kunnen ons er rond aan slikken, maar de enige die er lichter van wordt is onze portemonnee....

ANTILLIAANSE AUTEURS:

Wie worden er beschouwd als de meest representatieve?

Cola Debrot

EEN VAN DEGENEN die zich wel het uitvoerigst en langdurigst met de beschrijving van de Antilliaanse literatuur heeft bezig gehouden, is Cola Debrot geweest. Vanaf het begin van de jaren vijftig tot ver in de zeventiger jaren heeft hij over dat onderwerp talrijke artikelen geschreven en hij is daarmee de belangrijkste en eerste geworden die de Antilliaanse letteren in een eigen ontwikkelingskader heeft geplaatst.

Vroeg hij zich in 1953 nog af of er 'überhaupt zoiets bestaat als een Antilliaanse literatuur', in 1977 besloot hij zijn laatste, uitgebreide opstel met onder andere:

'Het is intussen welhaast een wonder dat zulke betrekkelijk kleine bevolkingsgroepen zo een opvallende literatuur hebben voortgebracht. Zij heeft ongetwijfeld haar leemten, wij kunnen daar rustig voor uitkomen. Zij heeft ook haar verworvenheden, wij mogen haar licht niet onder de korenmaat zetten.

De Antillen hebben een literatuur voortgebracht die zich uitstrekt vanaf de Indiaanse totemverhalen op Aruba tot de 'Konsenshi di un pueblo', het gewetensonderzoek van het Bonairiaanse echtpaar Pacheco Domacassé en Diana Lebacs. Geen kleinigheid, neen bepaald geen kleinigheid'.

WAARDERING

Daarmee lijkt het alsof Cola Debrot's waardering voor de Antilliaanse literatuur in de loop van een kwart eeuw sterk is toegenomen. Die andere 'reus in letterland' -Pierre Lauffer - schrijft in een onuitgegeven manuscript 'Istoria di nos Literatura' over het 'nieuwe volk' dat een drietalige literatuur heeft voortgebracht: in het Papiamentu, in het Spaans en het Nederlands. Hij heeft daarbij de literatuur van de drie Benedenwindse eilanden op het oog, die hij bespreekt en waardeert vanaf haar orale voortbrengselen uit de tijd van de slavernij tot de moderne tijd toe. Uit de veelheid van beïnvloedende cultuursferen benadrukt hij vooral de Spaans-Amerikaanse; daarnaast was er ook de Europees-Nederlandse koloniale en was de Afrikaanse invloed belangrijk tijdens de periode van de slavernij; de eigen ontwikkeling tenslotte begon na de Emancipatie en het Statuut. Samen zijn ze onverbrekelijk verbonden en verweven, verantwoordelijk voor het creoliseringsproces, dat een eigen literatuur van dit nieuwe volk tot resultaat had Lauffers positieve waardering gaat vooral uit naar de literaire voortbrengselen in de nieuwe volkstaal - het Papiamentu.

Naast en na Debrot en Lauffer hebben tientallen anderen in eigen land en moederland zich beziggehouden met het kritisch beschrijven en evalueren van de 'Antilliaanse literatuur' in haar geheel, of (en dat vooral) in delen daarvan.

ARUBA

Omdat we tot 1 januari 1986 toen Aruba zijn status aparte kreeg, kunnen spreken van de Nederlandse Antillen, inclusief Aruba, en de meeste literatuur natuurlijk van vóór die datum is, spreek ik in het vervolg, gemakshalve van de Antilliaanse literatuur, waarmee ik die van de Nederlandse Antillen en Aruba bedoel.

Maar wat hoort er wél en wat niet tot deze Antilliaanse literatuur?

Pierre Lauffer sneed hiervoor dat probleem al even aan. Iedereen die zich wel eens aan een overzicht gewaagd heeft, werd steeds weer met juist dit netelige probleem geconfronteerd. Lees de woorden die Carel de Haseth er in de Encyclopedie van de Nederlandse Antillen (1985) bij het lemma 'letterkunde' aan wijdde nog maar eens op na, of Aart Broeks conclusie van zijn lange artikel in Kristof VI-3 (1983): 'Vooralsnog lijkt het niet mogelijk van andere dan geografisch-biografische criteria uit te gaan in het aangeven van welke teksten wel en welke niet kunnen worden gerekend tot de Caribische literatuur'.

Ik ben maan zo vrij hier voor 'Caribische' te lezen 'Antilliaanse'.

UITWEG

Om een uitweg uit de discussies omtrent de grenzen van literatuur in het algemeen te vinden, sluit ik me aan bij die onderzoekers die gemakshalve maar aannemen dat literatuur alles is wat door de lezers, en wel in het bijzonder door de critici en literatuurwetenschappers gewoonlijk als literatuur beschouwd wordt. Antilliaanse literatuur is dan eenvoudigweg wat in de loop der jaren door de mensen die zich daarmee hebben beziggehouden als Antilliaanse literatuur beschouwd is.

We kunnen wel allerlei barrières qua taal, geboorte- en woonplaats van de auteurs, het leespubliek, de thematiek, de verspreiding enz. opwerpen, maar waarom zouden we niet gewoon eens proberen vast te stellen wat er in de loop van de laatste veertig jaar - want zo lang wordt de Antilliaanse literatuur onderzocht - tot de belangrijke Antilliaanse auteurs en hun werken gerekend is.

SCHIFTING

Welke auteurs en teksten behoren tot de Antilliaanse literatuur?

Om dat te bepalen had ik natuurlijk uitgebreide bibliografieën kunnen raadplegen, of de kaartenbakken in de bibliotheken, die samen ook heel wat zouden opleveren. Die algemeen voor de hand liggende en wel heel brede weg ben ik niet gegaan; ik heb een smaller pad genomen om direct door middel van een zekere schifting in mijn materiaal tot een sneller eindpunt te komen. Allereerst koos ik twee encyclopedieën, een uit de Verenigde Staten en een uit eigen land: - Donald E. Herdeck: Caribbean writers, a bio-bibliographical-critical encyclopedia uit 1979;

- de Encyclopedie van de Nederlandse Antillen uit 1985.

Herdecks werk is een prestigieuze Amerikaanse bio- en bibliografische encyclopedie van de Caribische literatuur in het ruimste verband, met een speciaal hoofdstuk voor de 'Dutch Caribbean'. Hierin opgenomen worden, betekent dus internationale erkenning en bekendheid.

Daarom heb ik deze direct vergeleken met een eigen standaardwerk van vrij recente datum, de Encyclopedie van de Nederlandse Antillen, waarvan ik alleen die auteurs heb opgenomen die in de ogen van de auteur van het onderdeel 'letterkunde', Carel de Haseth, en redacteur Jules de Palm een eigen lemma 'verdienden'. Op deze wijze confronteer ik dus een blik van buiten met een van binnenuit.

OVEREENKOMST

Een vergelijking van deze twee standaardwerken levert op het eerste gezicht een verrassende overeenkomst in totaalaantal van belangrijk geachte auteurs op: 59 en 56 respectievelijk, maar er is in de keuze een groot verschil, en dat dus binnen een relatief korte periode. In beide werken samen worden er 77 auteurs geacht te behoren tot de Antilliaanse letteren, maar: Herdeck noemt er 21 die De Haseth niet opneemt, en 18 niet die De Haseth wel opneemt - de overige 38 worden door beide genoemd.

Voor deze discrepantie zijn misschien wel enkele verklaringen te geven:

- De Haseth is inderdaad enkele jaren later, wat blijkt uit het opnemen van een aantal jongere auteurs;
- De Haseth neemt ook Engelstalige auteurs (van de Bovenwindse eilanden) op, waaraan de Amerikaanse bibliografie merkwaardig genoeg geheel voorbijging;
- De Haseth neemt enkele niet-Antillianen uit de koloniale periode op, die over de Antillen publiceerden;
- Herdeck neemt een aantal auteurs op die bij De Haseth geen apart lemma kregen, maar in het algemeen overzicht 'letterkunde in de Nederlandse Antillen' bijvoorbeeld wel even genoemd worden. Toch is zoiets een indicatie dat zo'n auteur kennelijk minder belangrijk geacht wordt.

BLOEMLEZINGEN

Voorlopig levert deze eerste verkenning nog niet veel karakteristieks op, maar dat was ook niet te verwachten. Daarom leggen we er nu een zevental bloemlezingen naast, die samen nagenoeg alle talen en eilanden bestrijken of in hun algemene opzet al van een totaalvisie wilden uitgaan.

Van 'De Literatuurkrant' waarvoor leraar Nederlands Gerard van der Hilst een inleiding en bloemlezing samenstelde onder de titel 'Literatuur op de Antillen' neem ik alleen die auteurs op van wie werk in de vorm van een gedicht of verhaalfragment is opgenomen. Omdat deze uitgave voor het (Nederlands) onderwijs bestemd was, werden de Papiamentstalige auteurs in het Nederlands vertaald: in totaal nam Van der Hilst 15 auteurs op, van wie 2/3 deel Nederlandstalig.

Eveneens voor het Nederlandse (en Surinaamse en Antilliaanse) onderwijs, was de beknopte Sticusa-uitgave 'Kennismaking met de Antilliaanse poëzie' van 1973. Er werden twaalf dichters in opgenomen, al moet ik er bij zeggen dat drie auteurs: Frank Martinus Arion, Henry Habibe en Fédérico Oduber, medewerking weigerden, terwijl ze anders wel opgenomen zouden zijn. Het ligt voor de hand dat er bij zo'n beknopte keuze veel verschillen zullen zijn, maar toch worden er al zes auteurs beide keren opgenomen.

Het Schrijversprentenboek van de Nederlandse Antillen wil een algemene indruk geven, dat is ook zo met het uitvoerige 'Met eigen stem'.

Pierre Lauffer's 'Di Nos' daarentegen beperkt zich tot de Papiamentstalige auteurs; 'Winds above the hills' tot auteurs van de drie Bovenwindse eilanden Sint-Maarten, Sint-Eustatius en Saba, en 'Cosecha Arubiano' tot een (ei)land Aruba. Deze laatste bloemlezingen zijn dus niet algemeen te noemen, omdat ze slechts een deelgebied van de Antilliaanse letterkunde bestrijken. Daarmee hebben de auteurs van deze eilanden dus wel een extra 'kansje' om opgenomen te worden.

In Wycliffe Smith' bloemlezing van de Bovenwindse poëzie komen twintig dichters voor, van wie er niet minder dan vijftien, oftewel 75%!, ontbreken in al die bloemlezingen die desondanks pretenderen de héle Antilliaanse literatuur te vertegenwoordigen. Zoiets maakt het eilandelijke karakter, de beperkte bekendheid en de geringe reikwijdte naar buiten toe van veel auteurs wel heel duidelijk: men telt alleen mee in de beperkte ruimte van het eigen eiland. Dit beeld wordt versterkt door de Arubaanse anthologie waarin opnieuw een groot aantal nog niet eerder voorgekomen namen compareren: 24 van de 36 auteurs, dat is 66%. Van Bonaire heb ik geen afzonderlijke bloemlezing kunnen raadplegen; die is er nog niet, helaas. Maar het zal daar niet anders zijn, getuige de 15 dichters die in 1980 bij het Fest-Antil als voor het eiland belangrijk werden opgevoerd, terwijl er slechts mondjesmaat namen voorkomen in de algemene, landelijke overzichten.

We zien hier dus twee keuzes met ruime eilandelijke en veel kleiner landelijke canoniserende normen. De Antilliaanse literatuur lijkt als zodanig niet zozeer een eenheid als wel een optelsom van eilandelijke literaturen, waarbij slechts een deel van de auteurs ook buiten het eigen eiland bekend en erkend wordt.

REKENSOM

Als we nu de rekensom gaan opmaken wie er nu allemaal één of meer keren genoemd worden, zien we dat met dit zevental min of meer representatieve bloemlezingen - Bonaire ontbreekt immers als aparte entiteit - ons materiaal aanzienlijk is uitgebreid: we zijn van 77 auteurs op 137 gekomen maar dat betekent niet dat deze bijnaverdubbeling ook werkelijk algemeen belangrijk geacht wordt, want van meer dan de helft, of 74 auteurs worden in de zeven bloemlezingen en de twee encyclopedieën samen maar één keer werk opgenomen, van 16 auteurs twee keer, en van 15 auteurs drie keer.

Als we bedenken dat Di Nos alleen op Papiamento betrekking had en enkele andere slechts een beperkte opzet en omvang kenden, en de twee laatste alleen betrekking hadden op één deel van de Antillen, dan lijkt het me juist om een grens te trekken, zodanig dat alles wat vier keer of vaker geciteerd wordt al aardig vanuit de periferie naar het centrum geacht wordt op te rukken. Als we die enigszins arbitraire grens - dat geef ik toe - voorlopig handhaven, komen we tot een gereduceerd aantal auteurs van 32 - wat verbluffend klein is! De Antilliaanse literatuur is voorzover het meer dan eilandelijke erkenning betreft een kwestie van enkele tientallen auteurs. En eigenlijk zijn er maar elf van wie iedereen vindt dat je daar eigenlijk niet omheen kan - die algemeen erkend worden.

Als we dit 'auteurscorpus' van 32 uitsplitsen naar de taal waarin ze uitsluitend of overwegend publiceren, zien we het volgende:

In de kolom 'uitsluitend' staan het aantal auteurs die

Uitsplitsing per eiland laat maar een auteur van de Bovenwinden zien, drie nagenoeg of alleen in één taal publiceerden; 'mede' betekent dat een auteur bijvoorbeeld zowel in het Nederlands als in het Papiamento schreef.

Hier valt op dat alleen bij Papiamentstalige auteurs de kolom 7x vertegenwoordigd is. Als we letten op de verdeling over Nederlands en Papiaments dan zien we dat de weegschaal doorslaat naar het Papiamento. Enkele al wat oudere auteurs worden vrij algemeen erkend als belangrijk voor het Spaans. Het meest opvallend is dat slechts één Engelstalige auteur met vier vermeldingen enigszins algemeen doordringt. Dat de aandacht voor de iteratuur van de Bovenwinden gering is, blijkt zo getalsmatig wel heel duidelijk.

Vervolg op pag. 10

Een autobiografische fantasie van Mülisch

Met een beeld op stap

HET GEBEURT niet vaak dat beelden van hun sokkel komen met goede bedoelingen. Of zij doen dat om wraak te nemen in beroemde operas, of om bioscoopbezoekers te laten gillen in 'thrillers'. In 'Het beeld en de klok' van Harry Mulisch, is dat anders. Hij krijgt gezelschap van zijn beroemde bronzen stadgenoot Laurens Janszoon Coster, wanneer hij reminiscerend door het Haarlemse centrum dwaalt en op de Grote Markt terechtkomt. Laurens Janszoon Coster wordt -in Nederland althans- toegeschreven de uitvinder van de boekdrukkunst te zijn. Vandaar dat hij met in de ene hand een zwaar boekwerk en in de andere de letter A, veroordeeld werd om in brons gegoten eeuwenlang het voornaamste plein van zijn geboortestad Haarlem te verfraaien en gelijktijdig tot openbaar toilet te dienen van honderden duiven en ander gevogelte.

WANDELING

Totdat de kritische auteur Mulisch langskomt, die het niet zo nauw neemt met het conventionele en het bronzen beeld uitnodigt om met hem al keuvelend te gaan stappen door Haarlem waar, volgens hen die het kunnen weten, beter Nederlands wordt gesproken dan waar ook (zelfs beter dan in Suriname...) Waar zulke gesprekken zoal over gaan? Het beeld komt in zijn fantasie niet verder dan het geven van een relaas van zijn eigen ontstaan. Hoe hij ergens buiten Haarlem in gips werd gevormd om daarna het trauma te ondergaan van het volgieten met kokend brons en vervolgens, begeleid door kunstenaars en edellieden, met de trekschuit triomfantelijk naar feestend Haarlem te worden gebracht. Ja, het moet een grote dag zijn geweest waarop Haarlem zijn eigen zoon, die toevallig een houten letter in het zand liet vallen en tot zijn verbazing zag dat daardoor een afdruk ontstond, mocht binnenhalen als een wereldvernieuwer.

Het beeld van Coster blijft er nuchter onder en vindt het alleen maar vervelend dat zijn spieren zo verstijven van dat eeuwenlang staan, zodat zelfs een wandeling met een beroemde literator, minder plezierig kan zijn. Mulisch biecht zijn bronzen voorvader op dat hij bezeten is van klokken en van tijd. Hij blijkt een verzamelaar te zijn van allerlei soorten uurwerken en gefascineerd door tijdsverschillen en van het feit dat het in een bepaald werelddeel herfst kan worden op hetzelfde moment dat aan de andere kant van de aarde de lente aanbreekt. Het ís ook een wonderlijke zaak.... Het moet dan ook een enorme belevenis zijn geweest voor de door tijd gegrepen schrijver om voor het eerst over de evenaar en de tijdgrens te gaan, tijdens een reis naar het verre Australië. Onderweg daarheen brengt hij de lange uren voornamelijk door met het staren naar een video-schermpje, waarop een nauwelijks bewegend streepje aangeeft hoever de reis gevorderd is, terwijl het buiten afwisselend licht en donker wordt.

DILEMMA

Bij de aanvang van de grote tocht, vormt het dilemma of de klok al dan niet vooruitgezet moet worden, een levensgroot probleem. Mulisch doet het tenslotte... En de schrijver probeert het beeld en zijn lezers het tijdsbegrip bij te brengen : 'Een klok is een instrument, dat de plaats van de zon aan het firmament aangeeft'. Al geeft hij toe dat een zonnewijzer wat dat betreft veel nauwkeuriger te werk gaat, wat meteen verklaart waarom hij zo'n gruwelijke hekel heeft aan digitale klokken en horloges. Bij aankomst in Australië voert hij meteen een experiment uit: zijn vulpen rechtop zetten op het witte plastic blad van een tuintafel bij wijze van zonnewijzer. En inderdaad even later blijkt dat de schaduw een stukje naar rechts is opgeschoven ergo: de zon gaat naar links in deze omgekeerde wereld... Op de lange terugreis wipt de auteur, nog altijd in het gezelschap van het beeld, binnen bij zijn moeder in Californië en zij weet hem met de wijsheid van een tachtigjarige enigszins terug te brengen tot de werkelijkheid.

ONZIN

Als hij vertelt over de geestdrift die hij onderging bij het passeren van de datumgrens, constateert zij nuchter: 'Allemaal onzin, dat zijn allemaal afspraken. Wat zou een astronaut dan wel niet te vertellen hebben...?'. 'Het beeld en de klok' is een aardig, tijdloos stukje proza, door Mulisch opgedragen aan zijn inmiddels overleden 'aartsvriend' het schaakfenomeen Jan Hein Donner, die gelukkig zijn voor schakers zo kostbare tijd, niet behoeft door te brengen op een sokkel....

'Het beeld en de klok' van Harry Mulisch, verscheen in februari 1989 bij uitgeverij 'De Bezige Bij', ISBN 9023461118 CP.

RONNIE HENRIQUEZ

Van Rijgersma's werk na 100 jaar gepubliceerd

Unieke manuscripten over onze schelpen en planten

WILLEMSTAD — Het zal niet zo vaak voorkomen dat iemand één week tijds, twéé door hem geschreven boeken kan presenteren. Maar dat overkwam Dr. H.E. Coomans wèl, die recentelijk het eerste exemplaar van zijn 'Antillean seashells, the 19th-century watercolours of Caribbean molluscs painted by Hendrik van Rijgersma', in Den Haag kon aanbieden aan de Antilliaanse gevolmachtigd minister E.A.V. Jesurun, nadat enkele dagen eerder 'Parels en Parelmoer' was verschenen ter gelegenheid van het tienjarig bestaan van het Zeebiologisch Museum te Scheveningen.

Vorig jaar bracht Henry Coomans ook al twee boeken: het ene werd een bestseller op Curaçao, nl. 'Flowers from St. Martin; the 19th century watercolours of Westindian plants painted by Hendrik van Rijgersma', het andere was een zuiver wetenschappelijk werk dat hij samen met K.M. de Jong schreef: 'Marine gastropods from Curaçao, Aruba and Bonaire'.

Weer een jaar eerder viel Coomans' prachtige collectie edelstenen op de eilanden te bewonderen en verscheen er een UNA-cahier over Archeologie van de Ned. Antillen en Aruba, geschreven door het echtpaar Coomans- Eustatia.Een gesprek met een veelzijdige en produktieve wetenschapper over zijn nieuwste boek en daarom ook over dokter Hendrik van Rijgersma (1835-1877) die van 1863 tot aan zijn dood in 1877 gouvernementsarts op Sint Maarten was. Met deze studies van de Sintmaartense arts keert Coomans tot een oude liefde terug, want Van Rijgersma was ook al onderwerp van zijn dissertatie in 1974 geweest.

„Nee, ik heb Van Rijgersma niet ontdekt, dat kun je niet zeggen. De 'ontdekker' is professor L.B. Holthuis in Leiden geweest, die de naam Van Rijgersma steeds weer tegenkwam in Amerikaanse biologische literatuur. Hij vond het opvallend dat in Amerikaanse tijdschriften werd verwezen naar een kennelijk Friese naam, in verband met natuurbeschrijvingen van een Caribisch eiland. Ook in de archieven in Leiden kwam de naam Van Rijgersma voor; hij bleek een correspondent die Caribische insecten opstuurde en ruilde voor schelpen uit Nederland en Indonesië. Van Rijgersma was een 19e eeuwse schelpenverzamelende arts. Een langdurige speurtocht naar zijn leven volgde.'

Het bleek dat Van Rijgersma ook veel materiaal en gegevens omtrent vogels, reptielen, kreeften, vissen en schelpen verzamelden voor de Academy of Natural Sciences in Philadelphia, van welke geleerde academie hij per 3 februari 1871 officieel 'correspondent' werd.

CORRESPONDENTIE

In Philadelphia bestudeerde men fossielen, die tevoorschijn kwamen uit de fosfaatwinning op Anguilla. Daar waren heel grote fossielen bij, wat de onderzoekers voor een raadsel stelde, omdat op kleine eilanden geen grote dieren kunnen voorkomen. Als er dus wèl grote dierfossielen gevonden worden, betekent dat, dat het eiland oorspronkelijk veel groter geweest moet zijn. Dat bracht de hypothese van een 'Groot Sint Maarten' voort, dat in de ijstijd-periode één groot gebied omvatte, waar het huidige Anguilla, Sint Maarten en St. Barth's deel van uitmaakten.

Van Rijgersma trok geregeld naar Anguilla en verzamelde daar deze fossielen die hij opstuurde. Zo vond men nieuwe, nooit beschreven diersoorten, als knaagdieren die wel een meter groot geweest moeten zijn. Toen de naam van Van Rijgersma bekend werd in de zoölogische wereld, vroegen steeds meer onderzoekers en wetenschappelijke verenigingen om materiaal. Van Rijgersma kreeg voor zijn zendingen wat geld om de onkosten van het reizen en het huren van mensen die de fossielen uithakten, het transport enzovoorts te dekken, of hij ruilde zijn zendingen tegen schelpen. **Hoe bekend hij werd, bleek wel uit het vernoemen naar een nieuwe vis, als 'Ocyurus rijgersmaei' en een slang 'Alsophis rijgersmaei' door de beroemde zoöloog Edward D. Cope. Dit alles had eveneens tot gevolg dat Sint Maarten en omliggende eilanden in de 19de eeuw biologisch al heel goed bekend waren.**

Van Rijgersma zelf verzamelde vòoral schelpen, die hij eigenhandig zocht òf ruilde met zijn correspondenten. In mijn boek kom ik tot elf landen waar personen in contact stonden met de geleerde arts, van eilanden in het Caribisch gebied tot Canada, de Verenigde Staten, Nederland, België, Engeland en Denemarken toe.

TEKENAAR

Van Rijgersma was niet alleen een verdienstelijk verzamelaar en geleerde, hij was ook een goed tekenaar en aquarellist en dat laatste vooral is zeldzaam. Als arts was hij natuurlijk beroepshalve terdege op de hoogte van medicinale planten; bovendien was zijn vader apotheker, zodat hij ook van hem heel wat plantenkennis kan hebben opgedaan.

Van Rijgersma's grote biologische interesse deed hem vragen naar een betrekking in de tropen, om daar de natuur te kunnen bestuderen. Het werd Sint Maarten, waar hij na de emancipatie van 1 juli 1863 aangesteld werd als gouvernementsarts. In 1868 heeft Van Rijgersma een zestigtal aquarellen gemaakt van allerlei planten en bloemen van zijn eiland van verblijf. Dat manuscript hebben mijn vrouw Maritza Eustatia en ik vorig jaar uitgegeven onder de titel 'Flowers from St. Martin'.

SPEURTOCHT

In 1959 schreef Holthuis voor het eerst over 'H.E. Rijgersma, a little known naturalist of St, Martin'. Net toen dat artikel verscheen, maakte ik mijn eerste trip naar Sint Maarten. Ik was in 1957 vanuit Nederland uitgezonden om bij het Caribisch Marien Biologisch Instituut (Carmabi) te gaan werken; bovendien werd ik bibliothecaris van de 'Wetenschappelijke Bibliotheek' op Curaçao. Als bioloog én als bibliothecaris reisde ik de eilanden af.

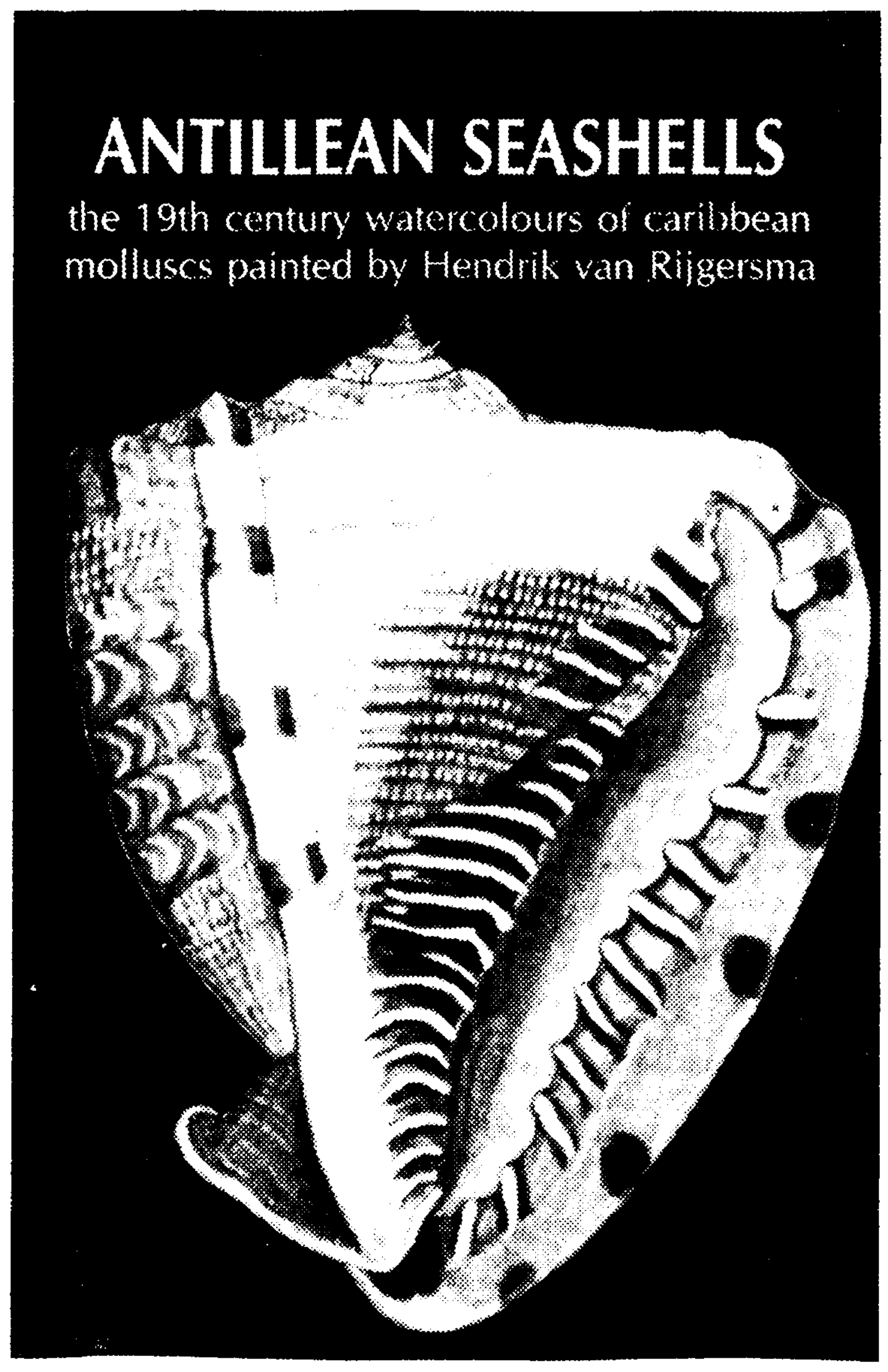
Toen ik van 1960 tot 1964 in New York werkte, kwam ik de naam Van Rijgersma opnieuw tegen in wetenschappelijke literatuur, en zo raakte ook ik geïnteresseerd. Ik probeerde aan biografische gegevens te komen, over zijn geboorteplaats, over zijn leven. Een lange zoektocht volgde. Als arts had hij natuurlijk gestudeerd, maar hij bleek in geen enkele Nederlandse universiteit te zijn ingeschreven, ook niet bij een van de studentencorporaties. Had hj dan misschien in het buitenland gestudeerd? Holthuis kwam er achter dat Van Rijgersma's graf nog op Sint Maarten was, in de Cul-de-Sac-Graveyard. Op deze manier vonden we zijn geboorte- en sterfdatum. Uit het overlijdensregister bleek dat hij getrouwd was en zeven kinderen had. Hij kwam uit een adellijk Fries geslacht met een eigen wapen. Zo gingen er steeds nieuwe deurtjes open.

PLATTELANDS ARTS

We ontdekten dat je in die tijd ook arts kon worden via een Provinciale Medische School, als zogenaamd 'arts te plattelande', of je kon gewoon bij een arts in de praktijk meelopen en daarna examen doen voor de Provinciale Commissie. Van Rijgersma had deze weg gevolgd en werd in 1858/1859 'Heelmeester en Vroedmeester van het plattéländ'. Hij werkte in Jisp en op het eiland Marken, voor hij naar Sint Maarten vertrok. Daar woonde hij aanvankelijk in de Backstreet, een jaar voor zijn dood kocht hij het landgoed Little Bay.

Holthuis zocht in de arch-

Vervolg op pag. 7

Nabestaanden wachten op regeling van claims

Nog tal van vraagtekens bij ramp met SLM-DC-8

ER GAAT GEEN maand voorbij of er wordt ergens in de wereld weer melding gemaakt van een vliegtuigongeval. Vaak wordt de toedracht van het ongeluk verweten aan metaal-moeheid, een menselijke fout van de piloot of een combinatie van menselijke en technische factoren.

De meeste ongevallen in de luchtvaart, namelijk zo'n 41% daarvan, treden in de landingsfase op en zijn hoofdzakelijk te wijten aan een verkeerde handeling van de gezagvoerder. Als oorzaken van vliegtuigongevallen kunnen de zogenaamde navigatiefouten worden genoemd. Door een navigatie-fout, kan de werkelijke positie van het vliegtuig van de veronderstelde positie afwijken.

Deze afwijking van de koers kan het gevolg zijn geweest van storingen in vliegtuig-apparatuur, een verkeerde aflezing van instrumenten of andere door de cock-pit bemanning gemaakte fouten. Het kan ook zijn dat een vliegtuigongeval niet los te koppelen valt van de rol van de verkeersleiding. In dat geval betreft het verkeersleidingsfouten of storingen in de communicatie met de piloot of van de grondapparatuur.

Zoals inmiddels vast is komen te staan is de oorzaak van de vliegramp met de DC-8 van de S.L.M., een gevolg geweest van een gebrekkig functioneren van het Instrument Landings Systeem (I.L.S.) en door de gezagvoerder gemaakte vliegfouten. De genoemde oorzaken geven voldoende aanleiding om de S.L.M. en eventueel ook de Surinaamse regering aansprakelijk te stellen voor het gebeurde.

Afhankelijk van het onderzoek naar de verschillendevliegtuig-onderdelen, kunnen eveneens de onderhoudsmaatschappij en de vliegtuigfabrikant verantwoordelijk worden gesteld. Een proces tegen deze contractuele partijen zal echter niet gemakkelijk verlopen, daar men hun aansprakelijkheid zal proberen af te wentelen op de luchtvaart-maatschappij.

In dit artikel wordt enige aandacht besteed, zij het summier, aan de juridische- en technische achtergrond van de vliegramp en de rechten van de nabestaanden die voortvloeien uit de diverse internationale verdragen op het gebied van de luchtvaart.

VEILIGHEID

Om de veiligheid in het luchtvervoer te garanderen, dienen zowel de luchtvaartmaatschappijen als de luchthavens die worden aangedaan aan een aantal eisen en richtlijnen van de I.C.A.O. te voldoen. Zo dienen de luchthaven-autoriteiten er zorg voor te dragen dat de visuele markeringen op de grond, de landingshulpmiddelen en de verlichting van de start- landings- en taxibanen in een goede staat verkeren.

Teneinde het vliegverkeer op een verantwoordelijke wijze te begeleiden, dient de luchtverkeersleiding over de nodige technische apparatuur te beschikken. De luchtvaartautoriteiten dienen van hun kant, zich baserend op de luchtvaart-wetgeving, er op toe te zien dat de luchtvaartmaatschappijen de nationale wetgeving naleven. Het is dan ook een algemeen aanvaard principe, dat de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de veiligheid in de burgerluchtvaart bij de vliegtuigfabrikant, de onderhoudsmaatschappij, de luchtvaartmaatschappij en de overheid ligt.

De eigenaar van een luchtvaartmaatschappij die regelmatige lijndiensten onderhoudt, heeft de verplichting om de hem ter beschikking staande luchtvaartuigen periodiek aan een onderhoud te onderwerpen. Het doel van het voorgeschreven vliegtuigonderhoud is om de lucht- en vluchtwaardigheid van het vliegtuig in stand te houden. Als meetpunt voor het voortgezette gebruik van het luchtvaartuig, geldt de jaarlijkse verlenging van het bewijs van luchtwaardigheid ten behoeve van vliegtuigen. In het algemeen kan men een tweetal onderhoudsbeurten van elkaar onderscheiden, namelijk een kleine- en een grote-onderhoudsbeurt.

VERANTWOORDELIJKHEID

De verantwoordelijkheid van de Staat ten aanzien van de bewaking van de veiligheid van het luchtverkeer in haar luchtruim en of diens grondgebied, wordt deels overgedragen aan de luchtverkeersleiding (Air Traffic Control) en de luchtvaartautoriteiten via de Surinaamse Luchtvaart Dienst (S.L.D.). Ook al zijn er tegenstrijdige belangen in het spel, de overheid blijft uiteindelijk verantwoordelijk voor al datgene wat zich op haar territoir afspeelt.

Overigens de verdragssluitende bevoegdheid is een voorrecht voorbehouden aan de Staat, terwijl een luchtvaartmaatschappij slechts contracten en afspraken op maatschappij-nivo kan aangaan. Zo dient de S.L.M., althans de wettelijke eigenaar of exploitant van de luchtvaartmaatschappij, er op toe te zien dat bij de aanschaf van een ander vliegtuigtype of het inhuren van piloten uit het buitenland de vliegtuigbemanning wordt omgeschoold. Deze omscholing is voornamelijk bedoeld om de piloot, alvorens ingezet te worden op een traject, vertrouwd te maken met de route-omstandigheden (mist, orkaan etc.) en zijn bedrevenheid in de vliegtechniek alsmede zijn bekwaamheid in het uitvoeren van noodprocedures te toetsen. Tenslotte zijn de halfjaarlijkse medische keuring en de voorgeschreven werk- en rusttijden voor piloten, als een 'vangrail' bedoeld om de veiligheid in de luchtvaart niet in gevaar te brengen.

WETGEVING

Deze voorschriften en nog vele andere, moeten als het goed is, vervat zijn in de nationale luchtvaart-wetgeving, die door een ieder nauwgezet dient te worden opgevolgd. Gebeurt dit niet, dan kan men aannemen dat de luchtvaartautoriteiten tekort zijn geschoten in hun toezichthoudende taak voor wat betreft de luchtvaartactiviteiten op het Surinaamse grondgebied.

Op basis van dit plichtsverzuim kan men terecht de overheid aansprakelijk stellen voor het slecht functioneren van de onder diens verantwoordelijkheid resorterende organen op het gebied van de luchtvaart. Vandaar ook dat het vliegtuigongeluk met de DC-8 van de S.L.M. het gevaar met zich meebrengt, dat andere luchtvaartmaatschappijen (na verloop van het vigerende contract) niet geïnteresseerd zullen zijn om hun lijndiensten of chartervluchten op Zanderij te continueren.

Ook de internationale burgerluchtvaart organisatie (I.C.A.O.) kan maatregelen nemen om het Surinaamse luchtruim onveilig te verklaren. **In de nabije toekomst zullen andere potentiële luchtvaartmaatschappijen er wel degelijk rekening mee houden of Suriname al dan niet bepaalde verdragen heeft geratificeerd. Zolang deze garanties uitblijven, zal er weinig belangstelling bestaan om de luchtvaartroutes tussen Suriname en andere Staten in hun vluchtschema op te nemen.**

Julio R. Nicolas

Wordt vervolgd

Uitspraken roepen verontwaardiging op

Poolse primaat wil nieuw overleg over zusterklooster van Auschwitz

ROME/WARSCHAU - De Poolse kardinaal Jozef Glemp wil nieuwe onderhandelingen over het omstreden Karmelietessenklooster bij het vroegere concentratiekamp in Auschwitz, waar gedurende de Tweede Wereldoorlog tienduizenden joden zijn vermoord in de beruchte gaskamers. De vier kardinalen die twee jaar geleden met het Joodse Wereldcongres overeenstemming bereikten over verplaatsing van het klooster, waren daartoe volgens hem niet bevoegd.

De Poolse primaat zegt dit in een interview dat in een aantal Italiaanse kranten is verschenen. Glemp wil dat de nieuwe onderhandelingen worden gevoerd door "bevoegde mensen en niet door kardinalen die de zaak niet begrijpen". Aartsbisschop Macharski van Krakow, een van de vier kardinalen, heeft volgens Glemp "de situatie niet begrepen. Hij vertegenwoordigt alleen de kerk van Krakow, terwijl het probleem veel verder reikt".

WIE DAN WEL

De andere vertegenwoordigers van de RK kerk waren de Franse kardinalen Jean-Marie Lustiger en Albert Decourtray en de Belgische kardinaal Godfried Danneels. Zij hebben laten weten dat het Akkoord van Geneve, waarin staat dat het klooster voor 22 februari 1989 moest worden verplaatst, moet worden nageleefd. "Als vier kardinalen, onder wie de aartsbisschop van Krakow, niet bevoegd zijn om de RK kerk te vertegenwoordigen, wie is dat dan wel", zo vragen de drie zich af.

De kwestie rond het klooster op het terrein van het voormalige concentratiekamp kan volgens Glemp alleen met geduld worden opgelost. "In menige joodse kring is men door de nervositeit gegrepen. Misschien zullen mijn inzichten niet bevallen, maar deze kringen hebben veel invloed in de massamedia", aldus Glemp, die bij een eerdere gelegenheid woorden van gelijke strekking sprak.

STEMMING

Hij haalde toen, tijdens een manifestatie in Czestochowa, fel uit naar Amerikaanse joodse demonstranten bij het klooster. De primaat voegde daar nu aan toe: "We zijn hier in Polen. We zijn hier thuis, en geen enkele buitenlander kan zich veroorloven ons te komen te zeggen dat er iets verplaatst moet worden". De primaat onderstreepte nog eens "dat er in Polen een stemming is ontstaan, die een snelle verplaatsing van het klooster onmogelijk maakt".

Het zwijgen van het Vaticaan is begrijpelijk als we bedenken dat deze paus uit Polen komt, aldus bisschop Lehmann van Mainz, die onlangs met de paus sprak. "Paus Johannes Paulus II kan het zich niet veroorloven dat hij verwikkeld raakt in een strijd tussen Polen en joden" zo zei mgr Lehmann, voorzitter van de Westduitse bisschoppenconferentie, in een vraaggesprek met het persbureau KNA te Bonn.

ONTHUTST

De Westduitse coordinatiecommissie voor joods-christelijke gespreksgroepen heeft "onthutst" gereageerd op de preek van kardinaal Glemp, waarin deze de joodse demonstranten impliciet ervan beschuldigde de Karmelietessen te hebben willen doden en waarin hij sprak over de joodse invloed in de media. Glemp heeft daarbij teruggegrepen naar "oeroude antisemitische vooroordelen waarvan we dachten dat ze overwonnen waren", aldus het Westduitse OJEC.

Sinds de verklaring 'Nostra aetate' van het tweede Vaticaans concilie heeft het erop geleken alsof de door Glemp gebruikte begrippen niet meer in het Rooms-katholieke taalgebruik voorkwamen. Worden thans de oude christelijke vooroordelen, die zoveel onheil in de geschiedenis hebben veroorzaakt, opnieuw van stal gehaald ?, zo vraagt het Westduitse OJEC zich af.

Start-bijbel in Nederlands

HAARLEM - Het Nederlands Bijbelgenootschap (NBG) heeft een speciale bijbelvertaling samengesteld voor kinderen vanaf negen jaar. Met deze 'startbijbel' komt het NBG tegemoet aan klachten van onderwijsgevenden die gewone vertalingen te moeilijk vinden voor oudere kinderen.

De startbijbel is geen kinderbijbel waarin verhalen worden naverteld. De nieuwe uitgave is gegroeid uit een experiment van het Bijbelgenootschap om samen met pedagogen, theologen en Neerlandici de bijbel uit de grondtekst te vertalen in eenvoudig Nederlands. Gewone kinderbijbels zijn er in Nederland in ongeveer honderd versies. De nieuwe vertaling bevat een keuze uit de Oud- en Nieuwtestamentische verhalen, die het best samen met de opvoeders op school of thuis gelezen kunnen worden, zo raadt het NBG aan.

Kardinaal JOSEF GLEMP van Polen, die zich heeft gemengd in de discussie over de afbraak van het zusterklooster in Auschwitz.

ARBEID IN PLAATS GESCHENKEN

Methodisten zien gevaarlijke mentaliteit ontstaan

Bisschoppen op bres armen in Argentinië

BUENOS AIRES - De Rooms-katholieke bisschoppenconferentie van Argentinië heeft bij minister Nestor Rapanelli van Economische zaken haar grote bezorgdheid over de situatie van de armen in het land tot uitdrukking gebracht. De delegatie van elf bisschoppen wees de minister en vertegenwoordigers van het bedrijfsleven erop, dat vooral de werknemers en de middengroepen het slachtoffer van de inflatie zijn.

Minister Rapanelli legde in het gesprek de hoofdlijnen van het economisch herstelplan van de nieuwe regering-Menem uit. Daarbij is volgens hem wel degelijk rekening gehouden met de mensen die aan de rand van de maatschappij zijn terecht gekomen. "Naar onze mening hoeven de mensen die de grootste problemen hebben, niet onder deze plannen te lijden" aldus Rapanelli.

WERK

De bisschoppen drongen er echter bij hem op aan dat de regering werkgelegenheid moet scheppen in plaats van "geschenken aan de armen te geven". Dat laatste slaat op de solidariteitsbonnen van dertig dollar dollar per maand, waarvoor arme gezinnen boodschappen kunnen kopen. De uitdeling van deze bonnen geschiedt voornamelijk door de regerende Peronistische partij.

Bisschop Rodolfo Bufano van San Justo, een industriestad met veel sloppenwijken, vroeg de minister met klem om in de economische plannen aandacht te besteden aan de armen, maar ook aan de middengroepen die evenzeer in hun bestaan worden bedreigd.

METHODISTEN

Ook de Methodistenkerk heeft zich met de economische situatie beziggehouden. In een document dat aan alle gemeenten in het land is toegezonden, wordt gewezen op de verantwoordelijkheid van de christenen.

Pastorale werker succes

AMERSFOORT - De intrede van de Rooms-katholieke pastorale werker in de krijgsmacht is volgens legerbisschop mgr. Ph. Bar een "uitstekend geslaagd experiment". "Ik wil er dan ook zeker mee verder gaan", aldus Bar op een studiedag van de Nederlandse leger-aalmoezeniers te Amersfoort.

"Probeer 't maar" had men in het Vaticaan gezegd toen de bisschop in 1983 de eerste pastorale werkers in het leger aanstelde. "Toestemming heb ik niet gekregen. Daar is de Heilige Stoel nooit zo scheutig mee," aldus Bar, die aan het hoofd staat van het militair ordinariaat. Het aantal pastorale werkers is sindsdien "stormachtig" gegroeid. Ongeveer de helft van de negentig RK geestelijke verzorgers in de krijgsmacht heeft geen wijding ontvangen. Het duurt nog maar even en de pastorale werkers zijn veruit in de meerderheid, aldus hoofdlegeraalmoezenier J.J. van den Tillaard, duidend op het nijpend tekort aan priesters.

Van Rijgersma's werk na 100 jaar gepubliceerd

Vervolg van pag. 6

ieven van het Pensioenfonds en ontdekte dat de maandelijkse overmakingen naar de weduwe Van Rijgersma van 1877 tot 1893 op St. Maarten plaatsvonden en dat daarna het pensioen in New York, waar ik de telefoongidsen van de hele area raadpleegde, tot ik in de gids van Brooklyn de naam Van Rijgersma tegenkwam. Ik belde en het bleek dat we inderdaad op het goede spoor zaten. Uiteindelijk vond ik een schoondochter op een groot landgoed bij Norwalk. Het bleek ook dat de bekende Sintmaartenaar J.C. Waymouth, de auteur van 'Memories of Saint Martin', een schoonzoon van onze Van Rijgersma was. Ik heb ook die familie opgezocht, en ze vertelden wat zij nog wisten. Eén van de kinderen was onderwijzeres, had in Nederland gestudeerd en lang op Aruba gewerkt. De familie bleek in het bezit van een gouden medaille die Van Rijgersma kreeg van de Zweedse koning, voor het verzorgen van de zieken op St. Barth's toen de dokter daar ziek was.

Toen de schoondochter verhuisde naar een kleiner huis op haar landgoed en veel dingen moest wegdoen, vond ze in de kelder een grote kist met papieren van Van Rijgersma, zoals tekeningen, rekeningen, correspondentie uit zijn huisartspraktijk en met zijn geleerde vrienden. Die kist heb ik gekregen en daar heb ik voor mijn proefschrift in 1974 uit geput. Het biedt een kijk op het wetenschappelijk leven van deze 19de eeuwer. Mijn dissertatie bestaat eigenlijk uit twee delen, een deel over Van Rijgersma en zijn wetenschappelijke bevindingen, en een deel met mijn eigen onderzoek dat ik nu met de 19de eeuwse voorganger kon vergelijken. Na mijn promotie is de hele collectie geplaatst in de handschrift verzameling van de Universiteit van Amsterdam.

Van Rijgersma vervaardigde twee manuscripten, een over planten en een over schelpen. Maar de eigenaar, de huisarts van de schoondochter, wilde ze niet verkopen. Wèl mocht ik ze fotograferen. Met die dia's heb ik later nog een aantal lezingen gehouden, tot mijn vrouw Maritza zei dat we ze eigenlijk zouden moeten publiceren. Dat was natuurlijk een dure opgave, zo'n 130 platen in kleur! Het Prins Bernhardfonds vond de aquarellen te 'simpel' en weigerde subsidie te geven, maar via steun van de Sticusa en Oksna is het toch gelukt. En zo kunnen we nu, na ruim honderd jaar, voor het eerst van de wetenschappelijke precisie en het tekenaarstalent van Van Rijgersma genieten.

TOEVAL

Eigenlijk hangen zulke dingen vaak van toevalligheden af, he? Holthuis viel die typisch Hollandse naam op. Van Rijgersma's hobby waren de schelpen, die ook mijn specialisme zijn. Verder ben ik erg geïnteresseerd in de geschiedenis van de biologie en de natuurfilosofie.

Daarom kreeg ik al tijdens mijn studie een baan aangeboden als bibliothecaris van de prachtige Artis-bibliotheek in Amsterdam, maar de kans om eerst een half jaar naar Curaçao te gaan liet ik niet schieten. Mijn zuster woonde in die tijd namelijk op Aruba en stuurde schelpen op - die interesse zorgde voor het onderwerp van mijn doctoraalscriptie. Daarom kon ik weer naar het Carmabi... Maar de Sticusa die van mijn specialisatie op de hoogte was, vroeg me of ik ook een catalogus wilde maken voor de Wetenschappelijke Bibliotheek. Toen ik na drie jaar terug zou gaan naar Nederland, zochten ze in New York op dat moment net een schelpenkundige die de Duitse taal beheerste om hun beroemde schelpenverzameling te systematiseren.

Die baan heb ik aangenomen, waar ik de familie van Van Rijgersma nog nét kon traceren. Als ik die twee manuscripten niet direct had gefotografeerd, waren ze verloren, want de aquarellen en tekeningen zijn met het overlijden van de bezitter spoorloos.

Ik had in 1964 in New York kunnen blijven, waar me een professoraat was aangeboden, maar ik ben naar Nederland teruggegaan. Ik heb in die tijd nog de voorpagina van de Washington Post gehaald met mijn Carmabi-onderzoek naar slakken. In die ruimtevaarttijd van de jaren zestig, vertelde ik namelijk over het spreekwoordelijke tempo van de slak, dar gemiddeld 24 voet per uur is!

Mijn boekje over parels ligt natuurlijk op mijn vakgebied, want schelpen maken parels. Daarin staat een mooi voorbeeld afgebeeld van een in 1957 op Curaçao gevonden visje dat in een oesterschelp de dood gevonden heeft en met een laagje parelmoer is omgeven.

ROZE PARELS

Van Rijgersma was de eerste die zag dat de karko soms roze parels maakt, dat werd pas later algemeen bekend. Hij had niet alleen een heel grote schelpenverzameling, dat moeten tussen de 1500 en 2000 soorten geweest zijn (waarvan ongeveer eenderde deel van Sint Maarten) en tussen de 5000 en 10.000 exemplaren (waarvan het grootste deel van Sint Maarten), maar zijn beschrijvingnen zijn in feite ook heel modern en wetenschappelijk verantwoord. Hij bezat een voor die tijd redelijk uitgebreide bibliotheek, waarvan een aanzienlijk deel over zijn wetenschappelijke interesse. Dat heb ik kunnen reconstrueren uit zijn beschrijvingen bij de afbeeldingen.

Hij beschreef niet alleen de schelp, maar beeldde deze kunstzinnig af, vaak met het dier! Bovendien vermeldde hij van zijn vondsten waar ze groeiden, waar ze leefden, op welke eilanden ze voorkwamen en waar ze van leefden. Hij gaf kortom een ecologische beschrijving. Hij was er al heel snel bij. Hij ontdekte ook al hoe hij mannetjes- en vrouwtjesslakken kon onderscheiden. Dat het wetenschappelijk belang van Van Rijgersma. In 1988 heb ik de afbeeldingen in mijn met De Jong samen gepubliceerde boek, nog in zwart-wit moeten afdrukken, nu zien we ze in kleur.

In beide boeken die Van Rijgersma's werk nu voor het eerst algemeen toegankelijk maken hebben we enkele zeldzame kaarten van het Caribisch gebied en van Sint Maarten uit Van Rijgersma's tijd, op de binnenkaften kunnen afdrukken, dankzij Maritza's verzameling.

ZUINIGHEID

Van Rijgersma's schelpenverzameling is verdwenen, net als zijn twee kleurrijke manuscripten. De weduwe bood de collectie na Van Rijgersma's dood aan het Rijksmuseum van Natuurlijke Historie in Leiden aan, die verzocht om een catalogus, die gemaakt werd en onlangs werd teruggevonden. Maar Hollandse zuinigheid wilde maar een deel van de verzameling kopen. Dat is - natuurlijk - niet doorgegaan en zo ging de hele schelpenverzameling met de familie naar de Verenigde Staten en is daar verdwenen. Als Leiden iets scheutiger was geweest bezat het nu de oudste schelpenverzameling van de Nederlandse Antillen!

Van Rijgersma heeft zelf nooit gepubliceerd. De 'Société Malacologique de Belgique' verzocht hem in haar 'Annales' over zijn schelpen te schrijven. Ik denk dat hij daarvoor zijn laatste manuscript aan het maken was, want het was heel systematisch opgezet. Maar hij heeft het niet kunnen voltooien omdat de dood hem in maart 1877 verraste.

H.E. Coomans & M. Coomans-Eustatia: Flowers from St. Martin; the 19th century watercolours of westindian plants painted by Hendrik van Rijgersma, De Walburg Pers, Zutphen, 1988, 159pp. Henry E. Coomans: Antillean Seashells; the 19th century watercolours of caribbean molluscs painted by Hendrik van Rijgersma, De Walburg Pers, Zutphen, 1989, 192pp.

Dr. H.E. Coomans & René Brus: Parels en parelmoer, Uitgave ter gelegenheid van het 10-jarig bestaan van het Zeebiologisch Museum Scheveningen, 1989, 64pp. Maritza Coomans-Eustatia & Henry E. Coomans: Bibliography of the archeology and the Amerindians of the Netherlands Antilles and Aruba; with an appendix the Manuscript of 1881 by A.J. van Koolwijk; Indiaansche opschriften voorkomende op het eiland Aruba, UNA uitgave nr. 31, Curaçao, 1987, 69 + 21 pp.

K.M. de Jong & H.E. Coomans: Marine Gastropods from Curaçao, Aruba and Bonaire, E.J. Brill, Leiden, 1988, 261pp.

WIM RUTGERS

Duizend Westduitsers schrijven zich uit

Cabaret om mensen uit RK kerk te jagen

MUNCHEN - Ruim duizend mensen hebben na een bezoek aan het cabaretprogramma 'Tatort Vaticaan' in München hun lidmaatschap van de Rooms-katholieke kerk opgezegd. Regisseur Reiner Uthoff had zich verleden jaar, toen het programma in het Rationaltheater van start ging, ten doel gesteld vijftigduizend mensen de kerk uit te jagen.

Uthoff heeft van tweehonderd bezoekers de schriftelijke bewijzen van hun uittreding toegezonden gekregen. Nog eens achthonderd mensen deelden hem per brief mee dat zij hun lidmaatschap hebben opgezegd. Sinds juli 1988 hebben ongeveer zestigduizend mensen het programma 'Tatort Vaticaan' gezien.

De regisseur vindt dat mensen met de RK kerk moeten breken vanwege het financiele beleid van het Vaticaan, dat hij graag bestempelt als 'georganiseerde misdaad'.

Uthoff, zelf ex-lid van de Evangelische kerk, hoopt met zijn programma een bijdrage te leveren aan "de afschaffing van alle hierarchisch opgebouwde kerken", die naar zijn mening niet meer te hervormen zijn.

De eerste duizend kerkverlaters mogen meedoen aan een loterij, zo beloofde de regisseur. De eerste prijs bestaat uit het geldbedrag dat Duitsers jaarlijks aan kerkbelasting kwijt zijn.

Troostprijs is een soepbord met beeltenis van paus Johannes Paulus II of een stuk gom met Maria erop.

SPORTRET

- DOOR IZAAN MOENIR-ALAM -

De Curacaose volleybalcompetitie is jarenlang een voorbeeld geweest voor andere sporten. Verantwoordelijk daarvoor waren, behalve de clubs, spelers en speelster, de bestuursleden van de Federashon di Volibol Korsow (FeVoKo).

Deze maand ging de competitie in de hoogste klasse van start. Een maand of twee geleden verloor de nationale selectie in NorCeCa-verband (kampioenschappen voor landen van Noord-, Centraal Amerika en Caribisch gebied) van Puerto Rico, een land waar in het verleden steeds van gewonnen werd. Wat is er gebeurd met het Antilliaanse (zeg maar gerust Curaçaose) volleybal. Waarom was de Nederlandse Antillen niet present op de NorSeCa-spelen van 1987?
Als het aan de voorzitter van het voorlopig FeVoKo-bestuur, Eric Ogenia, ligt kan Curaçao binnen afzienbare tijd weer meetellen in de sub-top van de regio. Want die plaats verdient het Curaçaose volleybal. In Sportret deze week een kijkje in de keuken van het Curaçaose volleybal-wereldje.

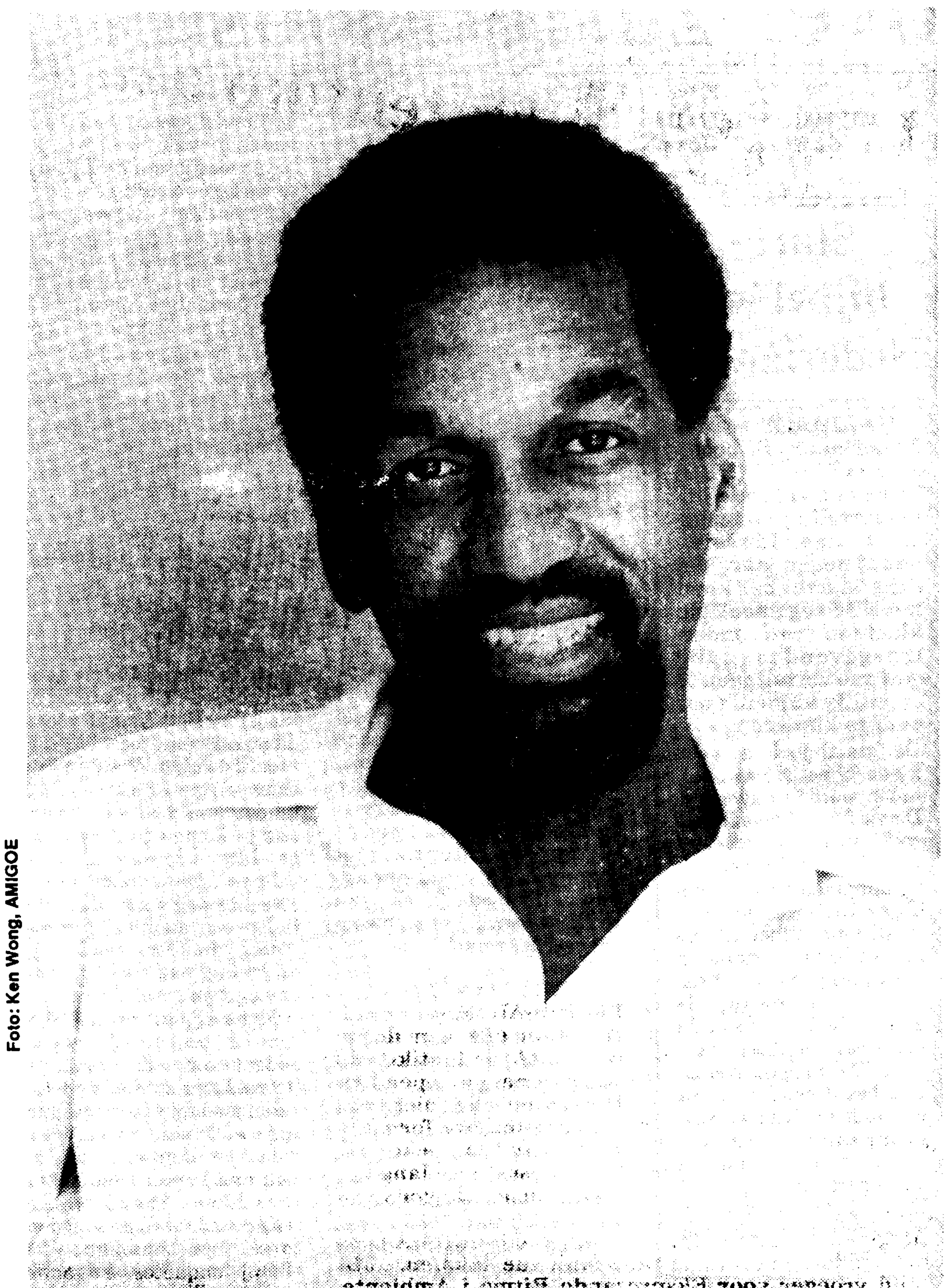

Foto: Ken Wong, AMIGOE

■ ERIC OGENIA

Curaçao volleybalcentrum van het Caribisch gebied?

Eric Ogenia: 'Ons volleybal moet terug naar de top'

"Het is geenszins de bedoeling om terug te vallen op de moeilijke periode die het Curaçaose volleybal net achter de rug heeft", stelt Eric Anthony Ogenia. Met zijn 35 jaar is hij zeker één van de jongste voorzitters die FeVoKo tot nu toe gekend heeft. "Het voorlopig bestuur dat enkele weken geleden zitting heeft genomen heeft tot taak zo veel mogelijk voor te bereiden zodat het definitief bestuur dat binnen enkele weken gekozen wordt, de zaken georganiseerd kan overnemen."

Ogenia is opgegroeid met het Curaçaose volleybal. Als scholier speelde hij zelf bij, de jarenlange kampioen, Xaverianen uit Groot Kwartier. Toen Ogenia in 1980 uit Nederland terug kwam (na zijn studie) werd hij voorzitter van zijn jeugdclub.

Een kort verhaal leert dat in die jaren het volleyballen op Curaçao al uiterst populair was. FeVoKo werd toen voorgezeten door Robby Naar, die werd opgevolgd door Geoffrey Goede. Goede droeg op zijn beurt het voorzitterschap over aan Boy Doran. Doran ging op zoek naar krachten die hem konden biistaan om de organisatie, die ondertussen flink was uitgegroeid, te leiden. Teams schoten als paddestoelen uit de grond. De competitie was grandioos en 1984 werd een absoluut topjaar voor de volleybalsport.

"Toen Boy Naar mij benaderde om in het FeVoKo-bestuur plaats te nemen, in 1984, was ik daar nog niet klaar voor. Ik was voorzitter van De Xaverianen en tevens technisch leider van enkele van onze teams." Eric besloot evenwel om zich samen met onder andere Sonny Ersilia te gaan wijden aan de jeugd.

EEN DAK

"De jeugdcompetitie stond helemaal los van de seniorenorganisatie. Dat is eigenlijk nog steeds zo om subsidie- en financiële redenen. 'Je moet het zien als twee organisaties onder één dak. Het werkte perfect. Wij konden ons concentreren op de belangen van de jeugd en andere mensen zorgden ervoor dat de competitie van de senioren naar behoren verliep." Dat 'naar behoren' was niet helemaal zo als het moest, maar enfin niet alles gaat over een leien dakje.

Ogenia en de zijnen voelden de behoefte aan jeugdtrainers en mensen die het volleybal zowel op technisch als bestuurlijk niveau konden dirigeren. Om die reden startte men met cursussen. "Het was en blijft ontzettend belangrijk dat er capabele leiding is. Dat geldt niet alleen voor volleybal, maar voor alle organisaties of instanties die vooruitgang en continuïteit beogen."

In de jaren na '85 viel het volleyballen wat terug. Jaarverslagen en financiële rapporten werden niet op tijd ingediend. Al bij al kwam het er op neer dat alles maar stroefjes verliep. Dit had zijn weerslag op het veld. Tussentijdse toernooien (die ervoor zorgden dat de spelers en speelsters in conditie bleven gedurende het offseizoen uit en ook internationaal kwam de Antilliaanse selectie niet goed uit de verf.

De malaise op bestuurlijk niveau had ondermeer tot gevolg dat de cursussen voor jeugdtrainers werd gestaakt en dat de nationale selectie afwezig was op het NorCeCa-toernooi van 1986.

"Het is voor het lokale volleybal uiterst belangrijk om ook internationaal (en dan eigenlijk meer regionaal) mee te doen. Op die manier weten wij steeds waar en hoe we ervoor staan.

■ Geraldina Martina (Xaverianen) gaat omhoog voor een smash

DIEPTEPUNT

Een dieptepunt in het vaderlandse volleybal was volgens Ogenia het feit dat in mei van dit jaar de Antilliaanse herenselectie werd voorbereid en het bestuur van FeVoKo op het laatste moment besloot dat de reis (naar Puerto Rico) niet meer zou doorgaan.

"Ik denk dat het voor ons volleybal een zware klap zou hebben betekend. De jongens zouden met moeite weer te motiveren zijn." Op initiatief van enkele personen werd toch een delegatie afgevaardigd naar de spelen.

Daar werd de selectie met de neus op de feiten gedrukt. Verlies tegen Puerto Rico was eigenlijk niet nodig geweest. Een vergelijking met de andere (ei)landen uit onze regio (voornamelijk Engelse), is niet helemaal relevant omdat het volleybal daar nog niet zo goed ontwikkeld is.

Curaçao neemt normaal gesproken een vierde plaats in, in de regio. Sportgigant Cuba telt zelfs op wereldnivo mee. Daarna komt een land als Sto. Domingo. Wij kunnen met wat meer inzet dicht in de buurt komen van deze top. De wil is er ook, maar ik denk dat we nog kader en technische mensen missen om zo ver te komen.

Talent?, die is ongetwijfeld aanwezig. Als onze spelers met twee keer per week trainen dit kunnen presteren?

Ogenia: "Kijk, slecht is het niet gesteld met ons volleybal. Maar wij hoeven en moeten geen genoegen nemen met zo, zo. De ingrediënten voor top volleybal zijn hier aanwezig. Het probleem dat ik nu zie is het gemis aan goede technische leiders en kader op bestuurlijk nivo."

TWEE BONDEN

"Om te beginnen moeten wij mijns inziens af van het twee bonden systeem dat ons land door de staatkundige structuur kent. Wij hebben voor de Antillen de Nederlands Antilliaanse Volleybal Bond (Navobo) en voor Curaçao de FeVoKo. Dat is allemaal te omslachtig. Ik denk dat elk eiland (Bonaire, St. Maarten en Curaçao) zich gewoon apart bij de FIVB (Internationale Volleyball Bond) moet aansluiten."

■ De jeugdkampioenen van Xavex met rechts Percey Benita. Wie de jeugd heeft, heeft de toekomst!

Op zich een vrij logische redenering van Ogenia. Over de FIVB gesproken: onlangs was de voorzitter van deze federatie, Ruben Acosta, op bezoek. Acosta drong bij de commissie aan op een verandering in de structuur. Waarom? De FIVB is op zoek naar een lokatie in het Caribisch gebied waar men kader en technische cursussen kan opzetten. Volgens Acosta leent Curaçao zich prima hiervoor. Onze infra-structuur is in ieder geval behoorlijk. Het volleybalpeil is hier in vergelijking met de andere eilanden hoog.

De wereldbond wil een soort 'Caribbean Cup' beginnen. Een competitie voor de Caribische regio (vgl. de Shell Super Cup voor voetbal). Het zou natuurlijk prachtig zijn als Curacao inderdaad het volleybalcentrum van het Caribisch gebied kan worden. Toch zullen wij eerst zelf aan een hele hoop zaken moet gaan werken. Allereerst veranderingen in huishoudelijke reglementen en statuten van de verenigingen en van de bond.

"Daarnaast kan ik niet genoeg nadruk leggen op de jeugd. De begeleiding van de jeugd is van essentieel belang. Daar zit namelijk de toekomst. Daarvoor zijn weer jeudsportleiders nodig. Hoe wij dit gaan aanpakken weet ik nog niet. Ik denk dat dit een van de voornaamste taken zal worden van het definitieve bestuur dat over enkele weken gekozen word."

Terug naar de gebeurtenissen van de laatste tijd. De competitie ging begin september van start. Door de bestuurlijke veranderingen, besloot men eerst met de hoogste divisie te starten. Zeven teams bij de heren te weten: Stakamahachi, Xaverianen, Watakeli, Warwaru, The Birds, Silver Blasters en debutant Wishi Tigers zullen de krachten met elkaar meten om aan het eind van het seizoen de kampioen aan te wijzen.

Bij de dames spelen zes verenigingen op ere-divisie nivo: Xaverjanen, Shuatanari, Green Socks, Hurrican, Watakeli en Sta Rosa.

Wat de heren betreft zal het een spannende competitie worden', meent bondsvoorzitter a.i. Ogenia. Dat is te merken aan de stand nadat alle teams twee wedstrijden hebben gespeeld. Regerend kampioen Xaverianen ging onderuit tegen Watakeli. Stakamahachi gaat aan kop en het 'elite-korps' van Silver Blasters heeft nog niets gewonnen.

"Misschien kunnen we in de toekomst meer spanning in de competitie brengen door het aantal degradanten en promoverende clubs te vergroten. Dat zal de dadendrang van de clubs onderaan de ranglijst in ieder geval beinvloeden, zodat elke wedstrijd belangrijk wordt."

Het systeem van play-offs aan het eind van de competitie werkt wat dat betreft uitstekend. Een team is niet automatisch kampioen als het alle wedstrijden in de normale competitie heeft gewonnen. Dat houdt de spanning tot het laatste moment erin. Ook voor het publiek is dat aantrekkelijk. Dat is tot nu toe gebleken.

Normaal gesproken gaan de competities voor de andere klassen (A, B en jeugd) begin oktober van start.

JEUGD

Ogenia heeft veel op met de jeugd. 'Niet alleen omdat ik daar een lange tijd leiding heb gegeven. Het is nogmaals van essentieel belang dat wij bij onze jongere spelers discipline, techniek en tactiek introduceren. Ik wil zelfs zover gaan dat jeugdtrainers behalve een technische functie ook een educatieve rol moeten gaan vervullen. Vooral tegenwoordig. Vroeger was de controle van thuis uit strakker. Nu wordt een kind meer en meer buitenshuis opgevoed. Indien de instucteurs van een kind (onderwijzers, sporttrainers etc) zich bewust worden van hun medeverantwoordelijkheid voor de vorming van onze jeugd, kunnen we een heel eind in de goede richting komen.'

Zelf heeft Ogenia heel wat volleyballers van vandaag het spel en de regels bijgebracht. "Ik zou net als verschillende anderen de schoolsport weer terug willen zien. Als basis voor een nationaal goed niveau is dit onontbeerlijk. Goed ik heb dan een zwak voor volleybal, maar ik denk dat dit voor alle sporten geldt. Schoolcompetities en andere buitenschoolse activiteiten, zijn in ieder geval een alternatief voor onze jeugd." Ogenia doelt hiermee op het verschijnsel dat steeds meer jeugdigen door gebrek aan nuttige bezigheden met drugs in aanraking komen.

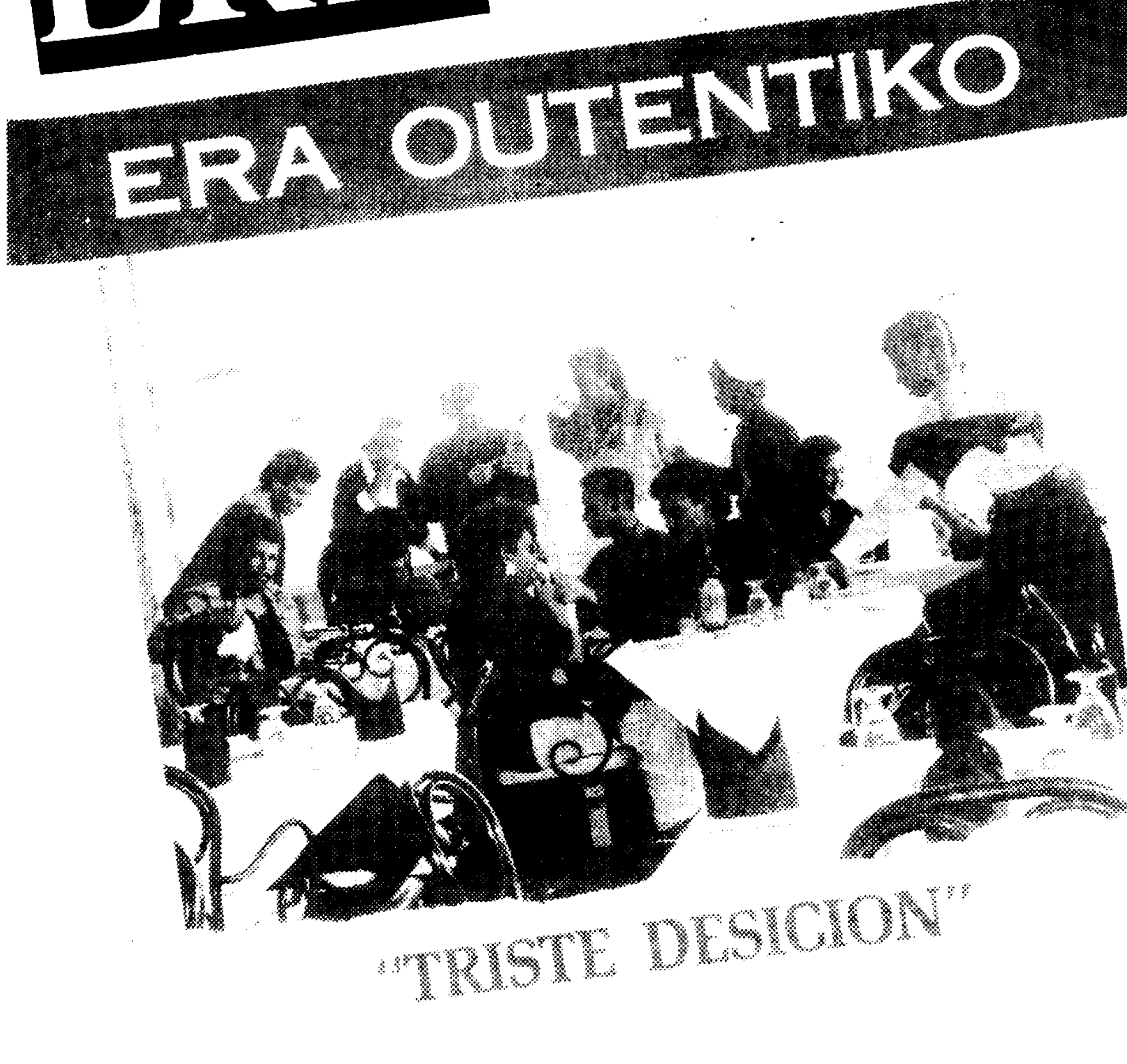
Een verhaal apart is de financiële kant van het volleybalgebeuren. "Op Curaçao zijn wij nog teveel afhankelijk van de goedheid van de sponsors", vindt Ogenia. "Een gemiddelde volleybalclub is aan vaste kosten al snel een kleine f3000,- per seizoen kwijt (uitgaande van een tweewekelijkse training en een gemiddelde van 15 volleyballen). Daarnaast is de aanschaf van uniformen een eeuwig terugkerend probleem. Over goed schoeisel heb ik het nog niets eens gehad."

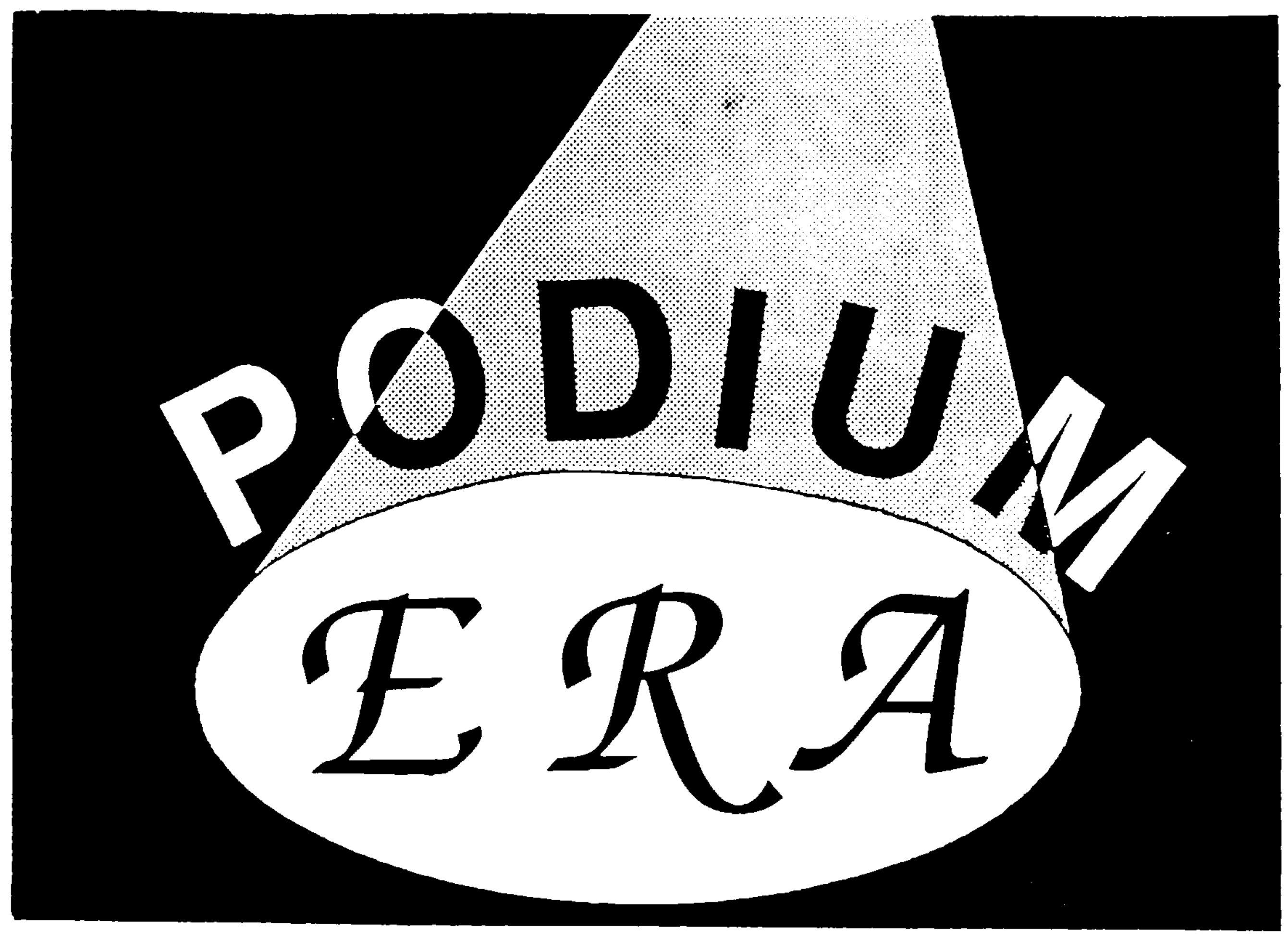
COMMERCIEEL

"Ik denk dat er mogelijkheden zijn om ons volleybal te commercialiseren. Waarom zou een goede volleybalwedstrijd niet op tv kunnen worden uitgezonden. Aantrekkelijk voor de spelers, publiek en ...de sponsors." Volleybal is een uitstekende kijksport. De SDK-hal is altijd goed gevuld als de volleybalcompetitie draait. "Ik denk dat het beleid van de bond en de aanpak uiteindelijk doorslaggevend zullen zijn. Ik ben optimistisch en zal me altijd inzetten voor het verantwoordelijk bedrijven van sport in het algemeen en volleybal in het bijzonder.'

Boy Thodé: Wij zijn één familie

ERA Outentiko aan zevende LP

- DOOR IZAAN MOENIR-ALAM -

JE BENT 26 jaar en leadzanger in een van de de bekendste bands op Curaçao: ERA Autentiko. Je naam is Boy Thode en alle lokale tieners dwepen met je. Heb je nog dromen en wensen die niet zijn uitgekomen, hoe is het om in een populaire formatie te zingen en wat verwacht je van de toekomst? Podium ging op zoek naar de artiest die onlangs in een lokale enquête tot de populairste popzanger werd aangewezen.

Dagelijks staat Thode met de formatie ERA Autentiko op het podium in verschillende lokalen. ERA stond vroeger voor Ekspresando Ritmo i Ambiente. Sinds enkele maanden is daar de uitdrukking Autentiko aan toegevoegd. Boy vertelt waarom.

In het gesprek met Thode komt ook de nieuwste ERA-Lp, 'Triste Decision', ter sprake. Nummer zeven voor de groep die al meer dan vijf jaar een begrip is in de Curaçaose 'Farandula'.

ERA Autentiko is een van de weinige groepen die elke dag speelt. De leden kunnen met uitzondering van Lionel Virgini, die als sales-manager bij Firgos werkt, als professionals betiteld worden. De muziek van de formatie is over het algemeen zeer dansbaar. Het accent ligt op de Latijnse en Caribische ritmes: Merengue's, Soka, Kadans, Salsa en Baladas.

Een nadere kennismaking met de leadzanger van de groep leert dat hij Mellinger Amadeus Thode heet. Boy is zijn bijnaam. Op de vraag waar het succes van ERA Autentiko aan te danken is denkt Boy: "Wij zijn een hechte groep. Vanaf het begin, zes jaar geleden, spelen wij samen en er zijn maar weinig mutaties geweest. Ik denk dat dat onze band een solide eenheid vormt." Vergeleken met andere bekende en minder bekende formaties heeft ERA Autentiko in haar bestaan inderdaad weinig nieuwe gezichten getoond.

De groep werd in '83 opgericht door Rudsel 'Little' Leito en Lionel 'Layo' Virgini. De meeste leden van de band waren afkomstig uit Steel Combo. Pianist Kenneth Mambre kwam van Gran Sabor. Behalve Thode, Mambre, Leito en Virgini bestond ERA van die dagen verder uit Olvin Bart en Shanon Fraai. Zes man sterk dus. De oudere broer van Boy, Ferdinand, nam het technische gedeelte voor zijn rekening.

Boy Thode speelde steelpan en zong in Steel Combo. Bij ERA kwam zijn zangtalent beter tot haar recht. Indertijd reperteerde de groep in Buena Vista en al snel werden de eerste optredens een feit.

KANS

"Wij begonnen met wekelijks in een bar genaamd Tres Ojos (in Otrabanda) te spelen. De eigenaar van die zaak, de heer Macarius was zeer gecharmeerd van de jonge muzikanten en wilde hun een kans geven publieke bekendheid te krijgen. Macarius werd dan ook de 'Padrino' (peetvader) van ERA.

In het geboortejaar van ERA verscheen ook het eerste celloïd product van de band. Een maxisingel met de nummers 'Biba manera Ruman' en 'Pa nan tahe'. In '84 leerde het grote publiek ERA kennen. Door toedoen van Siegfried Hart, die de jonge formatie op een feest presenteerde, samen met de 'grote jongens' Doble R en Enos II. ERA doorstond de vuurproef met glans en al snel stroomden de aanvragen voor optredens binnen bij de manager.

"Het enige dat ik in die tijd als minder leuk heb ervaren was het vertrek van toetsenman Olvin Bart", vertelt Boy Thode. "Bart ging op Bonaire wonen. Tot groot geluk van de groep sloot het muzikaal genie Gilbert 'Gibi' Emelina zich bij de formatie aan."

Met Emelina in de gelederen werd in '84 de eerste LP voor ERA een feit. Doordat de jongens zich volledig konden toeleggen op het musiceren verscheen nog geen half jaar later weer een langspeelplaat. Ondertussen had de sympathieke groep een goede naam gevestigd bij het lokale publiek.

"Mede door het feit dat wij ons als één familie presenteren zien de mensen ons graag aan het werk" meent Boy. De ERA-leden hebben een zeer hechte band met elkaar. De band is voor hen geen bedrijf waar zoveel mogelijk verdiend moet worden. Allen voelen ze zich verantwoordelijk voor het welzijn van de groep.

GALARDON VITROLA

De groep groeide in muzikaal opzicht en toen in 1985 de Galardon Vitrola (jaarprijs voor musici en artiesten) haar intrede deed duurde het niet lang of ERA stond jaarlijks op de nominatielijsten. Thode: "In '86, '87 en '88 waren we genomineerd voor de populairste groep." Zanger Boy Thode haalde vorig jaar de nominatie van populairste zanger, maar moest een ander lokaal talent, Gilbert Doran van Dobble R, voor laten. Een kwestie van tijd menen veel mensen.

Bij enquêtes en andere opinie peilingen (radio), komt Boy vaak genoeg als de populairste zanger uit de bus. Zelf ligt de bescheiden zanger er niet wakker van dat hij nog geen Galardon heeft mogen ontvangen als populairste artiest.

De bekendheid van ERA reikt ondertussen over de Antilliaanse grenzen. In 1988 werd de groep voor een toernee naar Nederland gecharterd. Een succes in kikkerland kon niet uitblijven. De impressarios waren zo enthousiast met de groep dat het jaar daarop (mei van dit jaar dus) een volgende trip werd georganiseerd. Ook dit avontuur bleek een schot in de roos. Nu reeds zijn de voorbereidingen voor een volgende toernee (1990) op gang gebracht.

"In Nederland speelden wij voor een gemengd publiek. Ik dacht eerst dat wij uitsluitend Antilliaans publiek zouden krijgen. De bezoekers van onze concerten waren van Indische, Nederlandse, Surinaamse, Molukse en Antilliaanse afkomst."

OUTENTIKO

De tweede keer dat ERA naar Nederland ging stond er Autentiko achter. Reden daarvan was een onenigheid die de bandleden hadden gekregen met de manager van de groep. Aangezien de groep besloot verder te gaan, werd de naam om juridische redenen uitgebreid met Autentiko, wat staat voor origineel.

Met een nieuwe manager, Nelson Fahra (Joe Black) kon de groep verder. Voor de bandleden was het feit dat men hen niet in de kou liet staan na de problemen met de voormalige manager, een teken dat meer mensen in hun geloofden. "Ik vond die periode dat het voortbestaan van ERA op spel stond zelf een van de moeilijkste."

"De strubbelingen hadden tot resultaat dat de volgende LP even op zich liet wachten. Normaal gesproken produceren wij om het half jaar een langspeelplaat. begin van het jaar en ongeveer midden in het jaar. Dit jaar hebben wij echter slechts één LP kunnen opnemen." De plaat heet 'Triste Decision' naar het nummer dat door Boy Thode en gastartieste Aishel Beaumont geinterpreteerd word. "De LP bevat zelf geen trieste muziek hoor."

Vooral het nummer Curaçao is erg sterk en heeft ondertussen op de verschillende hitparades een plaats aan de top. Topnoteringen zijn de formatie ERA Autentiko overigens niet vreemd. Boy Thode: "De meeste van onze Lp's hebben het goed gedaan op de lokale markt. Zelf vond ik dat het nummer 'Sin Bo' van de vijfde LP mijn grootste succes was tot nu toe. Dat nummer werd in 1988 ook voorgedragen voor de beste tekst en beste compositie (Galardon Vitrola).

In ERA Autentiko zijn voornamelijk Gibi Emelina, Kenneth Mambre en Boy Thode bezig met eigen composities van de band. Boy: "Mijn inspiratie (voornamelijk teksten) haal ik uit het dagelijks leven." Kenneth Mambre heeft bij ERA Autentiko een belangrijke functie. Mambre bespeelt namelijk alle instrumenten. Hierdoor kan de groep eventuele afwezigheid van andere leden (ziekte, vakantie etc) opvangen. Mambre neemt de plaats in van de afwezige en stand-in Maikel Martina doet dan de toetsen zolang. Daardoor kan ERA Autentiko elke dag weer aan haar verplichtingen voldoen.

Het is geen pretje om dag in dag uit te spelen. Toch doen Boy en zijn makkers het met overgave. Dat is ook mogelijk door het goede werk van onze 'roadies'. Onder aanvoering van Nelson Angela zorgt de ERA Autentiko crew ervoor dat alle instrumenten op tijd en op de juiste wijze afgesteld klaar staan. "Veel mensen onderschatten het werk van een roady (instrumentendrager) maar als zij hun werk niet naar behoren verrichten zijn wij als artiest ook nergens. Goed geluid en de juiste opstelling zijn net zo belangrijk voor een geslaagd optreden."

Foto: Ken Wong, AMIGOE

■ ...MELLINGER 'BOY' THODE...

PIONIERS

Behalve in Nederland heeft ERA Autentiko op Aruba, Bonaire, St Maarten en Klein Curaçao (!) gespeeld. Het probleem dat voor de meeste lokale bands geldt gaat ook voor deze groep op. De band is niet bekend in de streek. Door het ontbreken van pioniers die de Curacaose muziek willen pushen in onze contreien (Het Caribisch gebied, Latijn- en Midden Amerika) heeft de formatie nog niet gescoord in het 'buitenland'.

Thode hoopt dat daar in de nabije toekomst verandering in komt. De roep om onze lokale artiesten (die qua muzikaliteit niet onderdoen voor de streekgenoten) te 'exporteren' wordt steeds groter. "Ik denk dat wij als groep zelf iemand moeten aantrekken die ons in het buitenland aan het werk gaat."

"Nu Joe Black het management van ERA Autentiko doet is de kans voor buitenlandse hitnoteringen voor de groepe groter." Minstens zo belangrijk is de mogelijkheid om de platen van lokale artiesten en groepen in het buitenland te verkopen. Voorlopig onthult Thode dat er plannen zijn om optredens in Miami (Florida) te doen en binnekort kan St Maarten weer genieten van live optredens van deze groep.

FANCLUB

Een officiele fanclub heeft ERA Autentiko niet. Dat verschijnsel is trouwens niet erg gebruikelijk op de Nederlandse Antillen. Hier spreekt men meer over 'fanatikonan'. Daarvan heeft de formatie er genoeg. De schattingen voor het aantal vaste fans loopt tegen de 500. Dat is veel voor lokale begrippen.

"Misschien dat we in de toekomst wel en fanclub beginnen. Het geeft onze 'mensen' het gevoel dat ze erbij horen. Welke ERA-liefhebber zou niet op haar of zijn verjaardag een kaartje willen krijgen met de felicitaities van de leden. Wie van de fanatiko's zou niet voor enkele guldens minder de concerten van zijn favoriete groep willen bijwonen. Dat zijn zo van die kleine dingen die een fanclub met zich meebrengt.

Boy Thode woont met zijn (drie) broers en (twee) zusters in het ouderlijk huis te Dein. Zijn sterrebeeld is Kreeft en hij viert op 29 juni zijn verjaardag. Een broer van Boy, Nupo, speelt ook in een band, Champ part II. "De eerste keer dat ik in het openbaar zong? Een programma van Telefiesta op televisie. Ik was toen tien jaar en eigenlijk is het daar allemaal begonnen voor mij." Thode heeft zich indertijd ook bezig gehouden met dansen (Quadric Club La Marquize). De optredens met de band lieten hem echter al snel geen ruimte meer om meerdere activiteiten te ontplooiien.

Zelfs zijn schoolopleiding raakte in het gedrang. Gelukkig voor Boy pakte het goed uit en kan hij als beroepsmuzikant door het leven gaan. "Toch raad ik alle jongeren aan om de voorrang te geven aan studie. Eerst een opleiding afronden en dan de rest."

Boy heeft ook zijn idolen en artiesten waar hij tegen opkijkt. "Van de lokale groepen vindt ik Arnell y su Orkesta en Dobble R goed, verder heb ik bewondering voor een band als OK. Die jongens klingen 'sera' (hecht). Ik zie andere bands en artiesten nooit als concurenten. Eerder als collega's. Samen zorgen wij voor de lokale muziek en dat ons publiek kan genieten van herkenbare liederen.

Internationale artiesten waar Boy een goed woord voor heeft zijn Rubi Perez, de merengue gigant uit Sto Domigo, Ricardo Montaner, de Venezolaanse baladevirtuoos en Sergio Vargas, een Dominikaans talent die onlangs nog op Curaçao enkele concerten verzorgde. Ook voor de zangeres van Brotherhood of Man had Thode veel lof.

De populaire zanger geeft toe dat hij geen favoriete muziekgenre kent. "Ik luister eigenlijk naar allerlei soorten muziek. Soms ook naar klassiek, dat vind ik prachtig." Op de vraag of hij ook wel eens heavy metal muziek beluistert kijkt Boy even bedenkelijk.

BEZETTING

Terug naar de band van Thode ERA Autentiko. Momenteel bestaat de groep uit: (zie foto) Ferdinand Thode (sound), Lionel Rosa (zanger, percussie), Shanon Fraai (timbal), Randolph Anzola (piano), Ruthsel Leito (zang, percussie), Kenneth Mambre (keyboards), Boy Thode (zang, percussie), Gilbert Emelina (keyboards), Lionel Virgini (bas) en invaller Maikel Martina (keyboards).

Sinds het ontstaan van de groep dus twee man extra. "Wij gebruiken in tegenstelling tot de meeste salsaformaties geen brass-section (blazers). Door de geavanceerde synthesizers kunnen onze keyboardisten veel opvangen. Wij gebruiken ondermeer apparatuur van Ensonic, Emex en ook de M1 van Korg behoort tot ons instrumentarium."

Voorlopig kunnen ERA Outentiko en Boy Thode vooruit met hun muziek. "Ik hoop dat onze fans niet zo lang meer op de volgende langspeel plaat moeten wachten. We hebben al materiaal klaar liggen voor album nummer 8.

Als tegen het eind van het jaar weer Galardon Vitrolas worden uitgereikt zal het niemand verbazen als ERA Outentiko één of meerdere van de prijzen in de wacht sleept. Wie weet is net de populairste zanger van dit jaar aan het woord geweest.

Populaire formatie is op weg naar Galardon

Gezondheid: ons recht; behoud ervan een plicht

Rudolf de Wit

KUNT U ZICH de verschillende statussymbolen nog herinneren? **Het bezitten van een mooi huis, duitse herder, televisie, video, mooie auto, satelliet antenne, computer enz.?**

Het lijkt nu alsof we aan het einde zijn van deze lijn. Het enige wat nog over is en waarvan steeds meer en meer mensen zich bewust worden is het allermooiste bezit dat ieder mens in eigen handen heeft: GEZONDHEID. De Wereld Gezondheids Organisatie (WHO) hecht een grote waarde aan gezondheid, zodat in haar constitutie ook te lezen staat dat 'de gezondheid van alle volkeren de basis is voor het bereiken van vrede en zekerheid'.

Er zijn enkele belangrijke factoren die een rol spelen bij het behoud van de gezondheid:

1. Voeding (in tegenstelling tot voedsel)

2. Beweging

3. Denkwijze

4. (misschien wel de belangrijkste) Je moet er zelf voor vechten.

Het behouden van gezondheid is voor elk mens afzonderlijk een haalbare kaart. Dit is wel afhankelijk van de hoeveelheid kennis die hij heeft over de gezondheidsprincipes en- wetten en anderzijds of hij deze principes in acht wil en kan nemen. Of met andere woorden: Hoe iemand het kapitaal, dat gezondheid heet beheerst. Veel mensen denken dat ze ongestraft de gezondheidswetten kunnen overtreden en meten zich, vanuit gezondheidsoogpunt bekeken, bepaalde, minder geslaagde gewoonten aan, of ze zondigen tegen bepaalde basis principes voor gezondheid en welzijn. Maar op een 'goede' dag zal men ontdekken, dat een herhaaldelijk overtreden van deze wetten zich wreekt in dat ziekte en een ondermijnde gezondheid het resultaat kunnen zijn.

SPIEGEL

Het onbegrijpelijke van deze jarenlange marteling van het lichaam is, dat op het moment dat wij merken dat ziekte en ongemakken zich manifesteren, wij de verantwoordelijkheid verschuiven op anderen. We hoeven als voorbeeld hiervoor niet om ons heen te kijken, maar gewoon even voor de spiegel te gaan staan. Hoe vaak gebeurt het niet, dat wanneer wij ziek zijn wij naar de dokter rennen en van hen eisen dat hij zo snel mogelijk een oplossing moet vinden voor het ongemak. Vaak zijn we tevreden met een pilletje, een drankje en dat de ziekte bestempeld wordt met een vreemde naam. Indien dit pakket na enkele dagen, of zoals bij sommige mensen, al na enkele uren niet helpt, stormen wij naar een andere dokter. Indien dit ook niet bevredigend is dan zullen wij onze gezondheid wel gaan zoeken in een ander land.

Indien U beseft dat U uw gezondheid in eigen handen heeft, dan staat de weg naar het behalen van het hoogste statussymbool voor U open. De macht om elk uur van de dag stralend en krachtig naar voren te treden. Een schoon en rein geweten met je mee dragen, is een gevoel dat begrippen zoals vrede, liefde en rust alleen kunnen uitleggen.

De natuurgeneeswijze streeft naar het doel om bij ieder individu een eigen verantwoordelijkheid bij te brengen. Of het nu is in de vorm van acupunctuur, homeopathie of voedingstherapie, steeds wordt U als patiënt bewust gemaakt van het feit dat ziekte niet zomaar 'uit de lucht is komen vallen', maar dat U het zelf hebt gecreëerd.

WEEKVERSLAG

U zult zich nu wel afvragen: Hoe en waar te beginnen? Het eerste wat U moet doen is voor U zelf nagaan hoe uw dag er over het algemeen uitziet. Het zou niet moeilijk zijn om een weekverslag van uzelf te maken. Met dit weekverslag in de hand gaat u na wat voor u de slechte gewoontes zijn. Onderstreep deze!

Deze zijn b.v. het te laat gaan slapen, onregelmatig eten, haastig en toch overal te laat voor verschijnen enz. Daarna bekijkt u uw voedingsgewoonten: wat brengt U dagelijks naar binnen door uw mond.... dat houdt dus ook in de sigaretten, overmaat aan drank, vettig voedsel, **hapjes tussendoor, drugs** (ja, onderstreep de koffie maar, de medicijnen zoals slaap- en kalmeringstabletten).

Daarna gaat U onderstrepen waar U wat aan lichaamsbeweging had kunnen doen. Onderstreep ook de momenten waar u van denkt dat U tijd heeft verspild. Momenten zoals het gewoon voor U uit staren, slechte afspraken waardoor U nodeloos hebt moeten wachten op een ander enz.

Als laatste onderstreept U dan ook de momenten, minuten, uren die U heeft gebruikt voor negatieve gedachten, ruzies, discussies waarvan U in uw achterhoofd weet dat U geen gelijk had, het verwensen van anderen, slechte gedachten over anderen en uiteraard uzelf.

Velen zullen merken dat er nu een verslag overgebleven is met alleen maar strepen. Welnu hier moet U trots op zijn, want dit is de eerste stap naar verandering en gezondheid. Nu realiseert U zich dat het tijd is om verandering te brengen. Natuurlijk (eigenlijk moet ik zeggen 'ON-natuurlijk') is het mogelijk dat U zegt 'veranderingen...., daar beginnen we maar morgen, volgende week, volgende maand of zelfs volgend jaar mee.

Neem van mij aan beste lezer: MORGEN KOMT NOOIT en VANDAAG KOMT NOOIT MEER TERUG!

Indien er enkele stappen moeilijk zijn om zelf over te beslissen, kunt U altijd uw arts om advies vragen. Indien er dingen zijn die U wilt veranderen en deze meer op het gebied van de natuurgeneeswijze liggen dan kunt U altijd om advies vragen bij iemand die hiervoor gestudeerd heeft of, wachten op het volgend artikel over twee weken....

RUDOLF DE WIT

Veelbelovende initiatieven op Colombiaanse platteland

Vervolg van pag. 3

snel genoeg. Hij is nog jong en gaat zijn geluk elders in het land proberen. Waar? In Putumayo, (een gebied vlak bij de Peruaanse grens)? Waarom zo ver, vraag ik nog. Ik had het kunnen weten. 'Om coca te verbouwen'.

In El Rubí (de robijn), waar Leonora's ouders in 1941 als een van de eerste koffieboeren kwamen, vergaderen we die avond, bij gebrek aan kaarsen in het donker. Ik onderscheid de silhouetten niet maar deste doordringender hoor ik over de plannen voor een sportveldje, een eigen bakkerijtje, en een cursus naaien waarvoor een twaalftal vrouwen zich ter plekke opgeven.

LA GAVIOTA

De volgende dag bezoeken we La Gaviota, een buurtschap van Darien, een gemeente van 12.000 inwoners, bekend om de koffie en een groot stuwmeer. De dertien vrouwen van het zeer aktieve vrouwencomité van La Gaviota legden op enkele tientallen vierkante meters een moestuin aan die binnenkort uien, komkommers en paprika moet opleveren, 'tegen de honger, om geld te verzamelen, en om erosie tegen te gaan', vat initiatiefneemster Lydia Holguin het belang van hun gezamenlijke experiment samen.

De vrouwen bespreken de mogelijkheid van een cursus over inmaak en conserveren van vruchten, om wat te doen aan het probleem van de boeren: de afzet. In La Gaviota en andere buurtschappen van Darien concentreerde zich het verzet tegen de opmars de papierfabriek Carton de Colombia. Uit deze akties 'voor de verdediging van de boerengemeenschappen' komt de huidige burgemeester van Darien, German Mejia. Op de terugweg gaan we bij deze joviale dertiger aan.

Hij woont boven zijn winkel op een hoek van dit mooie, koloniaal aandoende Andesstadje. We praten over de problemen van de boeren en hoe de bevolking meer te betrekken bij 'de macht oplokaal niveau'. De vraag van de machtsvorming is een van de thema's, van het internationale werkcongres in augustus, en waarmee men een voorschot wil nemen op de toekomst van boeren en burgers, in Zuidamerika en Europa, in de jaren negentig. 'Kan je in Nederland en passant ook een beetje toeristische propaganda maken voor mijn gemeente? Zeg maar dat we een prachtig meer hebben, met een permanente bries voor zeilers en surfers, dat het hier op 1500 meter hoogte altijd 23 graden is en absoluut rustig'. Het is iets frisser dan die 23 graden, maar de lucht is helder en schoon en het landschap zo wondermooi als alleen een verborgen stukje Andes kan zijn. Met een plaat Colombiaanse dansen als aandenken, ironisch genoeg uitbracht door Carton de Colombia, nemen we 'tot augustus' afscheid.

IETEKE WITTEVEEN

Een boer met machete aan het werk in de Valle del Cauca in Colombia.

Vervolg van pag. 5

geboren Bonaireanen, vier Arubanen, en verreweg het grootste deel, namelijk 22, van Curaçao, waarbij twee op Curaçao wonende Nederlanders: Brenneker en Tournier, ook opgenomen zijn als 'Yiu di Kòrsow' honoris causa.

We houden dus uit dit onderzoekje in twee representatieve encyclopedieën en zeven bekende bloemlezingen ruim dertig auteurs over die tot nu toe samen als de centrale figuren van de Antilliaanse literatuur beschouwd zijn.

In een vervolgartikel zal ik onderzoeken welke werken van deze auteurs het meest genoemd werden.

(wordt vervolgd)

WIM RUTGERS

Alfabetische lijst van opgenomen auteurs in: Herdeck:
Alberto, D.M.
Armand, S.
Berg, H. van den
Bonofacio, S.
Booi, E.
Brion, A.G.
Cardoze, C.J.
Henriquez, J.
Hernandez, V.P.
Heyliger, E.P.
Hooi, R.
Keuls, H.
Kroon, J.
Lagun, Ch.
Lampe, J.K.Z.
Maduro, A.J.
Martina, Chr.
Pieters Kwiers, G.Th.
Pocisz, P.J.
Reyes, L.M.
Walle, J. v.d.

De Haseth:
Abbring, H.J.
Baly, C.
Bethencourt, A.
Castellanos, J. de
Ecury, N.
Exquémelin

Haseth, C.P. de
Johnson, W.
Kruythoff, S.
Labega, F.
Muller, E.
Oduber, F.
Palm, W.
Palm, J. Ph. de
Rooy, F. de
Sekou, Lasana
Smith, W.
Stuyvesant, P.

Samen:
Beaujon, A.
Blinder, O.
Booi, H.
Brenneker, P.
Chumaceiro, D.M.
Corsen, Ch.
Corsen, J.S.
Daal, L.H.
Debrot, C.
Domacassé, P.
Fraai, M.A.
Garmers, S.
Geerdink-Jesurun Pinto, N.
Habibe, H.
Henriquez, M.
Hoyer, W.M.
Jesurun, P.A.
Jongh, E.A. de
Juliana, E.
Kampen, O. van
Kroon, W.E.
Lauffer, P.
Leeuwen, B. van
Leito, A.
Martina, O.
Martinus Arion, F.
Marugg, T.
Nuland, W. van
Pina Lampe, N.A.
Pool, J. de
Römer, R.G.
Rooy, R.A. de
Rosario, G.A.
Rosenstand, E.E.
Salas, D.D.
Suriel, S.M.
Tournier, Luc.
Wolfschoon, A.A.

Lijst van auteurs die in de encuclopedieën en bloemlezingen geciteerd worden:

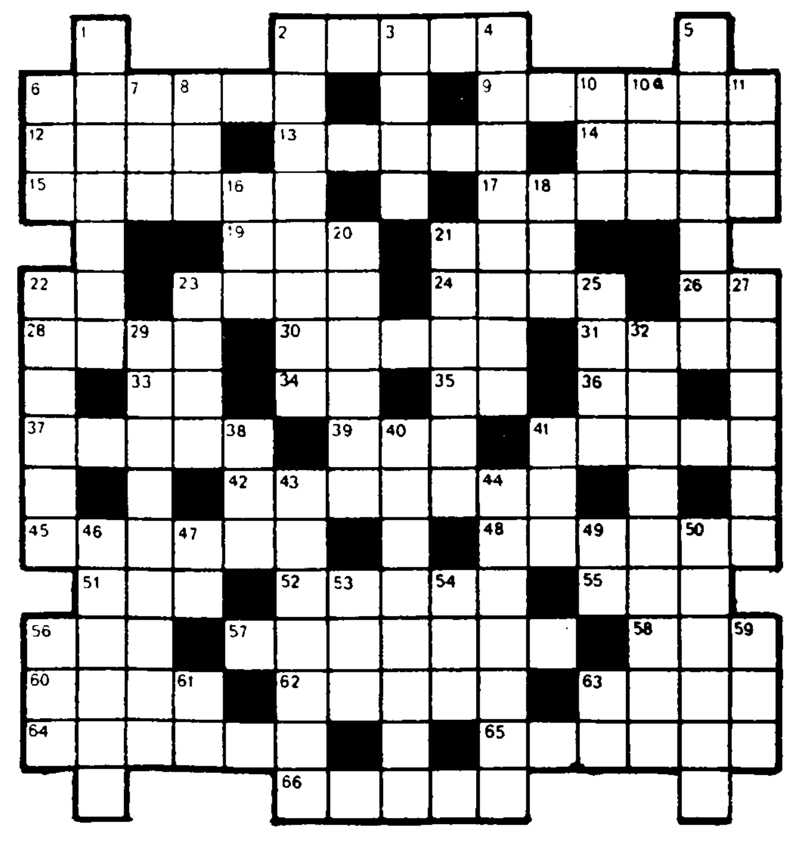
vier keer:
P. Brenneker
P. Domacassé
M.A. Fraai
W.M. Hoyer
E.A. de Jongh
J. de Palm
J. de Pool
D.D. Salas
W. Smith
A.A. Wolfschoon

vijf keer:
N. Ecury
C. de Haseth
W.E. Kroon
B. van Leeuwen
O. Martina
T. Marugg
F. Oduber
N.A. Pina Lampe
R.A. de Rooy
G. Rosario
Luc. Tournier

zes keer:
A. Beaujon
O. Blinder
Ch. Corsen
J.S. Corsen
C. Debrot
E. Juliana
F. Martinus Arion

zeven keer:
H. Booi
L.H. Daal
H. Habibe
P. Lauffer

Kruiswoordpuzzel

HORIZONTAAL: 2. Aanbeden persoon; 6. Wettig verklaren; 9. Waterzucht; 12. Drank; 13. Regelbare waterkering; 14. In het jaar; 15. Heen en weer sjouwen; 17. Dikke ijslaag; 19. Aanslag van ijs; 21. Ton; 22. Persoonlijk voornaamwoord; 23. Mohammedaans rechter; 24. Onderwerp; 26. Maanstand; 28. Wit koorhemd; 30. Uitgelezen gezelschap; 31. Rivier in Italië; 33. Voegwoord; 34. Nummer; 35. Meisjesnaam; 36. Muzieknoot; 37. Romeinse godin; 39. Bid (Latijn); 41. Zangstem; 42. Draagdoek; 45. Rein; 48. Snoep; 51. Deel van een schoen; 52. Gersens; 55. Smeermiddel; 56. Bergweide; 57. Deel van een gasfornuis; 58. Mannelijk dier; 60. Bekendheid; 62. Edelsteen; 63. Overwinning; 64. Muziekterm; 65. Meelokken; 66. Sleepnet.

VERTIKAAL: 1. Schaal; 2. Inkeping maken; 3. Muziekwerk; 4. Niet langer vasthouden; 5. Afgunstig zijn; 6. Kunstwerk; 7. Plaats van verschrikking; 8. Seconde; 10. Bijwoord; 10a. Einde; 11. Plantje; 16. Tijdperk; 18. Godin der verblinding; 20. Beroep; 21. Levenskrachtig; 22. Zoogdier; 23. Rand; 25. Gerucht; 27. Klein rond lichaampje; 29. Diep teleurstellen; 32. Vernieuwen; 38. Ik bemin (Latijn); 40. Spreker; 41. Menig; 43. Onwettige toegangsverschaffing; 44. Deel van een vesting; 46. Bestanddeel van bleekpoeder; 47. In orde; 49. Eerstvolgende; 50. Verdiepingen; 53. Spinneweb; 54. Berg op Kreta; 56. Artikel; 59. Onbepaald voornaamwoord; 61. Muzieknoot; 63. Bijwoord.

OPLOSSING VORIGE KEER:

HORIZONTAAL: 1. Pruim; 5. Matig; 9. Melig; 13. Op; 14. Vader; 16. Tegen; 18. Nr; 19. Kapok; 21. Reder; 23. Iran; 25. Oktober; 28. Robe; 30. Sap; 31. Draagriem; 33. Ven; 34. Doren; 36. Beo; 37. Nevel; 39. Netel; 40. Kolos; 42. Eerst; 44. An; 45. Gedoe; 47. Stipt; 49. E.a.; 50. Begin; 51. Adres; 52. Eb; 54. Negev; 56. Snaar; 57. Ze; 58. Later; 60. Nodig; 62. Tenor; 64. Renet; 66. Oom; 67. Menig; 68. Weg; 69. Neerpoten; 72. Eer; 74. Eter; 76. Ketenen; 77. Etna; 78. Nader; 80. Gemis; 82. Do; 84. Gunst; 86. Tenor; 87. Dij; 88. Essen; 89. Tijgen; 90. Leges.

VERTIKAAL: 1. Polis; 2. R.p.; 3. Ivan; 4. Map; 5. Mekka; 6. Ar; 7. It.; 8. Gerei; 9. Med.; 10. Ener; 11. In; 12. Groen; 15. Doorn; 17. Geren; 19. Kapot; 20. Kogel; 22. Rover; 24. Raden; 26. Taboe; 27. Broos; 29. Belse; 31. Delegeren; 32. Meepraten; 35. Regenen; 38. Veteren; 39. Navel; 40. Konen; 41. Stang; 43. Tater; 46. Dig.; 48. Ida; 53. Baret; 55. Voort; 56. Simon; 57. Zogen; 59. Tegen; 61. Dopen; 63. Niets; 65. Teken; 67. Menen; 68. Weide; 70. Eerst; 71. Tegen; 73. Radijs; 75. Rage; 77. Eire; 79. Dun; 81. Mol; 83. Os; 85. Tij; 86. Te; 87. De.

Uit het grote aantal inzendingen van deze Amigoe-kruiswoordpuzzel van verleden week is uiteindelijk als gelukkige winnaar van de weekprijs van 25 gulden getrokken:

Mevr. Lily Marval
Spaans Lagoenweg 6
Aruba

De winnaar kan zijn prijs na identificatie afhalen op het kantoor van de Amigoe. (tot drie uur)

Oplossingen moeten ingediend zijn op Curaçao vóór donderdagmorgen tien uur en op Aruba vóór woensdagmiddag vijf uur en duidelijk en op enveloppe vermelden:

KRUISWOORDPUZZEL

Curaçao: POB 577, Aruba: Nassaustraat 110 en Bonaire: Kaya Governador Debrot 154 t.n.v. Hubert Linkels.